

REGION VÄSTMANLAND

Årsredovisning



Innehåll

| | |
|---|------------|
| Från politisk vilja till trygg välfärd för invånaren | 3 |
| Målkarta | 4 |
| Region Västmanlands organisation | 5 |
| Region Västmanlands samlade verksamhet | 6 |
| Året i korthet | 7 |
| Regionstyrelsens ordförande | 8 |
| Regiondirektören | 9 |
| Regionen och omvärlden | 10• |
| Nöjda invånare i en attraktiv region | 11• |
| En god och jämlik hälsa | 16• |
| En effektiv verksamhet av god kvalitet | 19• |
| Stolta och engagerade med- arbetare och uppdragstagare | 28• |
| En stark och uthållig ekonomi | 34• |
| Bolag, nämnder och samverkansorgan | 46• |
| Driftredovisning | 50• |
| Investeringsredovisning | 51• |
| Resultaträkning | 53 |
| Kassaflödesanalys | 53 |
| Balansräkning | 54 |
| Noter | 55 |
| Redovisningsprinciper | 59 |
| Revisionsberättelse 2018 | 62 |

• Förvaltningsberättelse

April 2019.

Projektledare: Per Östblom.

Produktion: Region Västmanland

Bilder: Maskot sid. 1, 3, 18, 28 och 52. Pia Nordlander 8, 9 och 61. Kjell Nylund sid 7.

Anders J Larsson sid.45



Från politisk vilja till trygg välfärd för invånaren

Årsredovisning 2018 följer upp och beskriver hur regionen som helhet¹ uppfyllt de mål och uppdrag som beslutades i Regionplan 2018-2020.

Målstyrning

I regionplanen beslutar regionfullmäktige om inriktning, mål, strategier och ekonomiska ramar, och för att förverkliga den politiska viljan använder regionen målstyrning som styrmetod.

Fem övergripande målområden har varit utgångspunkt för styrningen och de aktiviteter som planerades och genomfördes under verksamhetsåret.

Regionplanens fem målområden

- Nöjda invånare i en attraktiv region
- En god och jämlik hälsa
- En effektiv verksamhet av god kvalitet
- Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare
- En stark och uthållig ekonomi

Årsredovisningen

– summering och framåtblick

Årsredovisningen är ett viktigt kunskapsunderlag i styrningen av regionen. Den ger återkoppling till-

fullmäktige och länets invånare om hur väl beslutade mål och uppdrag har utförts, och resultaten används också i planeringen framåt.

Beskrivningarna är i huvudsak regionövergripande och tar avstamp i ett befolknings- och finansiärperspektiv utifrån fullmäktiges ansvar för helheten. Mer specificerade beskrivningar av förvaltningars och verksamheters aktiviteter och resultat finns i deras egna årsredovisningar.

Så redovisas utfallet grafiskt

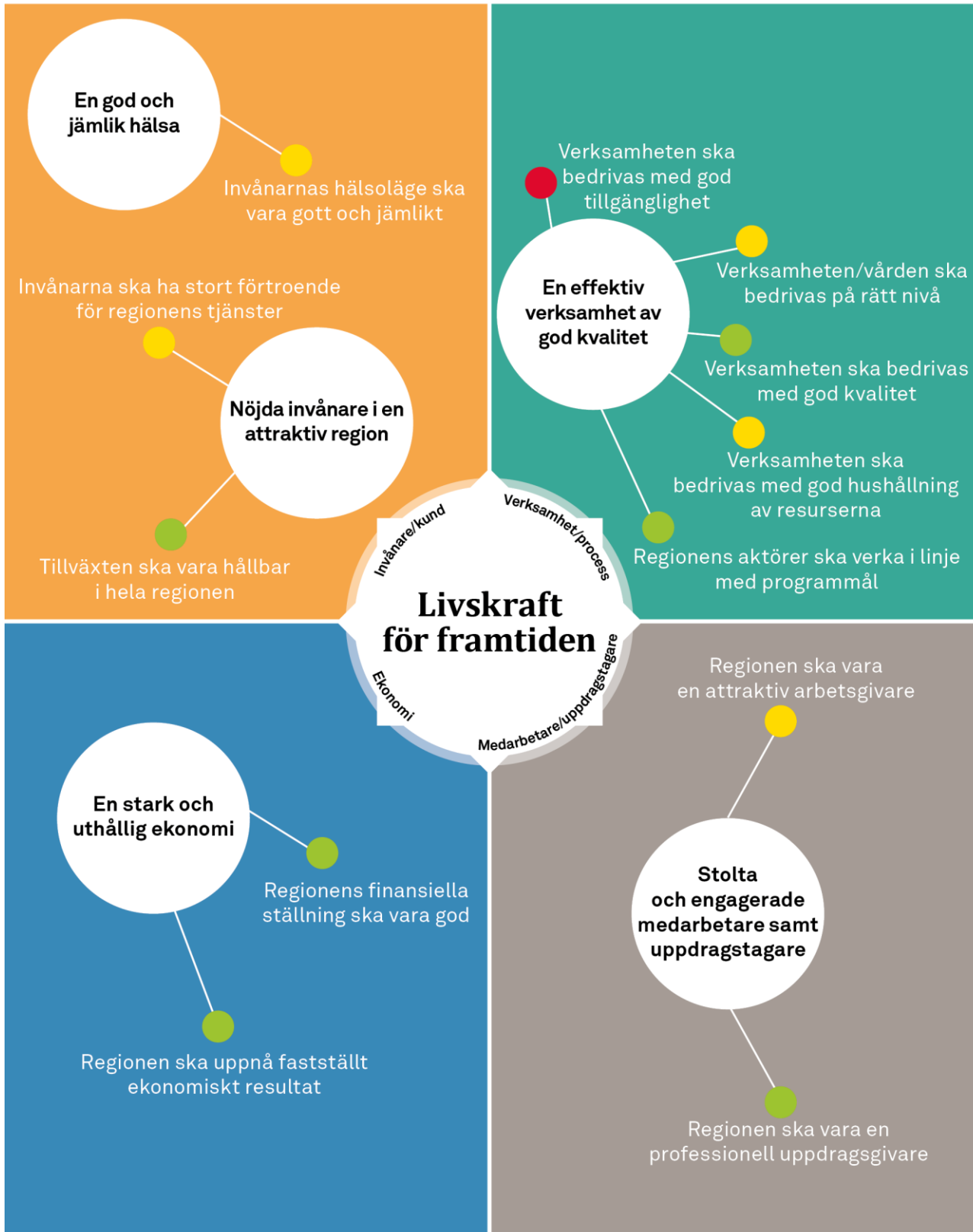
På följande sidor redovisas 2018 års utfall inom de olika målområdena. I den inledande målmatrisen finns en sammanställning i tabellform, där utfallet för mål och indikatorer visualiseras med hjälp av "trafikljus" med följande innebörd:

- Grönt = utveckling i önskad riktning
- Gult = oförändrad utveckling
- Rött = utveckling i oönskad riktning
- ⊗ = Mätning ej genomförd

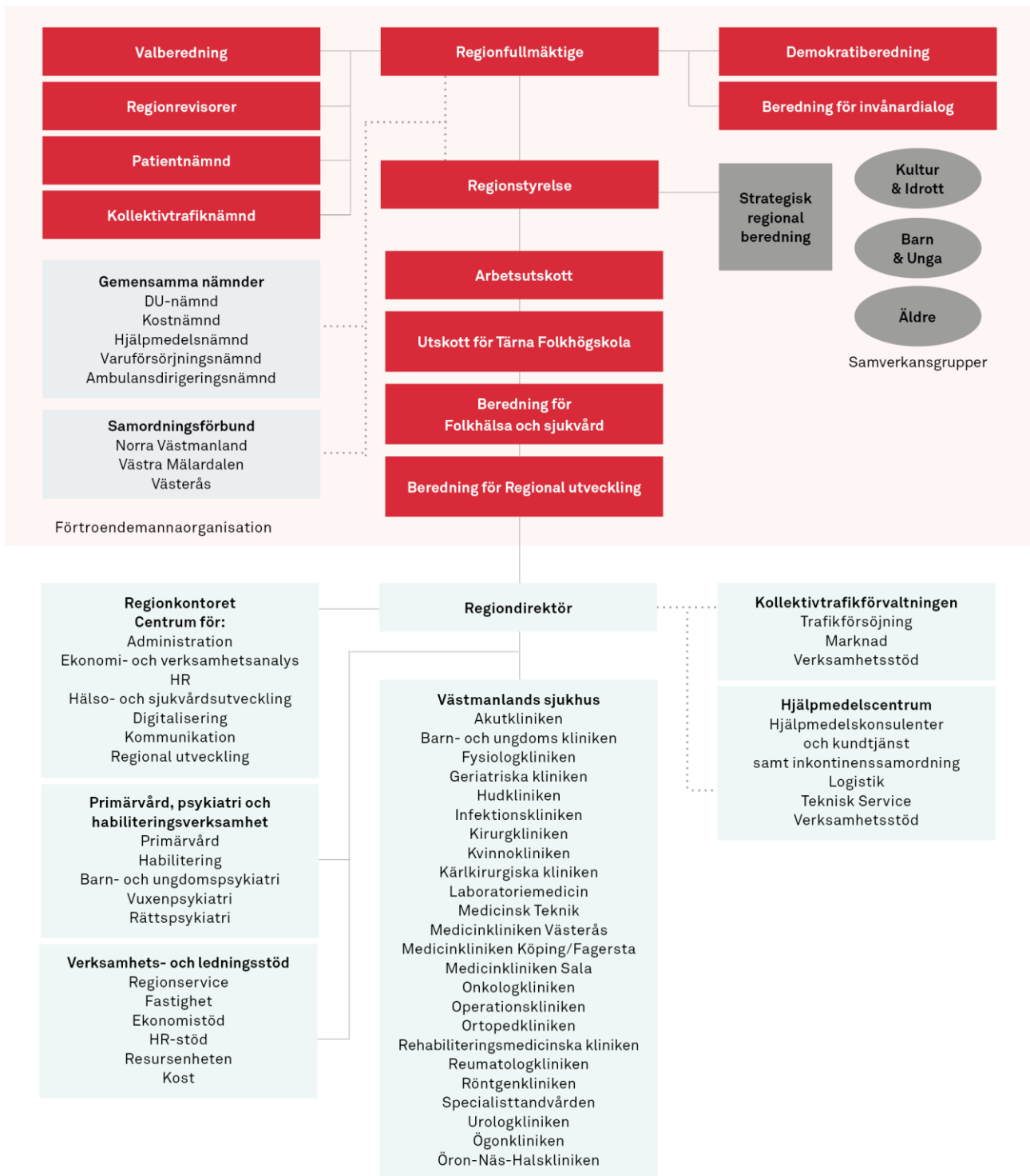
I efterföljande löptext kommenteras mål och indikatorer, både vad gäller 2018 års utfall och i relation till föregående år.

¹ Regionen som helhet (koncern) omfattar alla delar regionen ansvarar för och finansierar. Se organisationsbilder på sidorna 5 och 6.

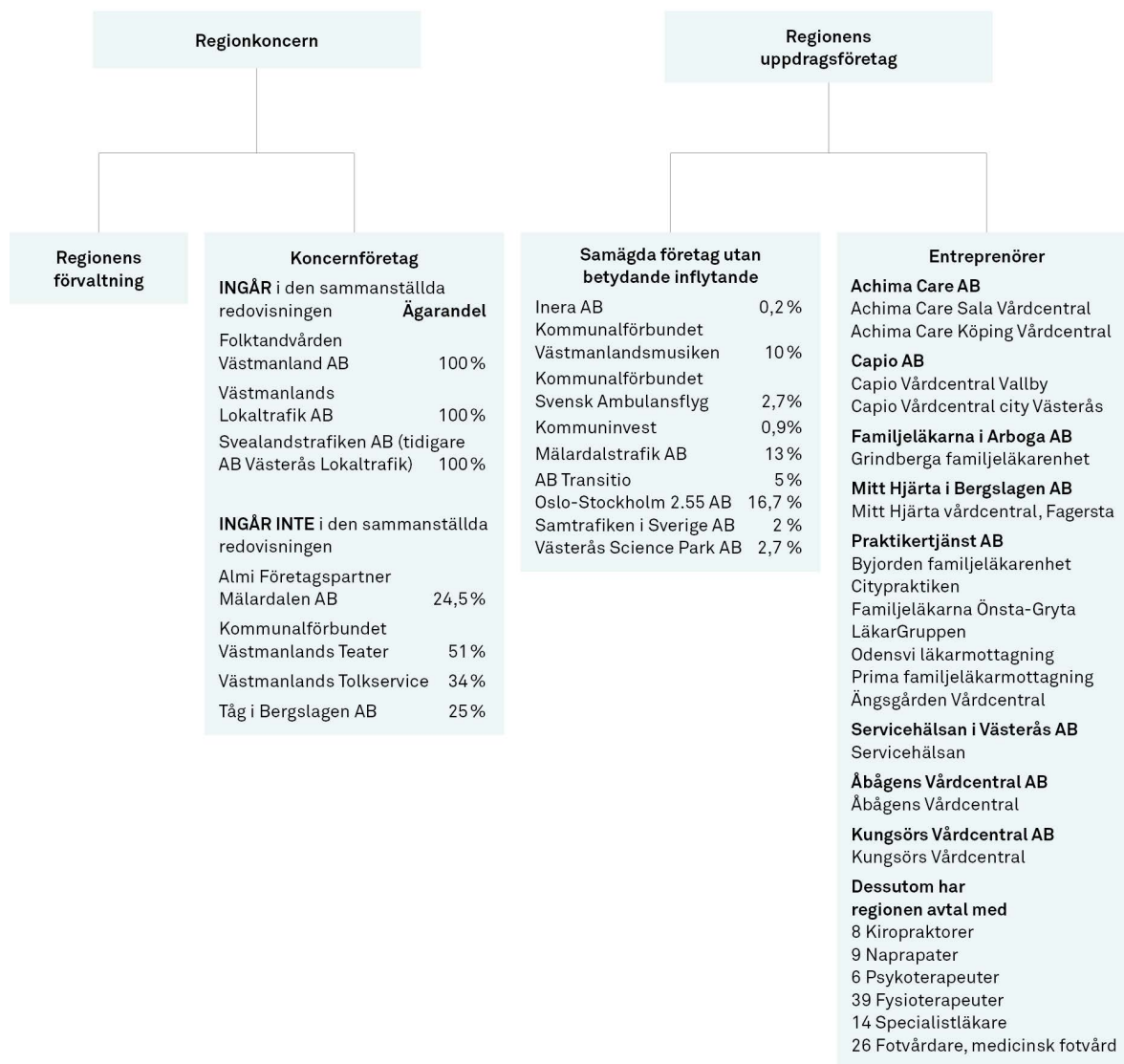
Målkarta



Region Västmanlands organisation



Region Västmanlands samlade verksamhet



Året i korthet

Region tog över sjukhuset i Fagersta

Den 1 februari tog Region Västmanland över verksamheten vid sjukhuset i Fagersta, som drivits av Mitt hjärta på entreprenad sedan 2010. Syftet var att förbättra samarbetet mellan sjukhusen i Fagersta och Köping, och utveckla samverkan med kommunerna.

Region Västmanland införde SMS-livräddning



I november startade SMS-livräddning i Västmanland – ett nytt system för att larma frivilliga livräddare till ett misstänkt hjärtstopp. Vid starten hade 1 200 intresserade med utbildning i hjärt- och lungräddning anmält sig.

Region Västmanland vann Guldpillret 2018

Region Västmanland tog hem utmärkelsen Guldpillret 2018 efter att ha tagit krafttag mot vårdorsakat läkemedelsberoende. "Med ett imponerande helhetsgrepp har årets vinnare involverat en hel landstingsorganisation i kampen mot ett allvarligt samhällsproblem som vården själv orsakat" skrev juryn i motiveringen.

65 000 västmanlänningar använder vårdens e-tjänster!

I december hade 65 000 västmanlänningar någon gång loggat in och läst sin journalinformation från hälso- och sjukvården på 1177 Vårdguidens e-tjänster. Den som loggar in på 1177.se kan bland annat boka tid på sin mottagning, förnya recept och läsa sin journal.

Hjärtinfarktvården i Västerås i topp

Västmanlands sjukhus Västerås hör till de sjukhus i Sverige som har allra bäst hjärtinfarktvård. Sjukhuset hamnade på tredje plats i det nationella kvalitetsindexet Swedehearts ranking 2018.

78 procent av hushållen har snabbt bredband

I mars kom besked att 78 procent av hushållen i Västmanland hade tillgång till snabbt bredband på 100 Mbit/s, vilket är en ökning med 4,5 procent eller cirka 5 500 hushåll. Västmanlands län ligger på en sjundeplats i riket.

Stark medvind för besöksnäringen

Besöksnäringen fortsätter att växa. Förra året ökade antalet gästnätter i Västmanland med 23 procent, vilket är den högsta ökningen i landet. Det visar en rapport från Regionalt forum för turismanalys.

100 procent förnybara drivmedel i VL-bussarna



Region Västmanland blev först i Sverige med att nå 100 procent förnybara drivmedel i kollektivtrafiken, visar rapporten öppna jämförelserna av miljöarbetet i regioner och landsting 2018. Rapporten visar att andelen förnybara drivmedel nästan har fördubblats sedan 2009 i kollektivtrafiken.

Västmanland fick en blodgivartrailer

Regionen har köpt en toppmodern blodgivartrailer. Det är en mobil blodgivningscentral som turnerar runt mellan olika platser i länet. Trailern gör det enklare och närmare att lämna blod

REGIONSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Händelserikt år för Västmanland

Region Västmanland fortsätter att uppvisa positiva ekonomiska resultat. För 2018 kan regionen uppvisa ett resultat på 215 miljoner kronor. Det är en god ekonomisk hushållning och viktigt mot bakgrund av de stora investeringar vi står inför och arbetat med under året. Västmanlands sjukhus dras dock fortsatt med ett stort underskott som måste åtgärdas.

Vi kan konstatera att hälso- och sjukvården i länet har en hög medicinsk kvalitet – så pass hög att exempelvis Västmanlands sjukhus Västerås får toppresultat när tidningen Dagens Medicin rankar sjukhus i landet. Även hjärtinfarktvården har prisats under året. Det ska vi vara stolta över.

I februari 2018 tog regionen över driften av Bergslagsjukhuset i Fagersta från entreprenören "Mitt Hjärta". Övergången har fungerat bra. Under året har även regionen lanserat en mobil blodtrailer för att underlätta blodgivning i länet.

Regionen har fortsatta problem med att fullt ut uppnå vårdgarantin och ge vård i tid. Det är en viktig del att fokusera på i arbetet framåt, precis som att bli oberoende av hyrpersonal. Mycket har gjorts, men mer måste göras.

Något jag är särskilt glad för är att vi under året har fått igenom en större satsning på personalen –

på arbetsvillkor och utbildning. Flera har exempelvis kunnat studera från sjuksköterska till specialist med bibehållen lön.

Västmanlands resenärer är generellt sett nöjda med länets kollektivtrafik. När nöjd kundindex (NKI) mäts, hamnar Västmanland på tredje plats i landet. Under 2018 har även bussflottan kompletterats med eldrivna bussar.

Kulturen i länet har haft ett bra 2018. Västmanlands teater har haft stor framgång med flera uppsättningar, exempelvis den stora branden som gjort succé. Det är glädjande.

Vi har även under året tagit en ny kulturplan tillsammans med länets kommuner, som anger hur länets kultur ska utvecklas de kommande åren (2019-2022).

2018 har även varit ett händelserikt år rent politiskt. Vi fick ett valresultat som ledde till ett nytt styre i regionen – ett mittenstyre. Det består av Socialdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet. Det är ett samarbete som fungerar bra.

Slutligen vill jag framföra ett hjärtligt tack till personalen i Region Västmanlands verksamheter. Det är regionens medarbetare som gör våra goda resultat möjliga, och är den viktigaste delen för att bli ännu bättre. Tack!



Denise Norström (S)
Regionstyrelsens ordförande

REGIONDIREKTÖREN

En region i ständig rörelse

Precis som tidigare år gjorde medarbetarna i Region Västmanland skillnad varje dag för västmanlänningarna: bättre hälsa, smidig transport till jobbet, härlig kulturupplevelse, utvecklingsinsatser för näringslivet.

Under året inleddes arbetet med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi, RUS, som lägger grunden för mål och satsningar för länets utveckling. Arbetet bedrivs i nära samarbete med länets kommuner, med civilsamhället och näringslivet. Genom att vi gör det tillsammans kommer alla parter känna ett ansvar för att omsätta strategin i konkreta insatser. Den beslutas av regionfullmäktige under slutet av 2019 och sedan återstår det att verka i enlighet med denna.

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården sker i en hög takt och går mot en alltmer specialiserad vård parallellt med vård nära patienten via multiprofessionella team med stöd av digitalisering, mobila team och kommunal samverkan. För att svara upp mot utvecklingen behöver regionen bli bättre på att ta vara på digitaliseringens möjligheter och ställa om från dagens arbetsätt till ett nytt och förändrat. För att öka vår tillgänglighet och servicegrad, men också för att det kommer att vara svårare att få tag på de som ska arbeta hos oss framöver. Invånarna är numera vana vid att näringsliv och andra offentliga verksamheter erbjuder digitala tjänster och det finns en förväntan att regionens tjänster ska vara utformade på samma sätt. Regionstyrelsen antog en digitaliseringsstrategi och handlingsplan i början på året, som ger oss riktning i arbetet.

En annan viktig händelse för att bygga framtid, var att regionfullmäktige fattade beslut om att bygga ett nytt akutsjukhus i Västerås som skapar förutsättningar för att ge patienter avancerad vård.

Parallellt med detta pågår ett arbete med att flytta ut vården så nära patienten som möjligt, Nära Vård, och erbjuda insatser för sjukvårdsbehov som är vanligt förekommande hos befolkningen. Detta arbete sker i tätt samarbete med länets kommuner då vi tillsammans ska erbjuda den enskilde patienten

en sammanhållen vård på ett effektivt och tryggt sätt, samtidigt som patienten ges större möjlighet till delaktighet.

Ibland gör vi punktinsatser inom vissa områden för att förbättra för exempelvis en patientgrupp. En sådan insats har rört patienter med vårdorsakat läkemedelsberoende. Genom att ta ett helhetsgrepp kring hela vårdkedjan och införa ett nytt, gränsöverskridande arbetssätt har involverade verksamheter banat ny väg för hur man på bred front kan agera för att minska läkemedelsberoende hos patienter. För detta arbete tilldelades Region Västmanland Guldpillret under året.

Resultatet för 2018 blev riktigt bra, 215 miljoner kronor. Samtidigt har vi en underliggande kostnadsutveckling som är oroande och måste hanteras. En sund ekonomi är en förutsättning för att kunna utveckla verksamheten, till gagn för våra invånare.

Vi fick resultatet av vår medarbetarundersökning i början av 2019, som visar på att många medarbetare trivs på arbetet, anser att deras kompetenser tas tillvara, känner att de gör ett viktigt arbete och att de får utvecklas i sitt arbete, vilket är jättekul! Resultatet är också ett kvitto på att de många insatser vi gör för att vara en bra arbetsgivare leder till resultat och är ett bevis på att våra duktiga chefer i organisationen gör ett fantastiskt jobb, varje dag.

Stort tack till alla som bidragit till 2018 års resultat; förtroendevalda, medarbetare, chefer och samverkanspartners!



Anders Åhlund
Regiondirektör



Regionen och omvärlden

Region Västmanland som organisation påverkas i hög grad av samhällsekonomin. En gynnsam utveckling av ekonomin och arbetsmarknaden innebär att fler i länet får arbete. Det är i sin tur positivt för utvecklingen av Region Västmanlands skatteintäkter.

De senaste årens starka tillväxt har inneburit en stadig uppgång av antalet sysselsatta och arbetade timmar. Därmed har även underlaget för Region Västmanlands skatteintäkter vuxit. Konjunkturen i den svenska ekonomin är fortsatt god även om både Sverige och omvärlden nu upplever en lägre tillväxt än tidigare. Det finns en osäkerhet kring utvecklingen i den globala ekonomin.

Tillväxten av importen bland världens utvecklade ekonomier har dämpats något samtidigt som det även skett en dämpning i exportorderingen till svenska företag. Det innebär att efterfrågan på svenska exportprodukter kan väntas öka i något lägre takt framöver vilket troligen även påverkar Västmanlands län. Samtidigt påbörjar det inte bygggas lika många nya bostäder som tidigare vilket också håller tillbaka tillväxten. Sammantaget är dock konjunkturen ändå gynnsamt.

Efterfrågan på arbetskraften i länet är stor och sysselsättning ökar samtidigt som arbetslösheten minskar. Att många företag och offentliga arbetsgivare upplever svårigheter att finna rätt kompetens vid rekryteringar riskerar dock att hålla tillbaka sysselsättningsökningen. Arbetslösheten ligger på en högre nivå i Västmanlands län än i riket totalt. Den varierar också mellan länets kommuner.

De senaste åren har befolkningen i Västmanlands län ökat med över 2500 personer per år. Även i fjol ökade befolkningen i hög takt och i slutet av året bodde 273 929 personer i länet. Det innebär att befolkningen ökade med 2 834 personer jämfört med året innan (2017). Ökningstakten har minskat jämfört med de senaste två åren. Det hänger framför allt samman med att färre personer än tidigare från utlandet flyttade till länet och att antalet avlidna var högre än tidigare år. Delvis vägdes detta upp av att

fler personer än tidigare år flyttade till länet från andra delar av Sverige.

En viktig förklaring till befolkningsökningen är fortfarande att antalet personer som flyttar till länet från utlandet är högre än antalet som flyttar till utlandet. Under 2018 invandrade 2 832 personer till länet vilket är färre än året innan. Samtidigt flyttade 865 personer utlandet. Det är fler än året innan.

Men det är ändå fler personer som flyttar inom landet. 2017 flyttade 8 458 personer till länet från andra delar av landet. Det var något färre som lämnade Västmanlands län för andra delar av landet, 7 803 personer. I länet föddes också 2 993 barn och 2 808 personer avled.







I Västerås kommun, där omkring hälften av länets invånare bor, ökade befolkningen med 1 944 personer. Arboga, Västerås och Hallstahammars kommun hade alla en högre ökningstakt än Sverige totalt. Endast Västerås kommun och Hallstahammars kommun hade ett positivt födelseöverskott, det vill säga att fler personer föddes än avled under året. Befolkningen ökade i de flesta av länets kommuner. I Norbergs kommun och Skinnskattebergs kommun minskade dock befolkningen marginellt.

| | Befolkning 2018 | Ökning antal | Ökning % |
|------------------|-----------------|--------------|----------|
| Arboga | 14 138 | 204 | 1,5 |
| Fagersta | 13 464 | 49 | 0,4 |
| Hallstahammar | 16 186 | 188 | 1,2 |
| Kungsör | 8 667 | 64 | 0,7 |
| Köping | 26 268 | 152 | 0,6 |
| Norberg | 5 795 | -1 | 0,0 |
| Sala | 22 816 | 185 | 0,8 |
| Skinnskatteberg | 4 429 | -2 | 0,0 |
| Surahammar | 10 088 | 51 | 0,5 |
| Västerås | 152 078 | 1 944 | 1,3 |
| Västmanlands län | 273 929 | 2 834 | 1,0 |
| Riket | 10 230 185 | 109 943 | 1,1 |

Under de senaste årens starka befolkningsökning har andelen yngre och äldre växt. Den utvecklingen förväntas fortsätta vilket innebär att efterfrågan på de välfärdstjänster kommuner och landsting erbjuder ökar. Även ambitionsnivån och kraven på offentligt finansierade tjänster ökar. Tillsammans innebär detta kraftigt ökade kostnader framöver samtidigt som skatteunderlaget inte i växer i samma takt.

Nöjda invånare i en attraktiv region

Intention Regionens invånare har förtroende för och är nöjda med regionens tjänster och uppfattar att regionen är attraktiv att bo och verka i.

| Resultatmål | | Indikator | | |
|--|--|---|---|---|
| Invånarna ska ha förtroende för regionens tjänster |  | Andel invånare som har förtroende för hälso- och sjukvården | ↑ |  Gul |
| | | Andel invånare som anser att väntetiderna i hälso- och sjukvården är rimliga | ↑ |  Gul |
| | | Andel invånare som är nöjd med kollektivtrafiken | ↑ |  Gul |
| Tillväxten ska vara hållbar i hela regionen |  | Regional utveckling: Måluppfyllelse enligt indikatorer i RUP ² (andel gröna) | ↑ |  Grön |

Program

- Regionalt utvecklingsprogram (RUP)

Mål: Invånarnas förtroende

När det gäller förtroendet för regionens tjänster ser regionen små förändringar vad gäller hälso- och sjukvård. Resultatet för 2018 visar på en liten försämring jämfört med året innan men värdet är bättre än riksgenomsnittet. När det gäller tillgängligheten till vården, som har betydelse för det allmänna förtroendet, ligger det sammanvägda resultatet oförändrat jämfört med 2017. En negativ uppfattning om rimligheten i väntetider kan på lång sikt urholka förtroendet och regionen behöver fortsätta fokusera på bättre tillgänglighet.

När det gäller nöjdheten med kollektivtrafiken ligger invånarnas nöjdhet kvar på samma nivå som 2017, vilket i sig kan anses vara ett godkänt resultat då det under året varit en del störningar i både buss- och tågtrafiken. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen för resultatmålet som gul.

Indikator: Förtroende för vården

Värdet på indikatorn som speglar invånarnas förtroende för vården³ minskade något under 2018 till 64 procent jämfört med 65 procent för 2017. Värdet är bättre än medelvärdet för riket som är 61 procent. Då förändringen mellan åren är liten bedöms indikatorn som gul i matrisen ovan.

Tittar man på specifika delar ser värdena ur så här:

- 56 procent hade förtroende för vårdcentralerna 2018, att jämföra med 60 procent 2017 (58 procent i riket).
- 71 procent hade förtroende för sjukhusen i länet 2018, vilket är samma värde som 2017 (67 procent i riket).

Indikator: Syn på väntetider

När det gäller invånarnas uppfattning om väntetider är värdet i det närmaste oförändrat och indikatorn

² Indikatorn avser utfall föregående år, dvs här 2017.

³ Mäts via den sk Hälso- och sjukvårdsbarometern. Barometern speglar den vuxna befolkningens attityder till, kunskaper om och förväntningar på hälso- och sjukvården. Det är en årlig mätning och alla landsting/regioner deltar. 2018 svarade 1 000 västmanlänningar på enkäten.

bedöms som gul. Utfallet blev 58 procent 2018, jämfört med 58,5 procent 2017. Värdena ligger över medelvärdena i riket.

För de olika delarna ser värdena ut så här:

- 67 procent svarade att väntetiden till vårdcentralen var rimlig, en liten förbättring jämfört med 2017 då värdet var 65 procent (58 procent i riket).
- 49 procent angav att väntetiden till sjukhus var rimlig, en försämring jämfört med 2017 då värdet var 52 procent (45 procent i riket).

E-tjänster för bättre funktion och service

Vid utgången av 2018 hade nästan två tredjedelar (58 procent) av västmanlänningarna konto i 1177:s e-tjänster. Utvecklingen har gått fort, och regionen arbetar intensivt med att utveckla smarta och effektiviserande digitala tjänster. Några exempel:

Journalen

När det gäller e-tjänsten Journalen pågår införande av informationsmängd "Konsultationsremisser", Vårdkontakter och Läkemedel. Under 2019 påbörjas förberedelser för att visa information från psykiatri. Invånarna i Västmanland kan sedan tidigare se informationen gällande: Anteckningar, Diagnoser, Provsvar, Röntgensvar och Loggar. Vid årets slut hade drygt 32% av västmanlänningarna loggat in i Journalen (beräknat på de som är 16 år och uppåt).

Webbtidboken

Alla vårdcentraler har tjänsten webbtidbok och funktionen nyttjas i olika omfattning. Antalet bokningar ökar sakta och stadigt. Exempelvis har 1100 besök/månad bokats eller hanteras inom primärvården via webben. Införande vid specialistmottagningar fortsätter. Nu kan invånare som vill lämna blod till Blodcentralen också boka tid via webben. Fyra nya tappningsställen i länet är aktiverade, ytterligare två är införda under hösten och fler tappningsställen planeras. Mammografi och cellprov finns sedan tidigare införda i webbtidboken. Cellprov bytte under hösten system vilket nu innebär att kallelsen för cellprov både landar digitalt i invånarens inkorg samt skickas ut via brev såsom tidigare. Ytterligare specialistmottagningar har påbörjat arbete tillsammans med e-tjänsteförvaltningen för att kunna erbjuda webbtidbokning under 2019.

Digitala vårdmöten

Genom att införa digitala vårdmöten, kan patienter undvika långa resor till vårdgivaren. Via inloggat läge i e-tjänsterna på 1177 eller en app (Min Hälsa) kan patienten logga in på ett säkert sätt med Mobilt BankId.

Under 2018 har förberedelser pågått för att starta pilotverksamhet i både primärvård och specialistvård. I november kunder piloterna starta och pilottestet har förlängts. En utvärdering ska göras under första kvartalet 2019 och därefter ska tjänsten kunna breddinföras.

E-tjänster för stöd och behandling

Under våren 2018 pilotades en tjänst för KTB-behandling via nätet på en vårdcentral i Sala. Utifrån erfarenheterna har rutiner och instruktioner arbetats fram och upphandling av behandlingsprogram genomförts. Vid årsskiftet avslutades projektet och inriktningen är nu att erbjuda tjänsten under början av 2019 med start i primärvården.

Självincheckning

Det finns numera en färdig tjänst för självincheckning inför vårdbesök. Flera vårdcentraler har infört denna tjänst och ett införande planeras också vid länets sjukhus under 2019.

Indikator: Förtroende för kollektivtrafiken

Allmänhetens nöjdhet med den allmänna kollektivtrafiken ligger kvar på samma nivå som år 2017 och uppgår till 62 procent. Indikatorn bedöms därmed som gul.

Genom direkta kundundersökningar går det att se att kundnöjdheten minskat något inom den allmänna kollektivtrafiken. Det bedöms hänga samman med de störningar som förekommit både inom buss- och tågtrafiken under året. Inom den särskilda kollektivtrafiken med färdtjänst- och sjukresor visar kundundersökningar på en positiv utveckling.

Kulturlivet

I juni antog Regionfullmäktige Regional Kulturplan för 2019-2022. Kulturplanen är Region Västmanlands program för hur regionen tillsammans med kommunerna och olika samarbetspartners ska utveckla kulturområdet 2019-2022. Den pekar ut övergripande strategier och utvecklingsområden

och är även underlag för Region Västmanlands ansökan om statsbidrag för regional kulturverksamhet.

Arbetet med de prioriterade områdena i Regional Kulturplan 2015–2018 har gått enligt plan. Regionen har arbetat tillsammans med kommunerna med Regional bibliotekssamverkan, "Ett Kulturliv för alla, konst", Kulturarvsportalen samt Regional Kulturskola i Västmanland.

Samverkansgruppen Kultur och Idrott har haft fyra möten under året där gemensamma kulturpolitiska frågor lyfts mellan regionen och kommunerna i länet

Inflytande och rättvisa

Rättvis och jämställd resursfördelning

Under året har en GAP-analys gjorts om vård och hälsofrämjande på lika villkor i regionen. Utifrån denna analys och dialog med berörda funktioner, har en plan tagits fram för det fortsatta arbetet som kommer att drivas vidare från och med 2019 av regionens jämställdhetsstrateg.

Mänskliga rättigheter och Barnkonventionen

Regionen har under året på olika sätt förberett organisationen inför att Barnkonventionen från och med 1 januari 2020 blir lag. Det har skett genom utbildningsinsatser, nätverksträffar och aktiviteter med regionens 32 barnrättspiloter.

Inom området nationella minoriteter har regelbundna sverigefinska samråd genomförts. Patientinformation har översatts, hälsorådgivning på finska för äldre finsktalande i Fagersta har bedrivits och sverigefinska språkpaketet har tagits fram till barnhälsovården.

Under året har en bemötandeguide med syfte att ge regionens anställda en grundförståelse om psykisk och fysisk funktionsnedsättning arbetats fram. Avsikten är att den ska implementeras under 2019.

Mål: Tillväxten ska vara hållbar i hela regionen

Regionen har tagit tydliga kliv framåt inom flera av de prioriterade målen i RUP:en. Det är ett resultat av samverkan och dialog med aktörer internt och externt, både lokalt, regionalt och nationellt.

Utifrån en samlad bedömning av utfallet i RUP:en och arbetet i övrigt för en hållbar tillväxt markeras målet som grönt, om än med något svag utveckling.

Indikator: Regional utveckling – måluppfyllelse i Regionalt utvecklingsprogram (andel gröna indikatorer)

Andelen gröna delmål i RUP:en var 52 procent vid uppföljningen i juni 2018, vilket är fyra procentenheter bättre än 2017 då siffran var 48. Sammantaget ser utveckling något bättre ut än tidigare period, och indikatorn bedöms därmed som grön.

God livsmiljö

Inom området god livsmiljö uppgår andelen uppnådda delmål till en tredjedel.

Det är alltså så att allt lägre andel barn/unga vuxna uppger att de upplever sin hälsa som bra eller mycket bra. Antalet anmälda brott i förhållande till befolkningen ökade något. Vad gäller befolkningsutveckling och bostadsbyggande kommer den på ett övergripande plan starka utvecklingen inte alla kommuner till del. Andelen flyktingar som har jobb inom två år ökar dock, likaså andelen av befolkningen som är försörjda av sociala ersättningar och bidrag. Vad gäller miljömålen är det fortsatt så att endast ett litet antal av dessa bedöms möjliga att uppnå.

Rätt kompetens

Av delmålen i RUP knutna till "rätt kompetens" uppnås drygt 40 procent, vilket är samma som föregående år.

Mål gällande allas behörighet till gymnasiet nås inte, endast bland kvinnor är det 50 procent som studerar vidare inom tre år efter avslutat gymnasium. Andelen förstahandssökande till MDH:s ingenjörsutbildningar minskar. Andelen företag som har svårigheter att finna rätt kompetens ökar. Däremot ökar andelen sysselsatta både bland män och kvinnor, både bland svenskfödda och utrikesfödda. Arbetslösheten bland män minskar också.

Under året har samtal förts med kommuner och andra aktörer i länet där behov och utmaningar har diskuterats. Genom dialogmöten under våren där politiker, tjänstemän och aktörer i länet bjudits in har de behov och utmaningar kommuner och andra aktörer lyft fram diskuterats och möjliga insatser har tagits fram. Kompetensrådet har sedan arbetat med materialet och gjort prioriteringar utifrån dessa.

Prioriteringarna ligger som grund för länets Kompetensförsörjningsstrategi, som blir klar 2019, och för arbetet med att ta fram en handlingsplan.

Fyra prioriterade områden har tagits fram:

- Höja den grundläggande utbildningsnivån
- Potential, utlandsfödda kvinnor
- Samverkan utbildning/arbetsliv/ Arbetsförmedling
- Attraktivt län med attraktiva arbetsplatser

Syftet med kompetensrådet är att fånga upp och stämma av behov av insatser på regional nivå samt bidra till ökad samsyn i frågor gällande utbildningsplanering och arbetskraftsförsörjning. Under året har Kompetensrådet träffats vid fyra tillfällen.

För att utbildning och branscher ska få en bra bild över nuläget gällande behov av kompetens anordnades ett "Efterfrågeforum" som kommer bli en årlig workshop. Olika branscher fick möjlighet under en förmiddag att träffa utbildningsanordnare.

Dynamiskt näringsliv

Av delmålen i RUP knutna till "Västmanland löser globala utmaningar" uppnås hälften av målen, vilket är lägre än föregående år.

Varuexportandelen har fortsatt att minska. Antalet nystartade företag ökade inte. Inte heller länets andel av riskkapitalet. Däremot blev det fler företagstableringar, och investeringar inom tillverkningsindustrin, samt företagssektorns investeringar i FOU ökade.

Växtzon 2 är andra utvecklingsfasen av samarbetet mellan samtliga elva science parks och inkubatorer inom Östra Mellansverige. Fokus är på kapitalförsörjning, kompetensförsörjning, internationalisering och hållbarhet för bolag med särskilt hög innovations- och tillväxtkapacitet. Västerås science park är projektägare. Region Västmanlands egna företagsstöd är också viktiga stöd till utvecklingen på området.

Under 2018 har en modell och satsning på mer enhetlig rådgivning vid nyföretagande tagits fram i samverkan med länets kommuner och aktörer, där Nyföretagarcentrum och Almi har viktiga roller. Samverkan kring nyföretagarrådgivningen kommer ge en stark utveckling med ökad tillgänglighet och kontinuitet i alla kommuner.

Internationaliseringsarbetet har tagit flera steg framåt. Den 16 oktober genomfördes invigning av Västmanlands Exportcenter, en samverkan mellan

Region Västmanland, Europe Enterprise Network, Almi, Business Sweden, Exportkreditnämnden, Handelskammaren, m.fl. Ingångsportalen för företag, verksamt.se, har etablerats med en regional sida för enklare tillgång till stöd.

Smart kompetens i industrin är en viktig satsning som finansieras av Europeiska socialfonden. Ett stort antal yrkesverksamma personer får stöd för att bibehålla sin konkurrenskraft på arbetsmarknaden, vilket också kommer stärka företagens förmåga långsiktigt.

Region Västmanland har fortsatt ledningsansvar för flera gemensamma satsningar för att knyta ihop Östra Mellansverigeregionen, inklusive det gemensamma smart specialiseringsprojektet East Central Sweden – the Innovative Smart Region.

Effektiv energianvändning

Utvecklingen inom området effektiv energianvändning ser mycket stark ut. Allt fler kommuner har en handlingsplan eller motsvarande som säkerställer ett strukturerat arbete med anpassning till ett förändrat klimat. Både produktionen av biogas och solkraft ökar, vilka är två delmål. De klimatpåverkande utsläppen fortsätter att minska i regionen samtidigt som mängden energi som går åt i förhållande till de varor och tjänster som produceras minskar.

Effektiva kommunikationer

Av delmålen i RUP knutna till "Effektiva kommunikationer" uppnås nära 60 procent av målen.

Det kan konstateras att restiderna med tåg till Stockholm och andra kringliggande städer inte har minskat, vilket innebär att dessa delmål inte är uppfyllda. Arbetet med ständiga förbättringar av kollektivtrafiken ger dock resultat då antalet resor med kollektivtrafik ökar, liksom kollektivtrafikens marknadsandel i länet. Fortfarande är det dock så att resandet med bil ökar.

Den digitala infrastrukturens tillgänglighet via bredband har förbättrats då andelen hushåll och företag som har tillgång till bredband har ökat.

Inom infrastrukturområdet har det bland annat utvecklats nya former för god samverkan mellan kommuner, myndigheter, civilsamhället och näringslivet. Vidare har jämställdhet, jämlikhet och barns delaktighet som potentialer i infrastrukturplaneringen synliggjorts och analyserats, bl a i form av konsekvensbedömning av förslag till åtgärder i länstransportplanen. Dessa perspektiv tillsammans med

länets tillgänglighet, hållbara transporter och trafik-säkerhet har utgjort underlaget för prioriteringar i länstransportplan för perioden 2018-2029.

Regional attraktivitet

Av delmålen i RUP knutna till "regional attraktivitet" uppnås nästan samtliga mål.

Gästnätter och logiintäkter ökar. Även tillgången till värdefull natur- och kulturmiljö ökar liksom andelen av befolkningen som deltar i kulturaktiviteter.

Besöksnäring

Digitaliseringen i företagen främjas genom en metod som bygger på individuell handledning i digitala kanaler. Metoden har väckt stort intresse i övriga landet och har blivit en arbetsmodell som andra regionala turismorganisationer nu arbetar efter.

Hållbar utveckling genomsyrar arbetet och det sker framför allt genom rådgivning enligt Swedish Welcome-metoden. De områden som berörs är direkt kopplade till de globala målen för hållbar utveckling med en spännvidd från energi, vatten, avfall och kemikalier, ledning och styrning, bevarande av kultur- och naturarv till tillgänglighetsaspekter både kring transporter och för personer med speciella behov.

Under året har piloter inom fokusområdet Upplevelsemat som en del av framtagandet av den regionala livsmedelsstrategin genomförts. Länsstyrelsen

har haft det övergripande och samordnande ansvaret för strategin. Region Västmanland ansvarar för delområdet Upplevelsemat.

Västmanland Turism samarbetar med flera andra regionala och nationella turismorganisationer/myndigheter för att genomföra en internationell kongress, Adventure Travel World Summit (ATWS), i Sverige hösten 2019. Ett utvecklingsarbete pågår i länet tillsammans med ett tiotal enskilda turismaktörer för att de ska kunna medverka i kongressen. Kongressen samlar 800 av världens ledande personer inom hållbar natur- och kulturturism samt media.





Kommersiell service på landsbygden

Under året har finansiering lämnats till butiker i länet. Det rör sig dels om särskilt driftstöd och dels om hemsändningsbidrag till kommunerna. Genomförda satsningar har medfört eller förväntas medföra att butiker på landsbygden inte blir färre, samt att befolkningen på landsbygden inte får alltför långt till kommersiell service.

Region Västmanland har under året beviljats finansiering till ett projekt där en rekrytering gjorts för att öka insatserna inom området kommersiell service. En enkätundersökning i de orter som har bidragsberättigade butiker har påbörjats. Syftet med undersökningen är att ta reda på vilken service som människor vill ha på sin ort, vad de önskar av butiken samt vad som ska till för att de ska handla mer på orten.

En god och jämlik hälsa

Intention Hälsoläget i regionen är jämlikt och invånarna upplever att de har en fullgod fysisk och psykisk hälsa.

| Resultatmål | Indikator |
|---|--|
| Invånarnas hälsoläge ska vara gott och jämlikt <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">  </div> | Andel vuxna invånare med självupplevd god hälsa ↑  Vit |
| | Skillnader i självupplevd hälsa mellan socio-ekonomiska grupper ↓  Vit |
| | Andel ungdomar med fullgod psykisk hälsa i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet ↑  Vit |
| | Genomsnittligt antal skadade tänder hos den mest sjuka tredjedelen av undersökta 12-åringar ↓  Gul |

Program

- Program och handlingsplan för hälsoinriktat arbete
- Handlingsplan för jämlik vård

Mål: Gott och jämlikt hälsoläge

Hälsan i befolkningen är god men skillnader finns och dessa skillnader går att påverka. Det hälsoinriktade arbetet har under året bedrivits enligt regionens planer för att minska skillnaderna i hälsa och minska det framtida vårdbehovet. Utvecklingen av ungas psykiska ohälsa är dock oroande och kräver ytterligare insatser framöver.

Folkhälsa och hälsoinriktat arbete

Regionens långsiktiga arbete med att säkra en god och jämlik hälsa utgår från "Program för bättre hälsa", och arbetet har under 2018 löpt på enligt plan.

Hälsan i befolkningen är fortsatt god men det finns stora skillnader beroende bland annat på var man bor, kön, ålder samt socioekonomi.

De systematiska skillnaderna påverkar hälsan här och nu men också hur hälsan kommer att utvecklas framöver. Det betyder att dagens skillnader i livsvillkor och levnadsförhållanden säger något om det framtida vårdbehovet.

Många kroniska sjukdomar går i hög grad att förebygga med förändrade levnadsvanor. Vad gäller levnadsvanor, går det att se en positiv utveckling inom några områden, såsom minskad daglig rökning bland unga och bland gravida samt minskad riskkonsumtion av alkohol bland unga. Dessvärre ökar

samtidigt stress och psykisk ohälsa, särskilt bland unga flickor.

Psykisk hälsa och ohälsa samt suicidprevention

Under årets andra kvartal påbörjades uppdraget att samordna regionens arbete med suicidprevention. Förutom utbildning av regionens egen personal pågår ett utbildningssamarbete med kommunerna och skolverksamheten, med syfte att förbättra den psykiska hälsan och minska självmordshandlingar hos skolelever.

Under hösten har också insatser gjorts för att stödja regionens egna verksamheter i det suicidpreventiva arbetet. Kvar att sätta är arbetet med att främja psykisk hälsa och det utåtriktade förebyggande arbetet på lokal nivå.

Folkhälsorapportering

Folkhälsorapportering med resultat från befolkningsundersökningarna Liv och hälsa, Liv och hälsa ung, samt Liv och hälsa ung särskolan har genomförts enligt plan, och planering av kommande undersökningar har påbörjats.

Stimulansmedel

Under 2018 avsatte Regionfullmäktige tre miljoner kronor för att möjliggöra hälsofrämjande aktiviteter för barn och unga i länets kommuner. Sju ansök-

ningar från fyra kommuner erhöLL medel. Kommunerna sökte medel för insatser kopplade till ökad skolnärvaro, minskat stillasittande, föräldraskapsstöd, vänskapsprojekt och digital tjänst för att läsa böcker på andra språk. Totalt fördelades 2,6 miljoner. Slutredovisningen visar att medlen varit till stor nytta för dem som tagit del av insatserna, och i flera fall kommer arbetet att fortsätta trots att medlen är slut.

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Under året har de mest centrala delarna i arbetet kring hälsofrämjande hälso- och sjukvård utförts. Samtliga planerade utbildningar är genomförda för ST-läkare, sjuksköterskor och undersköterskor.

Uppdraget att genomföra hälsosamtal med länets 50-åringar (VHS) har under året följts upp och visar på en positiv trend både i antal kallade personer och antal genomförda samtal.

Hälsocenter Västmanland

– ökad tillgänglighet och riktade insatser

Det har under året skett en positiv utveckling av det befolkningsinriktade arbetet med både hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder. Hälsocenter Västmanland finns numer tillgänglig i hela länet. Det betyder att det har blivit enklare för västmanlänningarna att få stöd i levnadsvaneförändringar. Därtill har Självhjälpscentrum övergått från projekt till ordinarie verksamhet.

FoU och metodutveckling

Under året har en utbildningsinsats för personal vid HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn genomförts. Projektet har skett i samverkan med Samordningsförbundet Västra Mälardalen.

I april i år erhöLL medel för att genomföra en skolbaserad intervention för att främja ungdomars psykiska hälsa. Under året har arbetet bestått av forskningsförberedelser, utveckling av en digital plattform för datainsamling och metodutveckling.

Regionen medverkar också i att testa YAM (*Youth aware of mental health*) på svenska förhållanden. YAM är en vetenskapligt framtagen metod för att förebygga psykisk ohälsa hos skolungdomar och har visat på goda resultat i europeiska utvärderingar. En utvärdering håller på att genomföras av Karolinska institutet i Sverige. Västmanland är en av de första regionerna i landet att erbjuda metoden till alla skolor. Huruvida YAM ska fortgå påverkas av vad den nationella utvärderingen visar.

Suicidprevention – handlingsplan

Under 2018 har inga revideringar kring handlingsplan för suicidprevention gjorts. Det är svårbedömt huruvida planen är ett aktivt dokument som styr det dagliga arbetet i regionens förvaltningar. En processkartläggning som påbörjats under året kan eventuellt få inverkan på handlingsplanens utformning framöver.

Kultur i vården

Regionen har under året tecknat en flerårig överenskommelse med Clownetterna för att främja ett långsiktigt arbetsätt. Clownetterna arbetar som sjukhusclowner med syfte att underlätta sjukhusvistelsen för barn och unga. Clownetternas arbete utgår från FN:s konvention för barns rättigheter.

Tandhälsa hos tolvåringar

Under 2018 har antalet skadade tänder minskat något i jämförelse med föregående år, för den tredjedel av tolvåringarna som har mest tandsjukdom. Indikatorvärdet har minskat från 1,98 2017 till 1,95 2018, vilket inte är tillräckligt för att motivera grön färgmarkering.

Förebyggande insatser har skett planenligt under året. Munhälsolektioner utförs i förskoleklass och årskurs sex. Motsvarande aktiviteter har införts till länets yngsta invånare på familjecentraler eller liknande verksamhet. Munhälsoinformation ges till föräldrar vid hembesök då barnet är åtta månader.

Jämlik vård

Åtgärder för att åstadkomma en jämlik vård sker inom ramen för den nationella kunskapsstyrningsmodellen, vars syfte är att säkra invånarnas tillgång till en vård som är:

- Kunskapsbaserad
- Säker
- Individanpassad
- Jämlik
- Tillgänglig
- Effektiv

Västmanland följer och utvecklar vården i relation till detta. Analyser görs av följsamheten till bl a nationella riktlinjer och förbättringsarbeten initieras där behov finns. Mer om kunskapsstyrning finns under målområde "En effektiv verksamhet av god kvalitet".

HBQ

Under året har flera utbildningsinsatser riktade till regionens medarbetare genomförts. Regionen har också medverkat i ett länsnätverk för hbtq-frågor och deltagit i externa arrangemang för att få återkoppling från invånare kring önskvärda utvecklingsområden.

Hot och våld i nära relationer

Socialstyrelsen har reserverat medel till alla lands- ting och regioner för att utveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor

och barn inom hälso- och sjukvårdens och tandvårdens ansvarsområden.

Det har pågått ett projekt i Region Västmanland där medlen använts för metod- och kompetensutveckling samt för att stärka våldsförebyggande arbete och insatser för tidig upptäckt av våldsutsatta kvinnor och barn. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) har varit utgångspunkt för arbetet.

En webbutbildning om hot och våld i nära relationer har tagits fram. Den ska all personal inom hälso- och sjukvård samt tandvård som har patientkontakt genomgå.



En effektiv verksamhet av god kvalitet

Intention Regionen är en drivande och samverkande utvecklingsaktör. Regionens verksamheter utförs effektivt med avseende på tillgänglighet, kvalitet, rätt nivå och god hushållning av resurserna.

| Resultatmål | | Indikator | | |
|---|---|--|---|---|
| Verksamheten ska bedrivas med god tillgänglighet |  | Andel patienter som får sin vård minst enligt vårdgarantin | ↑ |  Röd |
| | | Nyttjande av e-tjänster, andel till 1177s e-tjänster anslutna invånare | ↑ |  Grön |
| | | Processförbättring: Måluppfyllelse enligt program för processutveckling ⁴ | ↑ |  Vit |
| Verksamheten ska bedrivas på rätt nivå |  | Täckningsgrad (Andel öppenvård i primärvård) | ↑ |  Gul |
| Verksamheten ska bedrivas med god kvalitet |  | Medicinsk kvalitet: Andel utvalda sjukdomsområden (I Öppna jämförelser) som når uppsatt målvärde | ↑ |  Gul |
| | | Patientsäkerhet: Måluppfyllelse enligt program för patientsäkerhet | ↑ |  Gul |
| Verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna |  | Miljö- och klimatpåverkan: Måluppfyllelse enligt miljöprogram | ↑ |  Gul |
| | | Nettokostnadsökningstakt ⁵ | ↓ |  Grön |
| Regionens aktörer ska verka i linje med program mål |  | Egna regionala utvecklingsmedel per invånare | ↑ |  Röd |

Program

- Regionalt utvecklingsprogram (RUP) med tillhörande strategier och handlingsplaner
- Program för patientsäkerhet
- Miljöprogram
- Primärvårdsprogram
- Regional kulturplan
- Trafikförsörjningsprogram för kollektivtrafik

Mål: Tillgänglighet

Den nationella vårdgarantin nås enbart inom några områden och behöver förbättras. Den vård som erbjuds är generellt sett av hög kvalitet och har en hög patientsäkerhet även om vissa områden kan förbättras ytterligare.

Indikator: Nationell vårdgaranti 0-7-90-90

Region Västmanland uppfyller inte de nationella kraven i vårdgarantin 2018, men på enskilda mätområden ligger regionen över rikssnittet. Enligt vårdgarantins tillgänglighetsindex placerar sig Reg-

⁴ Organiseringen av regionens processförbättringsarbete ändrades under 2017 och tillhörande program har löpt ut varför värden inte finns att redovisa för 2018.

⁵ Se under avsnitt "En stark och uthållig ekonomi".

ion Västmanland på plats 15 av 21 landsting/regioner vilket är en försämring sedan 2017 då placeringen var 12.

Den sammanvägda bedömningen av indikatorns fyra delar (0, 7, 90, 90) innebär att den markeras som röd.

Översikt utfall 2018 jämfört 2017:

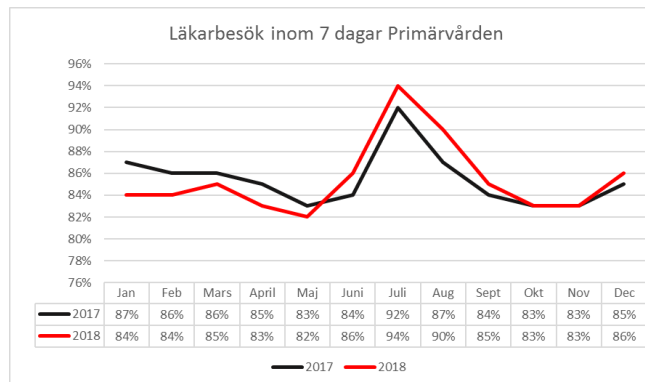
(Andel patienter som fått hjälp inom uppsatta tidsgränser)

| Primärvård | | 2018 | 2017 |
|--------------------|------------------------------|------|------|
| 0 | Kontakt samma dag | - | 95 % |
| 7 | Läkarbesök inom 7 dagar | 86 % | 85 % |
| Specialiserad vård | | | |
| 90 | Första besök inom 90 dagar | 79 % | 85 % |
| 90 | Operation/åtgärd inom 90 dgr | 67 % | 73 % |

Primärvård – telefon

Måluppfyllelsen för kontakt med primärvården har inte kunnat redovisas under året på grund av kvalitetsbrister i rapportunderlag.⁶

Primärvård – läkarbesök



För kontakt med läkare inom sju dagar har måluppfyllelsen fortsatt vara acceptabel under 2018, med en nivå på i genomsnitt 85 procent. Som lägst har måluppfyllelsen för kontakt med läkare inom sju dagar varit 82 procent och som bäst 94. Elva av 27 vårdcentraler har haft en tillgänglighet som understigit 85 procent.

0-7-90-90 blir 0-3-90-90

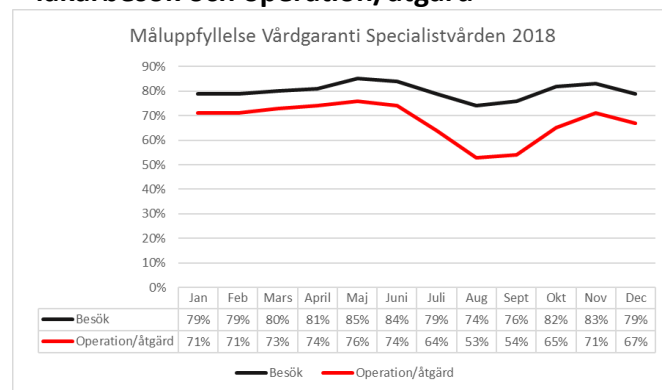
Den 1 januari 2019 trädde den s k förstärka vårdgarantin i kraft. Den innebär rätt till en medicinsk bedömning av medicinskt legitimerad personal inom 3

⁶ Måluppfyllelsen har inte kunnat redovisas under året. De tre återuppringsningssystem som används redovisar inte likvärdiga och jämförbara uppgifter. Arbete pågår

dagar för vårdgarantipatienter. Tillgängligheten till läkare kommer fortsatt följas 2019, men den nya garantin innebär att tillgängligheten mäts även till andra legitimerade professioner på vårdcentralen.

Specialistsjukvård

– läkarbesök och operation/åtgärd



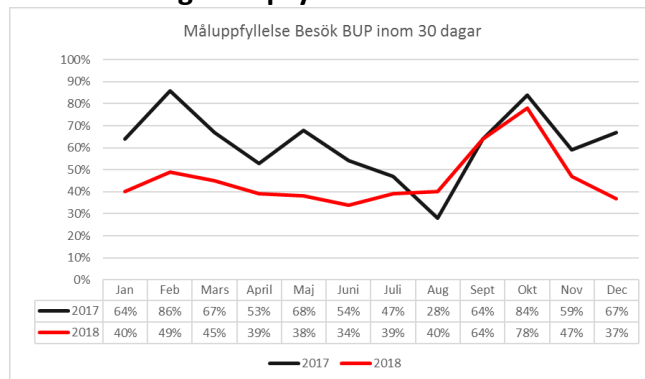
Måluppfyllelsen för besök har försämrats något under 2018 inom specialistvården och har legat som lägst på 74 procent och som bäst på 85 procent, vilket kan jämföras med 2017 då måluppfyllelsen låg som lägst på 71 procent och som bäst på 89 procent. Brist på specialistläkare inom vissa områden bidrar till minskad måluppfyllelse.

Måluppfyllelsen för operation/åtgärd ligger fortfarande lågt inom specialistvården och har legat som lägst på 53 procent och som bäst på 76 procent under året, vilket kan jämföras med 2017 då lägsta värde var 61 procent och högsta 77 procent. Att måluppfyllelsen sjunkit kan kopplas till resursbrist på operation i Västerås, vilket i sin tur påverkat operationskapaciteten negativt. Det har medfört att patienter med lägre medicinsk prioritet fått längre väntetider.

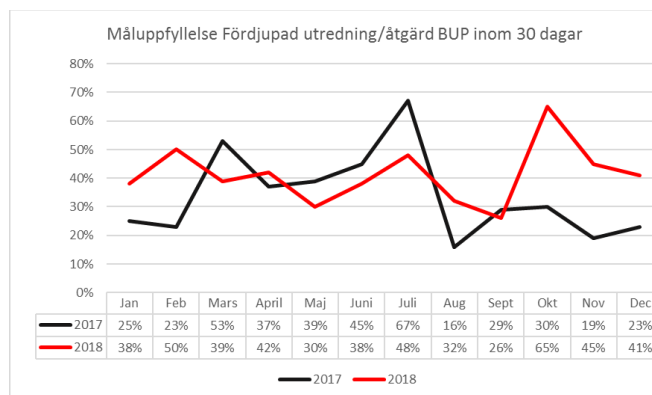
gällande förutsättningarna för att mäta telefontillgängligheten och säkerhetsställa leverans av korrekta uppgifter.

Övriga väntetider

Barn- och ungdomspsykiatri



Barn- och Ungdomspsykiatri (BUP) har haft fortsatt låg måluppfyllelse under året. Det nationella målet är att 90 procent av barn och ungdomar ska kunna få en första kontakt på BUP inom 30 dagar. Måluppfyllelsen i regionen för första besök har som lägst legat på 34 procent och som högst på 78 procent vilket kan jämföras med 2017 då måluppfyllelsen var som lägst 28 procent och som högst 86 procent.



Det nationella målet är att 80 procent av barn och ungdomar ska få en för fördjupad utredning/åtgärd inom 30 dagar. I regionen har måluppfyllelsen under 2018 legat som lägst på 30 procent och som högst på 65 procent, vilket kan jämföras med 2017 då måluppfyllelsen var som lägst 16 procent och som högst 67 procent.

Barn- och ungdomspsykiatri har påverkats av att ohälsan fortsätter att öka bland barn och unga i Västmanland, och med det ökat antal vårdsökande. Det har försvårat möjligheterna att nå måluppfyllelse. Tillgängligheten till behandlingar har varit bättre än till utredningar. Ett stort antal neuropsykiatriska utredningar och även behandlingar har

köpts externt. För närvarande undersöks möjligheten att starta en central triagerings- och diagnostikenhet för att ytterligare kunna förbättra tillgängligheten.

Positivt är antalet barn och ungdomar som väntat länge, det vill säga mer än 90 dagar, har sjunkit det senaste halvåret. I december 2017 väntade 298 barn och ungdomar (inkl. patientvald väntan) och i december 2018 är siffran 199.

Vuxenpsykiatri

Måluppfyllelse för ett första besök inom psykiatrisk specialistvård för vuxna har varit fortsatt god med en måluppfyllelse som legat på mellan 94 och 98 procent under 2018.

Akutmottagning

Medelvärdet för andel patienter som väntat högst fyra timmar på akuten har legat på 67 procent under 2018, vilket är en procentenhet lägre än under 2017.

Telefontillgänglighet hos 1177

Regionen har inte nått det nationella målet på fem minuters svarstid och inte heller regionens satta mål på åtta minuter. Medelväntetiden har försämrats sedan förra året från 9,54 minuter 2017 till 14,04 minuter 2018. Dock är det något bättre än snittet för riket som är 15,33 minuter.

Den troliga förklaringen till försämringen är att Region Västmanland tagit hand om fler samtal än andra parter i den samverkan som sker nationellt. Det betyder samtidigt att medelväntetiden kortats i andra regioner och blivit mer jämnt fördelad i ett nationellt perspektiv, vilket varit ett av målen med samverkan.

Lokalt görs insatser kontinuerligt för att förbättra telefontillgängligheten, bland annat genom utbildning, och under 2019 kommer samverkan med regionens Kontaktcenter att utvecklas.

Indikator: Nyttjande av e-tjänster, andel anslutna

Indikatorn som redovisar nyttjande av e-tjänster mätt i form av andel västmanlänningar med konto i 1177:s e-tjänster har fortsatt utvecklas mycket positivt även under 2018. Värdet vid utgången av 2018 var 58 procent, nära tio procentenheter bättre än 2017, då andelen anslutna uppgick till 49 procent. Indikatorn bedöms därmed som grön.

Exempel på e-tjänster som utvecklats under 2018 beskrivs under målområde "Nöjda invånare i en attraktiv region".

Mål: Vård på rätt vårdnivå

Förflyttning mot digitala tjänster pågår och förändrade arbetssätt kommer att påverka vården positivt på sikt. Förflyttningen mot Nära vård där fler insatser görs nära patienten behöver intensifieras för att erbjuda vård på effektivast vårdnivå.

Indikator: Täckningsgrad

Täckningsgraden har inte förändrats nämnvärt sedan förra året. Värdet 2018 är 52,5 procent, att jämföra med 2017 då det var 52,7 procent. Indikatorn bedöms därmed som gul.

Jämfört med tidigare tolv månadersperiod har produktionen ökat i primärvården och minskat inom sjukhussidan (somatisk och psykiatrisk vård sammantaget). Ökningen inom primärvården har skett framför allt i slutet av 2018. Nätdoktorsbesök ingår inte i underlaget. Ett kontinuerligt arbete pågår med förflyttning mot öppnare vårdformer och digitala lösningar.

Ändamålsenliga lokaler

Regionens behov av fastighetsinvesteringar är stort till följd av ett ålderstiget bestånd, och vårdens utveckling leder till andra lokalbehov både inom primärvård, öppenvård och slutna specialistvård. Anpassningen av vårdens lokaler ska bygga på nya kunskapsbaserade arbetssätt och teknisk utveckling som leder till förändrade arbetssätt.

Projekteringen för den nya sjukvårdsbyggnaden i Sala är i stora delar klar och ärendet kommer upp för beslut under våren 2019, vilket innebär att byggnation förväntas starta under 2019. Lokalplanering och förberedelser för byggnation av det nya akutsjukhuset i Västerås har fortsatt. Skalbyggnadens utsträckning ska klargöras under våren och har stor inverkan på yttre och inre logistiska flöden. Lokalplaneringen beräknas vara klar till sommaren 2019. Ombyggnad av reservkraftstationer och underställverk som regionfullmäktige tidigare beslutat om har förskjutits i tid för att bättre följa planeringen av det nya akutsjukhuset. Utöver stora fastighetsinvesteringar på sjukhusområdena pågår parallellt en översyn av framförallt vårdcentralernas lokaler.

Mål: Kvalitet i regionens verksamheter

Kvaliteten är generellt sett mycket god. Det finns ett systematiskt arbetssätt med att implementera ny kunskap och ett stort engagemang för forskning och utveckling.

Det förebyggande arbetet behöver fortsätta. Antalet vårdrelaterade infektioner kvarstår som utmaning. Samtidigt ser vi en positiv minskning av anmälda suicid.

Indikator: Medicinsk kvalitet

Under 2018 har 65 procent av utvalda sjukdomsområden nått uppsatta målvärden, vilket är samma värde som uppnåddes 2017. Därmed markeras indikatorn som gul.

Socialstyrelsen fastställer målnivåer i nationella riktlinjer som hälso- och sjukvården bör sträva efter inom olika sjukdomsområden.

De områden som Socialstyrelsen har satt målnivåer för (november 2018) är: bröst-, prostata-, tjocktarms- och ändtarmscancer, diabetesvård, hjärtsjukvård, lungcancer, rörelseorganens sjukdomar, strok-sjukvård, palliativ vård, vård vid ångest och depression, astma och KOL, MS/Parkinsons sjukdom.

Några exempel där regionen klarat uppsatta målvärden är: behandling av prostata, överlevnad ändtarmscancer resp tjocktarmscancer, diabetes blodsockernivå HbA1c och öppnande av kranskärl vid hjärtinfarkt.

Kunskapsstyrning

Införandet av den nationella modellen för samordnad kunskapsstyrning har fortsatt under året. Kunskapsstyrningen ska medverka till att ge de medicinska resultaten en större betydelse i ledning, styrning och uppföljning av vårdens prestationer och ge stöd och möjlighet till utveckling av en säker, god och likvärdig vård.

Under året har regionen fått ansvar för att representera Uppsala-Örebro sjukvårdsregion inom ytterligare två nationella programområden och därmed har regionen ansvar för följande områden:

- Primärvård
- Endokrina sjukdomar
- Mag- och tarmsjukdomar
- Medicinsk diagnostik

På hemmaplan i regionen drivs kunskapsstyrningen via lokala råd för stroke, diabetes, astma/KOL, STRAMA och regionala programområden. Arbetet leds av Rådet för kunskapsstyrning (tidigare kallad Analysgruppen).

Forskning

Under 2018 har resultat av västmanländsk forskning fortsatt bidra till både bättre vård och effektivare resursanvändning.

Ett exempel gäller inflammerade tarmfickor (divertiklar), där allt färre patienter behöver behandlas med antibiotika och inte heller läggas in på sjukhus. Patienten kan numera med bibehållen säkerhet åka hem direkt efter att diagnosen ställts och behöver endast uppföljning på distans.

Ett annat exempel är att barn med allvarliga CP-skador fått tillgång till positioneringshjälpmedel som gör att de klarar av att hålla kroppen upprätt. Detta leder till ökad kontakt med omgivningen, mindre komplikationer, bättre hälsa och livskvalitet både på kort och lång sikt.

Standardiserade vårdförlopp

Införandeprojektet Standardiserade vårdförlopp (SVF) har slutförts enligt plan. Totalt har 31 olika förlopp införts sedan starten 2015 och de drivs nu vidare i verksamheten.

Prevention mot livmoderhalscancer

Det nationella vårdprogrammet gällande Cervixcancerprevention har införts tillsammans med ett nytt digitalt hälsokallelsesystem (HKS).

Samverkan vid utskrivning från slutenvård

Under 2018 har nya riktlinjer för samarbetet mellan region och kommuner arbetats fram och byte av informationsöverföringssystem från Prator till Cosmic Link har förberetts. Det har varit ett stort förberedelsearbete med bland annat breda utbildningsinsatser. Länets samtliga kommuner och olika delar av regionens hälso- och sjukvård har varit delaktiga.

Indikator: Patientsäkerhet

Regionens systematiska patientsäkerhetsarbete har pågått planenligt under året. Det bedrivs enligt Program Patientsäkerhet 2017-2020 med sex fastställda målområden:

- Antalet allvarliga vårdskador ska minska
- Vårdrelaterade infektioner ska minska
- Trycksår ska minska
- Läkemedelsanvändningen ska vara säker
- Suicidprevention ska förbättras
- Förbättrad Patientsäkerhetskultur

Utfallet är på totalen detsamma som 2017, då tre av programmets sex målområden har förbättrats (=grön punkt ovan). Indikatorn bedöms därmed som gul.

Regionen har fortsatt arbeta för hög patientsäkerhet och håller fast vid noll-visionen avseende undvikbara skador. Ingen patient ska drabbas av vårdskada. Allvarlig vårdskada eller risk för sådan anmäls enligt lex Maria. För år 2018 ses färre antal lex Maria-ärenden. Minskningen förklaras av färre anmälda suicid.

Vårdrelaterade infektioner visade vid mätningen under våren försämrat resultat jämfört med föregående år. Även höstens mätning visade höga tal varför analys kommer att ske av vilka vårdrelaterade infektioner som dominerar. Däremot har trycksåren glädjande minskat vid höstens mätning. Trycksårpreventionen intensifierades under år 2018 med bland annat tidig risk-bedömning.

Region Västmanland uppvisar goda resultat avseende minskad antibiotikaanvändning. För primärvården har specifika satsningar genomförts för att nå detta mål. Även avseende fördjupade läkemedelsgenomgångar och läkemedelsberättelse visas förbättrade resultat. För att förhindra av vården förorsakat läkemedelsberoende pågår ett regionövergripande arbete som även tar sikte på att förbättra omhändertagandet vid utvecklat beroende.

Apotekarstöd i arbetet för säker läkemedelsanvändning finns etablerat på flera sjukhuskliniker och har även börjat införas i primärvården i samverkan med kommunerna på särskilda boenden (SÄBO).

Suicidprevention uppmärksammas på alla nivåer och samordnare för arbetet är nu tillsatt. En arbetsplatsförlagd breddutbildning för all personal har genomförts med mycket god anslutning. Även utbildning för att förhindra självskada har genomförts i

samverkan med Vuxenskolan. Den internationella Suicidpreventionsdagen den 10:e september uppmärksammades med föreläsningar och dialog.

Patientsäkerhetsdagen genomfördes för sjätte året i rad den 19:e april där verksamheterna visade upp sitt patientsäkerhetsarbete. För tredje året utdelades "Säkerhetsnålen" som år 2018 gick till Kvinno-klinikens TIO-grupp för deras arbete med team-träning.

Patientnämnden

Under 2018 har cirka 1000 ärenden hanterats. Innehåll och fördelning följer samma mönster som tidigare år, och tre områden står för 80 procent av ärendena:

- Vård och behandling (drygt 50 procent). Patienten upplever exempelvis att behandlingen är felaktig eller fördröjd men har även synpunkter gällande undersökning/utredning, medicinering och remisser.
- Kommunikation (cirka 25 procent). Bristande bemötande och ärenden där patienten inte känner sig lyssnad till, och brister i dialog och delaktighet.
- Vårdens organisation och tillgänglighet (cirka 5 procent).

Under 2018 har förberedelser gjorts för att möta nya lagstiftningskrav inför 2019. Kraven innebär att kansliet och nämnden i större utsträckning ska analysera inkomna klagomål. Dessa analyser kommer att återföras till vården för att användas i verksamheternas eget patientsäkerhetsarbete.

På nationell nivå har ett ensningsarbete utförts tillsammans med IVO, SKL och patientnämnderna, för att få till stånd gemensamma kategorier kring klagomål. Detta gör det möjligt att aggregera kunskap om klagomål på nationellt övergripande nivå.

I uppdrag att hantera stödpersonverksamhet för tvångsvårdade patienter, har träffar, främst i utbildningssyfte, genomförts både med stödpersoner och personal.

GDPR och riskanalyser

I maj 2018 trädde EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR) ikraft och ersatte då Personuppgiftslagen som gällt i Sverige sedan 1998. För regionens del innebar den nya lagstiftningens inte så många nyheter, mycket handlade om att förtydliga regler som gällt sedan tidigare.

Intresset för GDPR har dock varit mycket stort och närmare 500 chefer och medarbetare från olika verksamheter har deltagit i regionens föreläsningar.

En metod för integrerade riskanalyser togs i bruk i samband med ikraftträdandet av GDPR. Metoden är utformad så att risker kan analyseras inom ett stort antal områden, bland annat arbetsmiljö, patientsäkerhet och informationssäkerhet. Under året har knappt 100 personer genomgått utbildning som analysledare. Den nya metoden gör att regionen lever upp till de många olika krav på att genomföra riskanalyser som ställs enligt t ex arbetsmiljölagsstiftningen och Dataskyddsförordningen. Under 2018 har ett 50-tal riskanalyser genomförts med den nya metoden.

I november 2018 trädde ett EU-direktiv om informationssäkerhet i samhällsviktiga och digitala tjänster ikraft, det s.k. NIS-direktivet. Direktivet handlar om att organisationer ska ha sådan grad av informationssäkerhet att störningar inte uppkommer i samhällsviktiga tjänster. För regionens del handlar det till exempel om att IT-system som är centrala för vården ska vara tillgängliga för verksamheterna när de behövs. Det kan vara journalsystem, röntgensystem, viss medicinteknisk utrustning med mera. Analys och framtagande av nödvändiga riktlinjer och rutiner kommer att utarbetas inom informationssäkerhetsgruppen inom sjukvårdsregionen (den så kallade 7-klöver) under 2019.

Brandskydd

En intern rapport om regionens systematiska brandskyddsarbete har pekat på att brandsäkerheten är kraftigt eftersatt och att organisationen behöver utvecklas både vad gäller strategisk styrning och operativt stöd för lagefterlevnad. Två bränder inom vuxenpsykiatrin, med efterföljande inspektion från Arbetsmiljöverket, samt tillsyner utförda av räddningstjänsten, bekräftar rapportens slutsatser. Ett omtag och intensivt arbete med att reducera bristerna pågår, och berör såväl det organisatoriska som det byggnadstekniska brandskyddsarbetet, där helhetsperspektiv och utvecklad strategisk styrning ger effekt och lagefterlevnad.

Civilt försvar

Civilt försvar och arbetet med detta, tar sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap och syftar till att inför och under höjd beredskap samt under krig värna befolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt bidra till Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp. För regionens

del har arbetet med civilt försvar tagit fart under 2018 framförallt med planering och dimensionering. De statliga överenskommelserna blev klara strax innan sommaren och innehåller uppdrag bland annat inom områdena säkerhetsskydd, kompetenshöjande åtgärder, krigsplacering, traumavårdkedjan, och samverkan med försvarsmakten.

Mål: Verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna

Arbetet inom de olika delområdena har bedrivits enligt uppgjorda planer, men inte nått tillräckligt god måluppfyllelse. Även om indikatorn "nettokostnadsökningstakt" har ett grönt utfall, är kostnadsutvecklingen fortfarande alltför hög i förhållande till intäkternas utveckling. Målet markeras därmed som gult.

Indikator: Miljö- och klimatpåverkan

Region Västmanland är miljöcertifierat sedan 2015 och omcertifierades i juni 2018 för miljöledningstandarden ISO 14001:2015. Arbetet med Miljöprogram 2018-2022 med sina fem målområden har löpt enligt plan:

- Energi
- Transporter
- Resursförbrukning och inköp
- Läkemedel
- Finansförvaltning

Utfallet är på totalen detsamma som 2017, då tre av programmets fem målområden har förbättrats (=grön punkt ovan). Indikatorn bedöms därmed som gul.

Målområdena transporter, läkemedel och finansförvaltning utvecklas i positiv riktning. För målområde transporter samt målområde resursförbrukning och inköp finns till viss del osäkra data. Energianvändningen gav något högre klimatbelastning jämfört med föregående år, enligt beräkningsmodell. Samtidigt har energieffektiviteten i lokalerna förbättrats och de faktiska klimatutsläppen minskat som en effekt av nya avtal.

Arbetet med miljöprogrammet har särskilt fokuserat på cirkulära materialflöden och att ta fram en transporthandlingsplan omfattande tjänsteresor, arbetsresor och varutransporter. Programmet för cirkulära materialflöden ska skapa effektivare resursanvändning med minskad klimatpåverkan, minskade avfallsmängder och lägre kostnader som

resultat. Programmet har drivit projekten fleximatlåda och minskningslista. Fleximatlådan är en plastlåda för patientmat som nu samlas in separat för att bli plastgranulat som blir nya plastprodukter. Minskningslistan förenklar för medarbetare att välja miljövänliga alternativ av förbrukningsvaror i vården. Hållbara finanser har fortsatt uppmärksamhets, bland annat i samverkan med Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och andra regioner.

De globala målen för hållbar utveckling

En kartläggning av regionens uppdrag i förhållande till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling har skett. Kartläggningen visar de globala mål som särskilt påverkar regionens verksamhet och där regionen också bidrar mest till en hållbar utveckling, utifrån regionens uppdrag. Dessa är mål 3 Hälsa och välbefinnande, mål 5 Jämställdhet, mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, mål 10 Minskad ojämlikhet, mål 11 Hållbara städer och samhällen samt mål 13 Bekämpa klimatförändringen.



Regionen definierar hållbar utveckling enligt FN:s Brundtlandkommission, som lyder, "En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov".

Fairtrade-diplomerering

Region Västmanland är diplomerade som en Fairtrade region. Regionen deltog i stora fikadagen och i december bjöds besökare på Karlsgatan 2 i Västerås på choklad och fairtrade-information. Regionen har 7,5 procent fairtrade-märkta livsmedel 2018, vilket är en minskning med en halv procentenhet jämfört med föregående år.

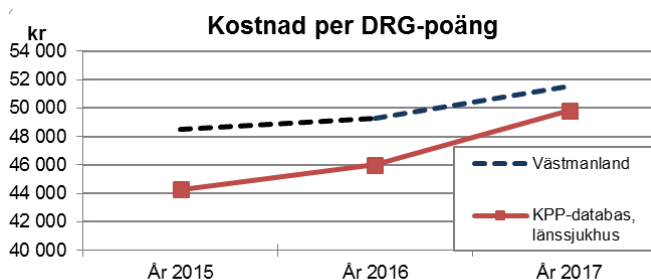
Indikator: Nettokostnadsökningstakt

Nettokostnadsutvecklingen har minskat 2018 till 3,6 procent, jämfört med 2017 då den var 4,7 procent. Då ökningstakten totalt har minskat, blir indikatorn grön.

Även om nettokostnadsutvecklingen dämpats något jämfört med 2017, var kostnadsutvecklingen högre än utvecklingen av skatter och bidrag (se vidare analys i målområde En stark och uthållig ekonomi). Kostnadsutvecklingen i verksamheterna måste alltså dämpas ytterligare. Regionen arbetar med olika metoder för att stödja en sådan utveckling.

För att följa kostnadseffektiviteten i vårdverksamheterna används bland annat metoderna KPP (Kostnad per Patient) och DRG (DiagnosRelaterade Grupper) som analysverktyg för att mäta hur insatta resurser används i sjukhusvården. KPP- och DRG-information gör det möjligt att följa vårdinsatser och kostnader ur ett patientperspektiv och ger därför tillsammans med kvalitets- och tillgänglighetsdata viktig information i det ständigt pågående arbetet för god hushållning med vårdens resurser.

Genom att mäta kostnad per DRG-poäng för ett helt sjukhus kan insatta resurser kopplas till patient-sammansättning och vårdbehov på en aggregerad nivå, och jämföras både över tid och med andra sjukhus. Västmanlands sjukhus har en högre genomsnittlig kostnad per DRG-poäng inom slutenvården än länssjukvården som grupp, och har senaste åren legat närmare universitetssjukhusens nivå. Kostnaden per DRG-poäng har dock ökat långsammare än jämfört med länssjukhusgruppen som helhet. Utvecklingen av kostnad per DRG-poäng kan ge signaler om i vilken grad befintliga resurser kan användas till fler och/eller sjukare patienter, och är därför ett viktigt mått att följa.



Mål: Regionens aktörer ska verka i linje med program mål

Program och planer har under året löpt på och formerna för samverkan i länet har stärkts ytterligare genom att arbetet med en ny regional utvecklingsstrategi har påbörjats. Flera workshoppar och seminarier har genomförts med kommuner, länsstyrelse, Mälardalens högskola, näringsliv, civilsamhället och

andra aktörer. Under hösten har en utvärdering arbetet inom de politiska samverkansgrupperna genomförts.

Då samverkan och dialog fungerat bra under året bedöms målet som uppfyllt och får grön färg.

Indikator: Egna regionala utvecklingsmedel per invånare

Mängden beslutade regionala medel 2018 är samma som 2017, 12,3 miljoner kronor. Då befolkningen i länet har ökat under 2018, har mängden regionala medel per invånare sjunkit något och indikatorn får därmed röd färg.

Innovationsarbete

Region Västmanland driver genom "Region Västmanland Innovation" innovationsutveckling inom hälso- och sjukvård samt tandvård.

Inom ramen för regionalfondprojektet Innovationsluss 2.0 har gemensamt utvecklingsarbete genomförts med Region Örebro län, Almi Mälardalen och Örebro universitet. Projektet har bland annat gett möjlighet att genomföra branschpassade fortbildningsaktiviteter för innovationsstödjande aktörer. I Västmanland pågår också ett samarbete där bland annat Västerås Science Park, Mälardalens högskola, Robotdalen, Almi, Västerås stad och Region Västmanland tillsammans utvecklar en modell för råd och stöd till dem som vill utveckla produkter inom området välfärd och hälsa.

Stiftelsen Inventum är en lokal stiftelse bildad av Region Västmanland. Stiftelsen är politiskt och religiöst oberoende, och har som uppgift att främja och stödja forskning och innovationer inom regionens ansvarsområden. I april 2018 anställdes en koordinator (20 %) för att arbeta med att sälja in stiftelsens mål och verksamhet. Under våren beslöt styrelsen att utlysa tre stipendier à 25 000 kronor och två stipendier beviljades.

Regional digital agenda

Arbetet med regional digital agenda har under året genomförts enligt den handlingsplan som tagits fram i samverkan med regioner, kommuner och civiltförbund.

Inom Socialtjänst och omsorg har en kartläggning av nuläget för digitalisering genomförts och ett antal områden identifierades för vidare dialog inom socialchefsätverket.

Under året har även en kartläggning gjorts över hur tillgången till bredband och internet skiljer sig åt i olika delar av Västmanlands län och vilket samband som finns med demografiska och socioekonomiska faktorer. Vidare har en kartläggning av mobiltäckningen i länet påbörjats. En uppdaterad handlingsplan för 2019-2021 är under framtagande och dialog har genomförts med politiker och den regionala ledningsgruppen.

Infrastruktur

Arbetet med att realisera Regional transportinfrastrukturplan har fortsatt under året. Nya projekt för 2018 har blivit något försenade på grund av bemanningsproblem. Med viss tidsförskjutning löper projekten ändå på som planerat under 2019.

För nationella infrastrukturprojekt i länet har arbetet fortflöpt enligt plan. Vägplanerna för E18 Köping-Västjädra, riksväg 56 Kvikksund-Västjädra och riksväg 56 Sala-Heby pågår.

Utveckling av arbetet med samråd med barn påbörjades under våren 2018. Ett projekt har genomförts på Risbroskolan, där eleverna i årskurs sju fått arbeta med problemformulering och lösningar för en bättre trafiksäkerhet. Resultatet visade på brister för oskyddade trafikanter, både vid riksvägen och på de kommunala gatorna.

Det storregionala samarbetet "En Bättre Sits" har fortflöpt i Mälardalsrådets regi. En nulägesrapport gällande en storregional godsstrategi finns nu framme. Denna tillsammans med övriga underlag kommer att utgöra grund för en politisk process som startar 2019. Målet för arbetet är en storregional systemanalys med prioriterade funktioner för fortsatt utveckling för berörda län och Sverige.

Kollektivtrafik

Marknadsandelen av det så kallade "motoriserade resandet" har ökat från 17 procent år 2017 till 19 procent år 2018. Antalet resor har ökat med 5,6 procent och uppgick till 14,3 miljoner resor år 2018. Resandeökningen beror framför allt på att länets skolungdomar fick möjlighet till fria bussresor under sommaren. För att finansiera resorna fick Kollektivtrafikförvaltningen ett riktat statsbidrag. Resandet för skolungdomar ökade med 63 procent under sommaren i jämförelse med året innan. I april infördes avgiftsfri kollektivtrafik i Sala och i Fagersta, vilket har ökat antalet resande och ibland medfört överfulla bussar.

I väntan på nya fordon har Svealandstrafiken ökat sin kapacitet under 2018 med ett antal begagnade bussar. I början av 2019 kommer 32 nya ledvagnar, vilket medför en förbättrad kapacitet.

För att underlätta betalning av biljetter har det sedan januari 2018 varit möjligt att betala med Swish i vl-appen. Sedan augusti har Movingo gällt även för Tåg i Bergslagen inom bland annat Västmanlands län. Movingo är en pendlarbiljett som kombinerar regionaltåg och anslutande lokaltrafik i Mälardalen på en och samma biljett.

Hållplatsläget vid Gruvan i Sala har tillgänglighetsanpassats och arbetet med hållplatslägena på väg 558 mellan Köping och Kolbäck är klara på en vägsida.

Trafikplan 2030 och hållplatshandboken har färdigställt under år 2018, vilket givit bättre förutsättningar för utveckling av trafiksystemet inom buss- och tågtrafik.

Kultur

Kulturverksamheten har under året utvecklat verksamheten med olika nya digitala system.

Den regionala biblioteksverksamheten leder projektet Bibliotek i Västmanland som innebär hög digital utveckling av folkbiblioteken i Västmanland. Bland annat upphandlas ett gemensamt biblioteksdatasystem för alla folkbibliotek i Västmanland som ska implementeras 2019. Samtidigt har den regionala biblioteksverksamheten arbetat med den nationella satsningen Digitalt först – med användaren i fokus.

Ett nytt digitalt ansökningsystem för de regionala föreningsbidragen har genomförts. Systemet sattes i drift under hösten och har bidragit till effektivare bidragshantering och ökad transparens för föreningarna.

Västmanlands läns museums hemsida har uppdaterats för att bli mer modern och tillgänglig för besökare. Taltidningen har skapat en hemsida som vänder sig till personer med synnedsättning, där man kan lyssna på reportage.

Under hösten påbörjades pilotprojektet Läget Z, ett samarbete mellan den regionala filmverksamheten, Kopparlundsgymnasiet och Mälardalens högskola. Projektet syftar till att unga ska kunna skapa nya interaktiva berättelser med programmering och rörlig bild i möte med filmare, konstnärer och programerare.

Under året har Västmanlands läns museum färdigställt ett stort basutställningsprojekt. Nu kan besökare ta del av Västmanlands historia från forntid till nutid. En helt nyproducerad version av en mycket omtyckt utställning "Människor och motorer - berättelser om Mimer" invigdes under året.

Under året har det genomförts byggnadsinventeringar i flera kommuner i Västmanland. Dessa projekt är samverkansprojekt mellan läns museet, kommunen och Länsstyrelsen.




Kostverksamhet

Region Uppsala beslutade i juni 2018 att bygga ett nytt produktionskök på Akademiska sjukhuset som beräknas vara klart 2020-2021. Det kommer att få en stor följdverkan på Kosts verksamhet och verksamheten har arbetat med olika lösningar för att hantera effekterna, bland annat söker man aktivt efter nya samarbetspartner.



Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare

Intention Regionen ska vara en attraktiv arbetsgivare med hälsofrämjande arbetsplatser och en professionell uppdragsgivare.

| Resultatmål | Indikator |
|---|--|
| Regionen ska vara en attraktiv arbetsgivare | Hållbart medarbetarengagemang (HME-index) ↑  Grön |
| | Sjukfrånvaro ↓  Gul |
| Regionen ska vara en professionell uppdragsgivare | Uppdragstagarindex (Ingen mätning 2018) ↑  Vit |

Program

- Medarbetarpolicy • Arbetsmiljöprogram • Strategi för löner och förmåner

Mål: Attraktiv arbetsgivare

Satsningarna för att stärka regionen som en attraktiv arbetsgivare har fortsatt under 2018, främst inom de tre områdena:

- Kompetensförsörjning
- Arbetsmiljö
- Lönebildning

Uppföljningen av HME för 2018 visade ett resultat om 78 poäng vilket innebär en förbättring sedan mätningen 2017.

Den tidigare trenden med ökande sjukfrånvaro i regionen, avstannade under 2017 och för 2018 har ytterligare en liten minskning skett vilket är en rörelse i rätt riktning.

Regionen har arbetat fokuserat för att uppnå målsättningen att vara en attraktiv arbetsgivare. Det är ett utvecklingsarbete som tar tid och kräver uthållighet. Många grundläggande strukturer finns numera på plats, vilket skapar goda förutsättningar för fortsatta utvecklingsinsatser och en ökad måluppfyllnad. För 2018 bedöms måluppfyllelsen för resultatmålet som gult.

Indikator: Hållbart medarbetarengagemang

Som del av regionens medarbetarundersökning, följs sedan 2017 indikatorn Hållbart medarbetarengagemang (HME). Indikatorn används för att mäta medarbetarnas motivation och förutsättningar för att göra sitt bästa för organisationen. Värdet för HME 2017 uppgick till 77 poäng av 100 möjliga. Vid mätningen 2018 uppnåddes 78 poäng, vilket är i linje med målsättningen och indikatorn bedöms därmed som grön.

HME består av tre delområden; motivation, ledarskap och styrning. Inom samtliga delområden har regionens resultat förbättrats och den största förbättringen har skett inom delområdet ledarskap. Ledarutveckling är ett prioriterat område inom vilket ett antal satsningar har genomförts, något som kan ha bidragit till det förbättrade mätresultatet.

Indikator: Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har fortsatt att minska något 2018 jämfört med 2017, men når inte det satta målet på 6,0 procent. 2018 års värde uppgår till 7,0 procent

vilket är en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med 2017. Även om den totala sjukfrånvaron samt andelen av sjukfrånvaron som är 60 dagar eller mer har minskat, så har den korta sjukfrånvaron (dag 1 - 14) ökat i hela regionen. Indikatoren bedöms därmed som gul.

För att minska sjukfrånvaron har åtgärderna under 2018 varit inriktade på hälsofrämjande och förebyggande insatser, så att risken för sjukdom minskas och den arbetslivsinriktade rehabiliteringen som leder till snabbare återgång i arbetet förbättras. Åtgärderna som genomförts utgår ifrån forskning om vad som skapar friska arbetsplatser och samlas i regionens arbetsmiljöprogram. Utöver detta har ytterligare aktiviteter pågått inom de olika förvaltningarna.

En analys av regionens sjukfrånvaro har visat att skillnader i sjukfrånvaro är större inom en förvaltning än mellan förvaltningar. Det finns även skillnader i sjukfrånvaro mellan olika yrkesgrupper utifrån mönster och längd. Analysen har även visat att en mindre andel av medarbetarna står för majoriteten av sjukfrånvaron. Ovanstående, tillsammans med en kompletterande analys av den ökande korttidssjukfrånvaron, ligger till grund för regionens fortsatta arbete för att förbättra arbetsmiljö och hälsa.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningsstrategi

Under perioden har en kompetensförsörjningsstrategi tagits fram och en första regionövergripande kompetensförsörjningsplan påbörjats. Målsättningen är ett kompetensförsörjningsarbete som utgår ifrån verksamheternas behov och mål. Den ska bedrivas långsiktigt och systematiskt utifrån en integrerad och etablerad process på samtliga nivåer i organisationen.

Behålla personal och bli oberoende av inhyrd

En kompetensmodell för sjuksköterskor har införts och revideringsarbete inför kommande år har påbörjats. Motsvarande arbete med att ta fram en kompetensmodell för fysioterapeuter har påbörjats.

Regionen erbjuder sjuksköterskor studielön/bibehållen lön under studier till specialistsjuksköterska. Hanteringen av detta erbjudande har setts över för att förbättra processen ytterligare. Under perioden specialistutbildade sig 43 sjuksköterskor och åtta undersköterskor eller skötare påbörjade sin grundutbildning till sjuksköterska.

En ny hälsosam arbetstidsmodell har införts för undersköterskor och skötare som arbetar natt.

Det nationella projektet "Oberoende av inhyrd personal" pågår och målsättningen är fortsatt att nå ett oberoendeläge genom en successiv utfasning. I nuläget når ingen av sjukvårdsförvaltningarna upp till målet men det finns skillnader både mellan och inom förvaltningarna.

En satsning har gjorts på att stärka regionens rekryteringsfunktion med fokus på att utveckla rekryteringen av personal inom bristyrken.

Utbildningsuppdraget

Marknadsföringsaktiviteten "Utbildningens dag" har anordnats på varje sjukhusområde i länet med information om Region Västmanlands utbildningsuppdrag.

Ett samverkansprojekt har genomförts som involverat förvaltningarna inom Region Västmanland samt utbildningsanordnarna Mälardalens högskola och Uppsala universitet. Inom ramen för projektet har ett behov av utvecklingsinsatser identifierats som kommer att ligga till grund för ett vidare arbete. Bland annat kommer en satsning på digitala lärandemiljöer att genomföras tillsammans med regionens IT-organisation och lärosäten.

En kvalitetssatsning har genomförts på medellånga vårdutbildningar genom att tillskapa ytterligare en funktion som studierektor. I uppdraget ingår även rollen som utbildningssamordnare för läkarstudenter. Funktionen möjliggör utvecklade relationer inom flera utbildningar och med berörda utbildare.

Effektiv samverkan

Arbetet med att implementera regionens medarbetarpolicy har fortgått under perioden och en revidering av regionens samverkansavtal har genomförts med berörda parter. Det nya avtalet gäller sedan 1 januari 2019.

Ledarutveckling

En extra stor satsning har under året genomförts på ledarutveckling för regionens chefer och deltagandet har ökat på chefsprogrammen. Detta har bidragit till en kompetensutveckling av regionens chefer.

Under året har elva chefsseminarier genomförts med totalt 272 chefer från olika delar och nivåer i organisationen. Ett seminarium har även genomförts med 36 fackliga representanter. Syftet med se-

minarierna har varit att skapa samsyn kring kommande utmaningar och tillsammans hitta lösningar till ett förändrat arbetssätt för att nå uppsatta mål samt att stimulera till samarbete över gränser. Resultatet visar ett förbättringsbehov inom områden såsom samverkan och samordning samt uttrycker en önskan om ökad satsning på utveckling. Resultatet har bearbetats tillsammans med organisationens samtliga chefer, och kommer också att utgöra underlag för fortsatt verksamhets- och chefsutveckling inom regionen.

Arbetsmiljö

Översyn och utveckling av regionens systematiska arbetsmiljöarbete har fortsatt under 2018. Arbetet har bedrivits framförallt utifrån regionens arbetsmiljöprogram och dess handlingsplan där ett flertal aktiviteter har genomförts under året. Arbetet har inneburit en kvalitetshöjning av arbetsmiljöutbildningar, stödjande dokument samt ett flertal verktyg i arbetsmiljöarbetet. Ett tydligare fokus har även hamnat på att arbetsmiljöarbetet inte enbart handlar om att förebygga ohälsa utan att även bidra till att främja hälsa på arbetsplatsen. En stor del av arbetet har handlat om att utveckla formerna för samverkan inom arbetsmiljöområdet på regionövergripande nivå. Arbetet fortsätter under 2019. En detaljerad uppföljning och redovisning av programmets mål och aktiviteter sker i särskild rapport.

Hösten 2018 genomfördes en gemensam årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Samtliga chefer i organisationen inkluderades. Svarefrekvensen var 77 procent med en variation mellan förvaltningarna. Cirka en femtedel av arbetsplatserna uppfyllde kraven på att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete av hög kvalitet. Vanligast förekommande brister var bristande kännedom om arbetsmiljöpolicy och mål, chefers förutsättningar att bedriva arbetsmiljöarbete samt skriftliga instruktioner för allvarliga risker. Ett förslag på en regionövergripande handlingsplan med åtgärder för att komma tillrätta med dessa brister har tagits fram i samverkan med regionens huvudskyddsombud. Arbetet med att genomföra aktiviteter utifrån handlingsplanen, påbörjas under 2019.

Utifrån resultatet av medarbetarundersökningen, har handlingsplaner tagits fram och insatser initierats på olika nivåer i organisationen. På regionövergripande nivå har följande områden prioriterats; målkvalitet, arbetsrelaterad utmattning, delaktighet och kränkande särbehandling. En stor del av insatserna har fokuserats på kränkande särbehandling,

trakasserier och sexuella trakasserier genom översyn av styrdokument och utbildningsinsatser för chefer och skyddsombud. Arbetet fortsätter under 2019.

Likabehandling, jämställdhet

Under hösten 2018 har förslag på arbetsformer för att förebygga diskriminering tagits fram. Arbetet fortsätter under 2019.

Lönebildning

En översyn av regionens hantering av lönekartläggning har genomförts, och processen har vidareutvecklats mot bakgrund av nya lagkrav och införandet av ett nytt IT-stöd. En uppdatering har även skett av regionens strategi för löner och förmåner.

Personalstatistik

| Sjukfrånvaro mätt i procent | 2017 | 2018 |
|-----------------------------|------|------|
| Total sjukfrånvaro | 7,2 | 7,0 |
| Långtidssjukfrånvaro* | 41,6 | 37,7 |
| Kvinnor | 7,9 | 7,7 |
| Män | 4,3 | 4,3 |
| 0-29 år | 5,9 | 5,9 |
| 30-49 år | 7,0 | 6,8 |
| 50- | 7,8 | 7,5 |

*Andel av den totala sjukfrånvaron som är 60 dagar eller längre.

I tabellen visas ackumulerad sjukfrånvaro (%). Avser perioden 2017-01-01 – 2017-12-31 respektive 2018-01-01 – 2018-12-31. All data är hämtad från samma datakälla för att möjliggöra jämförbarhet. Sjukfrånvarostatistiken för 2017 skiljer sig från den i årsredovisning 2017 på grund av byte av rapportsystem.

Antal anställda

| Anställda totalt | 2017 | 2018 |
|------------------|-------|-------|
| Anställda | 6 876 | 6 968 |
| Årsarbetare | 6 603 | 6 727 |

Totalt fanns 6 968 anställda den 31 dec 2018. Siffrorna är exklusive timanställda. En årsarbetare motsvarar en heltidsarbetande per år. 7,2 procent av de anställda är visstidsanställda (2017 7,9 procent). Ett antal arbetar deltid så antalet årsarbetare uppgår till 6 727. Medelsysselsättningsgraden är 96,5 procent (2017 97,8 procent).

Anställda fördelade på yrken

| Anställda totalt | Antal | Andel% |
|--|-------|--------|
| Ledning | 329 | 4,7 |
| Handläggare, administratörer | 980 | 14,1 |
| Läkare | 745 | 10,7 |
| Sjuksköterskor, barnmorskor, röntgenssk. | 1 868 | 26,8 |
| Undersköterskor, skötare med flera | 1 514 | 21,8 |
| Biomedicinska analytiker, lab arbete med flera | 205 | 2,9 |
| Tandvård | 72 | 1,0 |
| Rehabilitering, förebyggande | 663 | 9,5 |
| Skola, kultur | 54 | 0,8 |
| Teknik med flera | 196 | 2,8 |
| Måltidsarbete | 96 | 1,4 |
| Lokalvård med flera | 246 | 3,5 |

Åldersfördelning

| Ålder | Kvinnor | Män |
|-------|---------|-----|
| 0-20 | 19 | 3 |
| 21-25 | 229 | 56 |
| 26-30 | 645 | 148 |
| 31-35 | 616 | 178 |
| 36-40 | 601 | 167 |
| 41-45 | 675 | 172 |
| 46-50 | 750 | 177 |
| 51-55 | 751 | 166 |
| 56-60 | 708 | 150 |
| 61-65 | 549 | 134 |
| 66- | 54 | 20 |

Totalt 5 597 kvinnor (80 procent) och 1371 män (20 procent) är anställda den 31 dec 2018. Medelåldern är 45,2 år. 36 procent av de anställda är över 50 år.

Pensionsavgångar vid 65 år

| År | Antal |
|------|-------|
| 2019 | 115 |
| 2020 | 143 |
| 2021 | 160 |
| 2022 | 187 |
| 2023 | 165 |
| 2024 | 164 |
| 2025 | 173 |
| 2026 | 170 |

Andel avgångar – bristkompetenser

Den sammantagna andelen externa avgångar är i stort sett oförändrad sedan 2017 och ligger på tio procent för de kritiska bristkompetenserna läkare inom allmänmedicin och psykiatri samt specialist-sjuksköterskor. Inom läkargrupperna rör det sig om små förändringar beroende på enstaka avgångar. För specialistsjuksköterskor har extern avgång minskat något medan pensionsavgångar ökat något. Andel externa avgångar för samtliga yrkesgrupper uppgår till 11,6 procent.

Andel av lönekostnader

| Grupp | Andel % |
|--|---------|
| Sjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor | 32 |
| Undersköterskor, skötare m fl | 17 |
| Läkare | 23 |
| Rehabilitering och förebyggande arbete | 7 |
| Ledning, administratörer och handläggare | 13 |
| Övriga | 8 |

Utfall löneöversyn 2018 per facklig organisation i %

| Organisation | Utfall i procent |
|---------------------------|------------------|
| Kommunal | 2,5 |
| Civilekonomer | 2,5 |
| DIK | 2,2 |
| Sveriges Arbetsterapeuter | 4,4 |
| Ledarna | 3,0 |
| Fysioterapeuterna | 3,4 |
| Naturvetare | 3,1 |
| Psykologer | 2,1 |
| SRAT | 2,4 |
| Sveriges Ingenjörer | 2,5 |
| Vårdförbundet | 4,2 |
| Vision | 2,5 |
| SSR | 2,7 |
| Jusek | 2,2 |
| Tjänstetandläkarna | 7,8 |
| Läkarföreningen | 2,2 |

Löneutveckling i kronor

| | 10:e perc | Median | Medel | 90:e perc |
|-------------|-----------|--------|--------|-----------|
| 2017 | | | | |
| Kvinnor | 23 000 | 29 800 | 32 917 | 44 381 |
| Män | 23 900 | 33 900 | 42 669 | 81 890 |
| Totalt | 23 045 | 30 300 | 34 811 | 48 300 |
| 2018 | | | | |
| Kvinnor | 23 500 | 30 600 | 33 878 | 45 600 |
| Män | 24 175 | 34 515 | 43 409 | 84 400 |
| Totalt | 23 589 | 31 210 | 35 749 | 49 303 |

Medianlön för olika grupper (2018-05-01)

| Befattning | Median |
|------------------------------|--------|
| Distriktsläkare | 89 500 |
| Överläkare | 84 400 |
| Specialistläkare | 68 500 |
| ST-läkare | 48 200 |
| Psykolog | 41 200 |
| Barnmorska vårdavdelning | 39 350 |
| Operationssjuksköterska | 39 200 |
| Distriktsköterska | 36 660 |
| Psykiatrisjuksköterska | 36 500 |
| Kurator | 33 525 |
| Biomedicinsk analytiker | 33 100 |
| Ambulanssjuksköterska | 32 400 |
| Fysioterapeut/Sjukgymnast | 31 300 |
| Arbetsterapeut | 30 300 |
| Medicinsk sekreterare | 26 295 |
| Skötare vårdavdelning | 24 975 |
| Undersköterska vårdavdelning | 24 750 |
| Städare | 22 205 |

Friskvårdsersättning

| Förvaltning | Antal unika personer |
|---|----------------------|
| Västmanlands sjukhus | 2 424 |
| Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet | 865 |
| Regionkontoret | 401 |
| Kollektivtrafikförvaltningen | 58 |
| Hjälpmiddelscentrum | 48 |
| Folk tandvården | 212 |
| Verksamhets- och ledningsstöd | 349 |
| Politisk verksamhet och Patientnämnden | 2 |

4 359 personer har utnyttjat friskvårdsersättningen. Dessa utgör 63 procent av regionens medarbetare.

Arbetad tid

Den arbetade tiden har ökat under 2018 med cirka 324 605 timmar, vilket motsvarar 136 årsarbetare. Ökningen har skett både bland anställda och inhyrd personal. För jämförelse med tidigare år, se fem år i sammandrag på sidan 44.

Arbetad tid för timanställda uppgick till 289 årsarbetare, vilket är en ökning med 22 årsarbetare jämfört med 2017.

Arbetad tid för inhyrd personal från externa bemaningsföretag uppgick till 153 årsarbetare, vilket är en ökning med 23 årsarbetare jämfört med 2017. Ökningen finns inom gruppen inhyrda sjuksköterskor. Läkare och övriga yrkesgrupper har minskat.

Att timanställda, mertid/övertid och inhyrning ökar mer i relation till föregående år än den arbetade tiden totalt kan bero på ökad korttidsfrånvaro och större behov av att ersätta personal med kort varsel.

Mål: Professionell uppdragsgivare

Tillgång till gemensam information och dialog är nyckelfaktorer för både uppdragstagare och regionen som beställare. Tillsammans med tydliga uppdrag och förtroendefull uppföljning har regionen en bra bas som uppdragsgivare. Den behöver ständigt utvecklas i takt med omvärlden.

En rad åtgärder har vidtagits för att stärka samverkan och verksamhetsutveckling med våra uppdragstagare:

- COSMIC-journal har införts för privata specialistmottagningar.
- Vårdgivarwebben har utvecklats för att tillgängliggöra och tydliggöra instruktioner, riktlinjer, program och motsvarande styrdokument för alla uppdragstagare.
- Informationsträffar har arrangerats för nya chefer hos våra uppdragstagare.





I regionens utbildningsplanering inkluderas i allt högre grad våra uppdragstagare. Under 2019 kommer till exempel HLR-utbildning att erbjudas våra uppdragstagare i primärvården.

Non-profit

Under året har Västmanlands och Sörmlands gemensamma inköpsorganisation omvärldsbevakat och utrett förutsättningarna för att, utifrån ny lagstiftning (fr o m 2019-01-01) gällande upphandling av välfärdstjänster, utveckla regionens arbete med Non-profit organisationer.

En stark och uthållig ekonomi

Intention Den finansiella ställningen ska vara stark så att regionen långsiktigt klarar en verksamhet av god kvalitet, och inte skjuter kostnader på framtida generationer.

| Resultatmål | Indikator | | | |
|---|---|---------------------|---------|---|
| Regionen ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat |  Grön | Ekonomiskt resultat | 215 mkr |  Grön |
| Regionens finansiella ställning ska vara god |  Grön | Soliditet | 32 % |  Grön |

Program

Verksamheten ska bedrivas inom given ram/fastställd budget

Mål: Uppnå ekonomiskt resultat

Med ett ekonomiskt resultat på 215 miljoner kronor och en förbättrad soliditet uppfyller regionen de finansiella målen i regionplanen för 2018. Resultatet uppgår till 2,6 procent av skatter och statsbidrag vilket innebär att regionen når upp till det finansiella målet för god ekonomisk hushållning på 2 procent.

Mål: God finansiell ställning

Den ekonomiska ställningen förbättrades i och med det positiva resultatet. Detta märks bland annat genom förbättrad soliditet, samt genom att relationen mellan placerade pensionsmedel och den totala pensionsskulden förbättrades ytterligare. Den totala låneskulden reducerades med 100 miljoner kronor under året till 300 miljoner kronor.

Utvecklingsområden

Arbetet med utvecklingsområdena inom målområdet har pågått under året. Vissa delar har slutförts och andra kommer att pågå även under 2019.

Processen för framtagande av fastighetsinvesteringsplan har förtydligats och dokumenterats, vilket gett en bra grund för framtagande och utveckling av kommande fastighetsinvesteringsplaner. Efterlevnaden av fastighetsinvesteringsprocessen bedöms

bli allt bättre. Processen blir alltmer etablerad och känd.

Processen för övriga investeringar utvecklas löpande och digitaliseras alltmer i takt med att fler och fler moment knyts till det systemstöd som används. Under året har kopplingen till inköp stärkts, vilket innebär att verksamheterna som vill investera får bättre möjlighet att följa sina investeringar från "ax till limpa" samtidigt som inköp får en bättre bild av vilka investeringar som är aktuella. Mycket fokus har lagts på att få bättre följsamhet till processen och bedömningen är att detta också sker löpande. I och med att alla investeringar hanteras i en etablerad process ökar möjligheterna till prioriteringar.

Projektet "nytt- och effekthemtagning från projekt" har pågått under större delen av 2018. Arbetet bedöms som lyckosamt, men kommer fortsätta in i 2019 för att bli en etablerad del av de projekt som bedrivs. Under 2019 påbörjas arbetet med att integrera regionens arbetssätt kring nytto- och effekthemtagning även för investeringar.

Frågan kring rättvis och jämställd resursfördelning hanteras inom ramen för regionens arbete med social hållbarhet, vilket ger goda förutsättningar för utveckling inom området.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning utifrån en stark och ut hållig ekonomi ska vara grunden för regionens verksamhet. Det skapas genom att verksamheten drivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt och betyder att dagens kostnader inte skjuts över på framtidens generationer. För både verksamhet och ekonomi finns ett antal regionövergripande mål. I strävan mot en god ekonomisk hushållning ska såväl verksamhetsmässiga som ekonomiska mål beaktas. Uppföljningen av regionens verksamheter och dess mål finns beskrivet i tidigare avsnitt under respektive målområde.

Nedan följer en övergripande sammanfattning.

Verksamhetens kvalitet

Kvaliteten är generellt sett mycket god i regionens verksamheter. Under 2018 har 65 procent av utvalda sjukdomsområden nått uppsatta målvärden. Patientsäkerhetsarbetet har inom flera områden utvecklats positivt medan förbättringspotential finns inom vissa områden.

Tillgänglighet

Den nationella tillgängligheten nås enbart inom några områden. Utvecklingen har således gått i oönskad riktning och behöver förbättras. Befolkningens anslutning till 1177:s e-tjänster har däremot utvecklats mycket positivt under 2018. Regionen arbetar intensivt med att utveckla smarta och effektiva digitala tjänster som stöd för en förbättrad tillgänglighet.

Invånarnas förtroende

Andelen invånare som är nöjda med kollektivtrafiken ligger kvar på samma nivå som föregående år, trots omfattande störningar inom både buss- och tågtrafiken under året. Förtroendet för hälso- och sjukvården visar en liten försämring jämfört med året innan men värdet är bättre än riksgenomsnittet.

Fortsatta utmaningar

Det totala underskottet för förvaltningarna verksamhetsåret 2018 uppgick till 273 miljoner. För att få balans mellan ekonomi och verksamhet måste åtgärder och förändringsarbete fortsätta inom förvaltningarna och då framförallt inom Västmanlands sjukhus.

Samlad måluppfyllelse

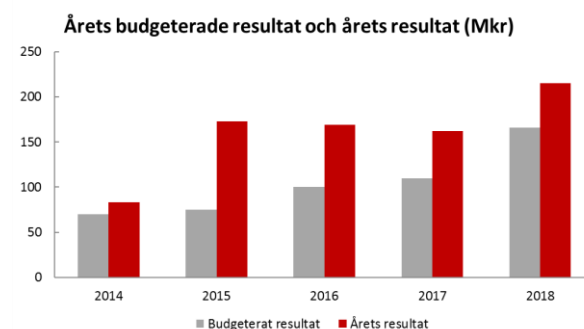
Av regionens resultatmål för 2018 uppnåddes de två finansiella målen. Av de tio verksamhetsmässiga resultatmålen har fyra bedömts ha en utveckling i önskad riktning trots att vissa indikatorer visar oförändrad eller oönskad förändring. I den sammanvägda bedömningen har hänsyn tagits till fler parametrar än enbart utfallet på indikatorerna. Fem av resultatmålen har bedömts ha en oförändrad utveckling och ett resultatmål har en oönskad riktning. Sammantaget med att de finansiella målen nåddes och att flertalet av de verksamhetsmässiga målen bedöms förbättrade eller oförändrade, bedöms att regionen uppfyllde kraven på en god ekonomisk hushållning.

Resultatanalys

Regionens ekonomiska resultat 215 miljoner

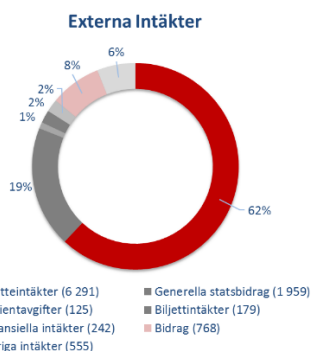
Resultatet blev 215 miljoner för 2018 (162 miljoner 2017). Budgeterat resultat var 166 miljoner. Att resultatet blev bättre beror på högre statsbidrag än budgeterat, överskott i anslaget till regionstyrelsens förfogande samt positivt finansnetto. Avvikelserna mot budget framgår av tabell på sidan 37.

Den finansiella målsättningen enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning är att det ekonomiska resultatet över en konjunkturcykel ska motsvara 2 procent av skatter och statsbidrag. Det ekonomiska resultatet i bokslutet för 2018 motsvarade 2,6 procent av skatter och statsbidrag. Fyra av de senaste fem åren har resultatet överstigit 2 procent, se diagram nedan.



Intäkts- och kostnadsutveckling

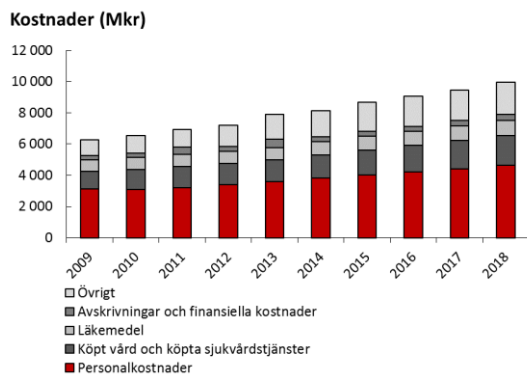
Verksamhetens intäkter har ökat med 146 miljoner, vilket i huvudsak avser såld vård 25 miljoner och statsbidrag 122 miljoner. Verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar har ökat med 428 miljoner.



Skatteintäkter och generella statsbidrag är regionens största inkomstkälla. De utgör 82% av regionens intäkter.

De största kostnadsökningarna

- Personalkostnader för anställda: 182 miljoner (4,9 procent)
- Pensionskostnader: 51 miljoner (7,8 procent)
- Läkemedel: 34 miljoner (3,6 procent)
- Köp från bemanningsföretag: 29 miljoner (14 procent)



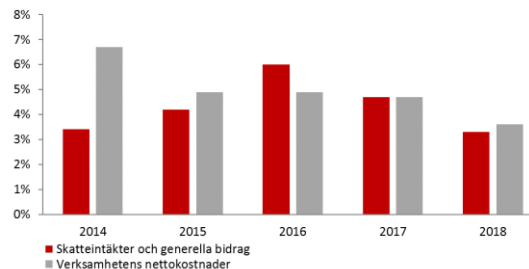
Kostnaderna har ökat från 6,3 mdkr 2009 till 9,9 mdkr 2018 (54 %). Mellan 2017 och 2018 är ökningen 0,5 mdkr (5,2 %). Personalkostnaderna är nästan hälften av kostnaderna 4,7 mdkr. Köpt vård och köpta sjukvårdstjänster är 1,9 mdkr.

Nettokostnadsutveckling

– ökning med 282 miljoner

Verksamhetens nettokostnader i löpande priser (verksamhetens intäkter minus verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar) ökade med 282 miljoner. Det motsvarar en ökningstakt på 3,6 procent. Det är den lägsta takten på flera år (se diagram nedan). Högre intäkter i form av riktade statsbidrag är den främsta förklaringen till den lägre ökningen. Snittet för regioner och landsting uppgår till 4,5 procent.

Utveckling av nettokostnader respektive skatteintäkter och generella statsbidrag



Minskad ökningstakt för skatter och statsbidrag

Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 263 miljoner (3,3 procent), vilket är den lägst ökningstakten de senaste fem åren. Av ökningen kom 144 miljoner från skatteintäkter och 119 miljoner från generella statsbidrag.

Högre finansnetto än förra året

Finansnettot uppgick till 137,6 miljoner, vilket är 73 miljoner bättre än föregående år. Orsaken är främst försäljning av aktier i Svealandstrafiken AB (37 miljoner) och realisationsvinster på försäljning av placerade pensionsmedel.

Regionens resultat enligt balanskravet

När årets resultat fastställs enligt balanskravet ska realisationsvinster räknas bort och särskilt sparande återföras. Realisationsvinsterna för 2018 uppgick till 0,2 miljoner. Efter justering för realisationsvinsterna blev resultatet 214,8 miljoner, vilket innebär att regionen klarar balanskravet 2018.

Av överskottet avsätts 10 miljoner till forskningsfonden och 1,5 miljoner till Salberga fonden. Den resterande delen avsätts för att möta tillfälliga intäktsminskningar eller kostnadsökningar i framtiden. Tidigare har 935 miljoner avsatts för samma ändamål. Det ger totalt 1 138 miljoner för tillfälliga intäktsminskningar eller kostnadsökningar.

| Resultat enligt balanskravet (Mkr) | 2018 | 2017 | 2016 | 2015 | 2014 |
|---|----------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Årets resultat enligt resultaträkningen | 215,0 | 161,5 | 168,9 | 173,0 | 83,5 |
| Reducering av realisationsvinster | -0,2 | -2,9 | -9,9 | -0,2 | -0,2 |
| Årets resultat efter balanskravsjusteringar | 214,8 | 158,6 | 159,0 | 172,8 | 83,3 |
| Avsättning forskningsfond | -10,0 | -10,0 | -10,0 | -10,0 | -10,0 |
| Avsättning Salberga | -1,5 | | | | |
| Tidigare avsatt | 934,7 | 786,1 | 637,1 | 474,3 | 401,0 |
| Avsatt för att möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar | 1 138,0 | 934,7 | 786,1 | 637,1 | 474,3 |

Avvikelse från budget i 2018 års resultat

Ökade underskott i verksamheterna

Verksamheternas samlade resultat uppgick till -273 miljoner, se ytterligare beskrivning nedan.

Högre skatteintäkter och statsbidrag än budgeterat

Skatteintäkter och generella statsbidrag blev 24 miljoner bättre än budget. Se tabell över skatter och statsbidrag till höger.

Finansnettot bättre än budgeterat

Finansnettot (finansiella intäkter minus finansiella kostnader på regionnivå, det vill säga exklusive förvaltningarna) blev 150 miljoner bättre än budgeterat. Överskottet beror främst på realisationsvinster vid försäljningar inom pensionsmedelsportföljen samt försäljningen av hälften av aktierna i Svealandstrafiken AB till Region Örebro Län.

Överskott inom övriga gemensamma kostnader och intäkter

Avvikelsen för övriga gemensamma kostnader och intäkter uppgår till 148 miljoner. Överskottet beror främst på outnyttjade medel inom anslaget till styrelsens förfogande samt överskott avseende riktade statsbidrag.

Avvikelse från budget i 2018 års resultat (Mkr)

| | |
|----------------------------|------------|
| Budgeterat resultat | 166 |
| Positiva avvikelser | 394 |
| Negativa avvikelser | -345 |
| Resultat 2018 | 215 |

| | Positiva avvikelser | Negativa avvikelser |
|--|---------------------|---------------------|
| Verksamheternas resultat | | -273 |
| Skatteintäkter | | -71 |
| Generella statsbidrag och utjämnings | 96 | |
| Övriga gemensamma kostnader och intäkter | 148 | |
| Finansnettoavvikelse centralt | 150 | |
| Totala avvikelser | 394 | -345 |

Skatter och statsbidrag år 2018 (Mkr)

| | Budgeterat | Utfall | Avvikelse |
|---|----------------|----------------|--------------|
| Preliminära månatliga skatteinbetalningar | 6 362,5 | 6 316,3 | -46,2 |
| Prognos slutavräkning 2018 | | -6,1 | -6,1 |
| Slutavräkning 2017, justeringspost | | -19,1 | -19,1 |
| Summa skatter | 6 362,5 | 6 291,1 | -71,4 |
| Inkomstutjämnings | 1 000,2 | 1 033,5 | 33,3 |
| Kostnadsutjämnings | 212,3 | 214,1 | 1,8 |
| Regleringsavgift | -128,9 | -82,0 | 46,9 |
| Statsbidrag för läkemedelsförmånen | 730,0 | 740,9 | 10,9 |
| Generella stb övriga | | 4,7 | 4,7 |
| Stb ökade resurser till välfärden | 50,1 | 48,3 | -1,8 |
| Summa statsbidrag | 1 863,7 | 1 959,5 | 95,8 |
| Summa skatter och statsbidrag | 8 226,2 | 8 250,6 | 24,4 |

Vårdproduktion

Antalet läkarbesök inom primärvård och psykiatri- och habiliteringsverksamhet har ökat, medan en minskning ses inom den somatiska vården. Besök hos övriga yrkesgrupper har totalt sett minskat. Inom slutenvården är det främst antalet vård dagar inom psykiatriverksamheten som ökat.

| | | 2017-01-01 2017-12-31 | 2018-01-01 2018-12-31 | Förändring antal 2018/2017 | Förändring % 2018/2017 |
|---------------------------|------------------------------|--------------------------|--------------------------|----------------------------------|---------------------------|
| Läkarbesök | Somatik | 245 703 | 243 061* | -2 642 | -1,1 |
| | Psykiatri och habilitering | 23 111 | 23 717 | 606 | 2,6 |
| | Primärvård | 344 790 | 356 424 | 11 634 | 3,4 |
| | Totalt läkare | 613 604 | 623 202 | 9 598 | 1,6 |
| Besök övriga yrkesgrupper | Somatik | 262 791 | 258 334* | -4 457 | -1,7 |
| | Psykiatri och habilitering | 99 353 | 94 756 | -4 597 | -4,6 |
| | Primärvård, exkl fysioterapi | 316 139 | 317 667 | 1 528 | 0,5 |
| | Totalt övriga | 678 283 | 670 757 | -7 526 | -1,1 |
| Vårdtillfällen | Somatik | 36 806 | 36 620* | -186 | -0,5 |
| Vård dagar | Somatik | 197 193 | 201 101* | 3 908 | 2,0 |
| | Psykiatri | 35 319 | 40 649 | 5 330 | 15,1 |
| | Totalt vård dagar | 232 512 | 241 750 | 9 238 | 4,0 |

* Inkl Fagersta från 180202

Verksamheternas ekonomiska resultat

Västmanlands sjukhus -329 miljoner

Resultatet för Västmanlands sjukhus blev -329 miljoner, att jämföra med helårsresultatet för 2017 på -163 miljoner inklusive en extra övergångsersättning från styrelsen på 50 miljoner.

Förvaltningens underskott hänförs i huvudsak till högre kostnader än planerat både för egen och inhyrd personal. Förutom kvarstående bemanningsproblem inom några kliniker medförde årets influensa och den extremt varma sommaren ett hårt tryck på slutenvården, med höga kostnader för övertid och extra bemanning. Även extra lönesatser inom framförallt specialistsjuksköterskegruppen och ökade sociala avgifter bidrog till det personalrelaterade underskottet. I övrigt är det framförallt högre kostnader än planerat för köpt vård, läkemedel och material och tjänster som orsakat underskottet.

Sjukhusets kostnadsutveckling

Totalt har bruttokostnaderna ökat med knappt 300 miljoner (6,3 procent). Mer än hälften av ökningen genereras av personalkostnader. Justerat för tillkommande verksamhet i Fagersta sedan första februari 2018 blir ökningen 5,2 procent. Kostnadsutvecklingen har ökat jämfört med 2017, då den låg på 4,4 procent. Kostnadsandelen för externt inhyrd personal (framförallt sjuksköterskor) i förhållande till den totala personalkostnaden uppgick till ca 3,2 procent, att jämföra med 2,5 procent 2017. Justerat för Fagersta ökade den arbetade tiden motsvarande 19 årsarbetare, varav 16 årsarbetare utgjordes av externt inhyrd personal.

Produktion och kostnad per DRG-poäng

Produktionen inom slutenvården är i stort oförändrad. I öppenvården har läkarbesöken, justerat för Fagersta, minskat ca med 2 procent. Detta framförallt på grund av brist på specialistläkare på bland annat hud-, ögon- och kvinnokliniken. Även sjukvårdande behandlingar har minskat. Antalet operationer inom slutenvård och dagkirurgi har minskat, med bidragande orsak i en problematisk personalsituation på operationskliniken som krävt reducerad operationskapacitet. De klinikegna operationerna har dock ökat, likt tidigare år.

Förvaltningens kostnad per DRG-poäng i slutenvården ökade med 4,6 procent mellan 2016 och 2017 (senast tillgängliga mätning). Förvaltningens mål är att ha en lägre ökningstakt än genomsnittet för hela länssjukhusgruppen. Målet är uppfyllt, då kostnad per DRG-poäng i länssjukhusgruppen som helhet ökade med 8,3 procent.

Åtgärder

Under våren 2015 inleddes ett långsiktigt arbete mot en ekonomi i balans vid utgången av 2018. Ett antal större aktiviteter har sedan dess startats upp och sjukhuset har arbetat vidare med dessa. Några exempel på genomförda aktiviteter 2018 med syfte att stabilisera och optimera personalsituationen ges här, se för övrigt förvaltningens årsredovisning.

- Införande av ny arbetstidsmodell för sjuksköterskor och undersköterskor. med fokus på hälsosamma arbetstider.
- Avveckling av avtalslösningar som ligger utanför Allmänna bestämmelser.
- Riktade uppföljningsmöten med fokus på bemanning.
- Uppstart av piloter för veckoslutstjänstgöring.

- Genomförande av kompetensmodell för sjuksköterskor och barnmorskor.

Ett kontinuerligt arbete för att begränsa kostnadsutvecklingen har pågått. Förvaltningen har reviderat ned tidigare års bedömning av ekonomiska effekter av genomförda åtgärder, då sjukhusvården i Region Västmanland uppvisar en kostnadsnivå nära snittet i Sverige.

Framtidsbedömning

Inför 2019 är ett åtgärdsprogram framtaget, med syfte att bromsa kostnadsutvecklingen och minska resultatgapet till budget. Förvaltningen bedömer att kostnader för cirka 100 miljoner är möjligt att reducera från 2018 års kostnadsutfall utan att påverka produktion, kvalitet eller tillgänglighet.

Antaget en utveckling av både intäkter och kostnader på tre procent skulle det utifrån ovanstående planerade effektivisering på 100 miljoner innebära att det vid 2019 års slut finns ett kvarstående underskott på cirka 240 miljoner att hantera.

Primärvård, Psykiatri och Habiliteringsverksamhet -4,5 miljoner

Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhets resultat för 2018 uppgår totalt för förvaltningen till -4,5 miljoner, att jämföra med +7,2 miljoner 2017.

Primärvården +0,9 miljoner

För primärvårdsverksamheten blev resultatet +0,9 miljoner (2017 -2,9 miljoner). För vårdcentralerna specifikt ses ett resultat i balans, att jämföra med -0,5 miljoner 2017. Primärvårdens resultat beror huvudsakligen på att volymmässigt utökade vårdvalsersättningar tillsammans med vakansöverskott för egen personal, balanserat upp högre kostnader än planerat för bemanningsföretag och otillräcklig kostnadstäckning för Asyl- och integrationshälsans verksamhet.

Bruttokostnaderna totalt för primärvården har ökat med 6,2 procent, och beror till största delen på att nya verksamheter har tillkommit, bland annat Kolbäckers vårdcentral och Barn- och ungdomshälsan, men också på att kostnaden för bemanningsföretag ökade med 2,2 procent jämfört med 2017. Den arbetade tiden ökade motsvarande 18 årsarbetare, och detta av samma orsaker som bruttokostnadsökningen.

Åtgärder för en ekonomi i balans har pågått under året och mest framgångsrikt har arbetet med resurs- och produktionsplanering varit. Målet att bli oberoende av hyrpersonal inför 2019 har inte uppnåtts då vårdcentraler utanför Västerås fortfarande är beroende av hyrläkare. Utlandsrekrytering av allmänspecialister har genomförts under 2018 och kommer att fortsätta under 2019. Flera utvecklingsprojekt med syfte att effektivisera och förbättra patientflöden med hjälp av ny teknik pågår.

Psykiatri, habilitering och ledning

-5,3 miljoner

Resultatet är en försämring jämfört med bokslutet 2017 som var +10,1 miljoner. Både 2017 och 2018 års resultat inkluderar ersättning till den psykiatriska verksamheten på 25 miljoner samt specialdestinerade statsbidrag motsvarande ca 22 miljoner för kostnadstäckning av specifika åtgärder inom psykisk hälsa. Försämringen beror bland annat på att årets kostnader för köpta utredningar inom framförallt barnpsykiatri, men även inom vuxenpsykiatri, blev högre än vad som finansierats via erhållna statsbidrag. I övrigt är underskottet orsakat av fortsatt höga kostnader för inhyrd personal och köpt rättspsykiatrisk vård. Högre intäkter än budgeterat för såld vård inom rättspsykiatri har dock minskat det totala underskottet.

Bruttokostnaderna ökade med 54 miljoner (6,5 procent) sedan 2017, och förändringen ligger därmed kvar på samma nivå som mellan 2016 och 2017. Största delen av ökningen är kopplad till inhyrd personal och köpt vård, framförallt inom barnpsykiatri. Trots att behovet av hyrläkare minskat blev det under 2018 kraftiga kostnadsökningar för hyrsjuksköterskor.

Arbetad tid har totalt ökat motsvarande 8 årsarbetare, varav 2 avser nettoeffekten av färre hyrläkare men fler hyrsjuksköterskor. I övrigt beror ökningen på förstärkning av egen personal inom rättspsykiatri samt planerad utökning av vuxenpsykiatrins vårdplatser.

Under året har en modell för resurs- och produktionsplanering inom vuxenpsykiatri utvecklats och använts för planering inför 2019. Åtgärder för att bli oberoende av inhyrda sjuksköterskor kommer att fortsätta. Flera utvecklingsprojekt med syfte att effektivisera och förbättra patientflöden med hjälp av ny teknik pågår.

Verksamhets- och ledningsstöd -7,8 miljoner

Underskottet på 7,8 mkr hänförs till största delen till Regionfastigheter och beror på ökade kapitalkostnader på grund av den högre investeringsnivån avseende gemensamma fastighetsinvesteringar, höjda energikostnader och ingen hyreshöjning under 2018.

Regionkontoret 59,4 miljoner

Förvaltningens ekonomiska läge kan sammanfattas som stabilt. Resultatet blev 59,4 miljoner (40,6 miljoner 2017). Förvaltningens största överskott finns inom Centrum för hälso- och sjukvårdsutveckling, Centrum för digitalisering samt Regiondirektörens stab och utgörs bland annat av ännu ej förbrukade forskningsmedel, outnyttjade centrala reserver, ej ianspråktaga utvecklingsmedel, vakanser samt högre intäkter än budgeterat.

Kollektivtrafiknämnden 9 miljoner

Den samlade ekonomin på förvaltningen är god och i balans. Det redovisade överskottet beror bland annat på inställda tåg- och bussturer vilket ger lägre kostnader och ett antal vakanta tjänster som inte har tillsatts under året. Dessutom avser 3,5 miljoner en återbetalning från Svealandstrafiken som avser 2017.

Hjälpmedelscentrum 1,6 miljoner

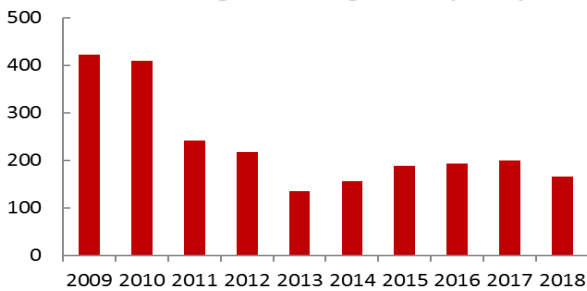
Resultatet före återbetalningen till kunder blev 8,2 miljoner. Behovet av hjälpmedel fortsätter att öka i befolkningen med ökat antal beställningar av hjälpmedel, som stöd till egenvård, vård och omsorg och för att bibehålla livskvaliteten, som följd. Efterfrågan av arbetstekniska hjälpmedel ökar, liksom efterfrågan på avancerade hjälpmedel.

Finansiell ställning

Investeringar om 323 miljoner

Under 2018 investerade regionen för 323 miljoner. Det är lägre än budgetramarna på 515 miljoner, framförallt på grund av väsentligt lägre utfall för fastighetsinvesteringar.

Investeringar i fastigheter (Mkr)



Fastigheter – lägre än budget

Fastighetshetsinvesteringarna uppgick till 166 miljoner, vilket var väsentligt lägre än budgetramarna på 325 miljoner. Att investeringarna understeg budgeterat belopp beror till en del på att ombyggnad av reservkraftstationer och underställverk förskjuts till kommande år för att följa planeringen av akutsjukhuset. Restriktivitet avseende reinvesteringar, funktionsanpassningar och planerat underhåll bidrar även det till den låga investeringsnivån.

Uppstarten av ny- och ombyggnation Sala (inklusive rehabiliteringsbassäng) pågår och beslut om finansiellt igångsättningstillstånd beräknas tas under våren 2019, därefter påbörjas byggnationen.

Planeringen av det nya akutsjukhusets insida, utsida och omgivning pågår. Lokalplaneringen av insidan är i sin uppstartsfas. De tio kliniker som är berörda och som ska flytta in i nya byggnaden deltar i kartläggningen av deras respektive och gemensamma lokalbehov. Utgångspunkten är att skapa bättre flöden i verksamheterna i nya ändamålsenliga och moderna lokaler.

Lägre utfall för övriga investeringar

Regionen investerade cirka 12 miljoner mindre i inventarier och utrustning under 2018 än under 2017. Minskningen hänförs främst till medicinsk teknisk utrustning och datorutrustning. Se vidare investeringsredovisningen på sidorna 51-52.

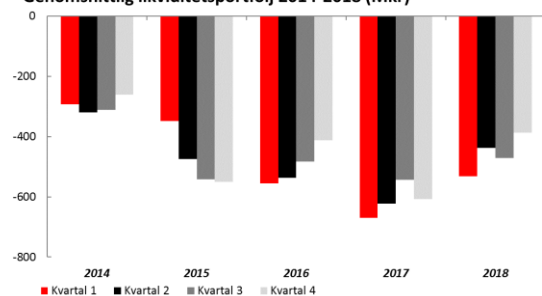
För 2019 förväntas en hög nivå avseende investeringarna i inventarier och utrustning, drivet av den eftersläpning som uppstod 2018. Framförallt har Västmanlands sjukhus ett stort investeringsbehov i medicinteknisk utrustning.

Något förbättrad likviditet och lägre låneskuld

Regionen har sedan några år tillbaka lån till följd av stora fastighetsinvesteringar. Vid årets slut uppgick

lånen till 300 miljoner (exklusive långfristig leasing-skuld), vilket är en minskning på 100 miljoner mot årets början. Upplåning sker i stället via checkräkningskrediten. Till följd av bättre resultat samt lägre fastighetsinvesteringar än budgeterat kunde låneskulden amorteras under året. Diagrammet nedan visar likviditetsutvecklingen. Skuldportföljens sammansättning beskrivs närmare på sidan 42. Under 2019 är ambitionen att fortsätta att amortera på låneskulden, men detta beror till stor del av regionens resultatutveckling och investeringstakt.

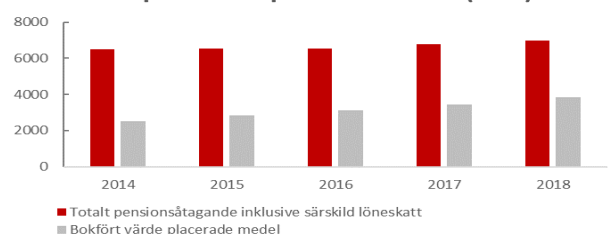
Genomsnittlig likviditetsportfölj 2014-2018 (Mkr)



Pensionskulden ökar

Pensionerna redovisas enligt blandad modell, vilket innebär att åtaganden för pensionsförmåner som intjänats från och med 1998 redovisas i balansräkningen. Äldre pensionsförmåner intjänade före 1998 hanteras däremot som en ansvarsförbindelse. Regionens totala pensionsskuld (inklusive löneskatt) den 31 december 2018 var 6 965 miljoner. Ökningen 2018 var 173 miljoner. Skuldökningen 2018 var högre än de senaste åren, se diagram nedan. Detta beror delvis på att fler anställda har inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp vilket gör att skulden i balansräkningen ökar. Ansvarsförbindelsen (skuld upparbetad före 1998) minskade likt tidigare år.

Utveckling av totalt pensionsåtagande och placerade pensionsmedel (Mkr)



Ökad andel placerade pensionsmedel

För att regionen ska kunna betala framtidens pensioner finns en pensionsmedelsportfölj vars tillgångar redovisas som kortfristiga placeringar i balansräkningen. Sedan mitten av 1990-talet, då regionen började med pensionsmedelsförvaltning, har drygt 2,3 miljarder avsatts till pensionsmedelsportföljen. Eftersom portföljens marknadsvärde var 4,3 miljarder den sista december 2018 innebär det att den ackumulerade avkastningen uppgår till drygt 2,0 miljarder. De senaste 10 åren har den genomsnittliga årsavkastningen varit 5,1 procent. Till följd av svajande aktiebörser blev 2018 ett år med negativ avkastning, se sammanställning på till höger. Inte sedan finanskrisen 2008 har pensionsmedelsportföljen redovisat en negativ absolut avkastning. Under 2018 avsattes 200 miljoner till pensionsmedelsportföljen. Tillsammans med den negativa avkastningen på 82,3 miljoner bidrog avsättningen till att skuldtäckningsgraden förbättrades ytterligare, till 55,0 procent. Skuldtäckningsgraden har kontinuerligt förbättrats genom åren till följd av regelbundna avsättningar till portföljen och genom att avkastningen har återinvesterats. Förvaltningen, som präglas av låg risk, skedde under året utan avvikelser från regionens finanspolicy. Förvaltningens resultat har rapporterats regelbundet, exempelvis i kvartalsvisa pensionsmedelsrapporter till regionstyrelsen. Inom finansområdet samarbetar Region Västmanland sedan flera år med Region Sörmland och Region Örebro län. En viktig del inom samarbetet är hållbara och ansvarsfulla investeringar, där regionerna tillsammans försöker hitta effektiva strategier för exempelvis minskad miljöpåverkan från investeringarna. En återkommande aktivitet som genomförs årligen är en CO2-screening av pensionsportföljernas aktiefonder. För Region Västmanland visade utfallet att CO2-avtrycket (mätt som CO2-intensitet) minskade med 33 procent jämfört med föregående verksamhetsår. Utvecklingen ligger i linje med det mål som tagits fram för finansförvaltningens miljöpåverkan som är en del av Region Västmanlands handlingsplan för miljöprogram 2018-2022.

Redovisning av regionens pensionsmedelsförvaltning och pensionsförpliktelser (Mkr)

| Avsättningar för pensioner | 2018 | 2017 |
|---|----------------|----------------|
| Pensioner | 2 525,1 | 2 289,9 |
| Särskild löneskatt | 612,6 | 555,6 |
| Summa | 3 137,7 | 2 845,5 |
| Ansvarsförbindelse (inom linjen) | | |
| Pensionssskuld (intjänad före 1998) | 3 065,4 | 3 162,4 |
| Särskild löneskatt | 743,7 | 767,2 |
| Visstidspensioner | 18,0 | 16,3 |
| Summa | 3 827,1 | 3 945,9 |
| Finansiella placeringar | | |
| Bokfört värde | 3 842,8 | 3 451,2 |
| Marknadsvärde | 4 311,1 | 4 181,1 |
| Orealiserade vinster | 468,3 | 729,9 |
| Relation placeringar/skuld | | |
| Återlånade medel* | 3 122,0 | 3 340,2 |
| Skuldtäckningsgrad**, bokfört värde | 55,2% | 50,8% |
| Skuldtäckningsgrad, marknadsvärde | 61,9% | 61,6% |
| Förändring placeringarnas bokförda värde | | |
| Ingående bokfört värde | 3 451,2 | 3 134,0 |
| Årets avsättning | 200,0 | 180,0 |
| Realiserat resultat (netto) | 191,6 | 137,2 |
| varav realisationsvinster | 125,1 | 71,1 |
| varav realisationsförluster | | -0,6 |
| Utgående bokfört värde | 3 842,8 | 3 451,2 |
| Avkastning | | |
| Portfölj | -1,6% | 8,0% |
| Jämförelseindex | -0,5% | 5,0% |
| Målsättning enligt policy | 5,1% | 4,7% |
| Portföljsammansättning | | |
| Svenska aktier | 16% | 16% |
| Utländska aktier | 36% | 34% |
| Nominella räntor | 27% | 26% |
| Reala räntor | 8% | 16% |
| Alternativa placeringar | 10% | 9% |
| Kassa | 3% | 0% |
| Summa | 100% | 100% |

*Återlånade medel är skillnaden mellan totala pensionsförpliktelser och det bokförda värdet på de förvaltade pensionsmedlen.

**Skuldtäckningsgraden är placeringarna som andel av skulden, där placeringarnas bokförda värde respektive marknadsvärde använts.

Aktiv finansförvaltning med lågt risktagande

Finansiella tillgångar och skulder får en allt större påverkan på regionens resultat och ekonomiska ställning. För att hantera de finansiella riskerna bedriver regionen en aktiv finansförvaltning, med lågt risktagande. Den största finansiella risken är den så kallade aktiekursrisken (risk för kraftiga börsfall) inom pensionsmedelsportföljen. För att hantera denna risk tillåts aktier endast som en begränsad

andel av portföljen, normalt 50 procent och maximalt 65 procent.

För att undvika nedskrivningar och oönskad resultatpåverkan är dessutom ambitionen att alltid ha en tillräcklig marginal mellan portföljens marknadsvärde och bokförda värde. Marginalen redovisas i månads- och delårsrapporterna under året. Vid 2018 års utgång, då marknadsvärdet översteg det bokförda värdet med cirka 468 miljoner, bedömdes att pensionsmedelsportföljen tål en börsnedgång på mer än 22 procent innan det blir aktuellt med nedskrivningar. Under verksamhetsåret har marginalen minskat på grund av årets svajande aktiebörser världen över. 2019 införs nya bokföringsregler innebärande att pensionsmedelsportföljen ska marknadsredovisas. Det innebär att pensionsmedelsportföljen kommer att redovisa sitt resultat i linje med börsvängningarna. Undantag från marknadsredovisning gäller där finansiella instrument hålls till förfall. För regionens pensionsmedelsportfölj gäller undantaget några enskilda innehav.

På grund av den fortsatta osäkerheten i omvärlden och de låga räntenivåerna har endast delar av portföljens avkastningsmål budgeterats. Andra risker inom finansförvaltningen är kredit-, valuta-, ränte-, finansierings-, och refinansieringsrisk. Samtliga risker regleras i finanspolicyn. Kreditrisken begränsas genom att pengar endast lånas ut till låntagare med hög kreditvärdighet. Merparten av utlåningen består av svenska statsobligationer, gröna obligationer och företagsobligationer med hög kreditvärdighet. Valutarisk finns endast inom pensionsmedelsportföljen, och när det gäller utländska aktier.

Regionen tillämpar säkringsredovisning och använder derivatinstrument i sin upplåning, så kallade swappar (se förklaring till höger) för att dämpa effekterna av svängningar i räntorna (ränterisken). Vid årsskiftet 2018/2019 var den totala swapvolymen 100 miljoner. De lån som swapparna är koppade till uppgår till 300 miljoner. Även under 2018 har det varit en dålig affär att ha bundna räntor eftersom räntorna har varit fortsatt låga. Årets totala säkringskostnad för swapparna uppgår till cirka 2,2 miljoner, där beloppet ingår som en del i de totala räntekostnaderna. Till följd av att räntorna sjunkit sedan swapparna avtalades uppgick det negativa marknadsvärdet för swapparna till -1,1 miljoner (-3,9 miljoner vid föregående årsskifte). Avsikten är att inneha respektive swapavtal tills det har förfallit.

Finansierings- och refinansieringsrisken begränsas främst av att lånens förfall sprids i tid, se tabell nedan. Regionen är medlem i Kommuninvest samt har avtal om bankkontokredit på 500 miljoner. Skuldförvaltningen hanteras enligt finanspolicyn och rapportering av utfallet har skett löpande under året, exempelvis i tertialvisa finansrapporter till regionstyrelsen.

Noter

Derivatinstrument

Instrument/avtal baserade på värdepapper. Derivatinstrumenten skapar en större flexibilitet i skuldförvaltningen, till exempel genom att räntebindningen enkelt kan ändras. Derivatinstrument kan också medföra högre risker, exempelvis uppkommer motpartsrisiker, vilket ställer krav på att dessa kan fullgöra sina åtaganden. För att hantera riskerna med derivatinstrument finns begränsningar i regionens finanspolicy.

Swappar

En typ av derivatinstrument som innebär att fast ränta byts ut mot rörlig ränta (eller vice versa) med motparten, banken. All upplåning sker till rörlig ränta och sedan binds räntan på önskad löptid med hjälp av ränteswapparna.

Förfallostruktur låneportfölj

| Volym, miljoner | Kapitalbidning | Räntebidning |
|-----------------|----------------|--------------|
| Under 1 år | 100 | 250 |
| 1-2 år | 100 | 50 |
| 2-3 år | 50 | |
| 3-4 år | 50 | |
| 4-5 år | | |
| Över 5 år | | |
| Totalt | 300 | 300 |

Genomsnittlig kapitalbindning vid årets slut: 1,5 år
 Genomsnittlig upplåningsränta vid årets slut: 0,9 procent
 (exklusive swappar/räntebindning: 0,2 procent).
 Genomsnittlig räntebindningstid vid årets slut: 0,3 år
 (exklusive swappar: 0,1 år).

Eget kapital ökade med 215 miljoner

Under 2018 ökade Region Västmanlands egna kapital med årets resultat på 215 miljoner och uppgick till 2 399 miljoner.

De äldre pensionsförpliktelseerna ingår inte i det egna kapitalet utan redovisas enligt blandmodellen som en ansvarsförbindelse. Med hänsyn taget till detta var regionens eget kapital -1 410 miljoner.

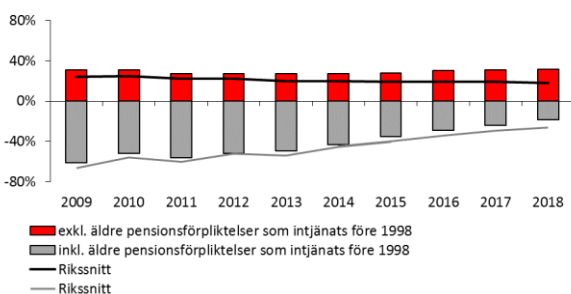
Av det egna kapitalet avsåg 9,1 miljoner fondering för Salberga och 61,9 miljoner för forskningsfonden. 1 miljon delades ut till olika forskningsprojekt under 2018. För 2019 har beslut fattats om utdelning av 1 miljon.

Soliditeten förbättrades till 32 procent

Soliditeten är ett mått på det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet. Måttet visar hur stor andel av tillgångarna som finansieras med egna medel (eget kapital i förhållande till de totala tillgångarna). För en god ekonomisk hushållning är det viktigt att soliditeten inte försvagas utan att den bibehålls eller förbättras. En förbättrad soliditet innebär att regionen minskar sin skuldsättningsgrad och därigenom ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden. Under 2018 förbättrades soliditeten med 1 procentenhet, till 32 procent. Riksgenomsnittet för landsting/regioner 2018 var 18 procent. Se diagram nedan.

Även samtliga pensionsförpliktelser kan räknas in i soliditeten. Då ingår pensionsförmåner som intjänats före 1998 inklusive särskild löneskatt, vilken redovisas som ansvarsförbindelse. En sådan beräkning visar på en förbättring för Region Västmanland med 5 procentenheter, från -24 procent till -19 procent 2018. Riksnittet var -26 procent.

Soliditet i procent



Borgensåtaganden 603 miljoner

I slutet av året hade Region Västmanland borgensåtaganden och övriga förpliktelser på 603 miljoner gentemot AB Transitio, Folk tandvården Västmanland AB och Svealandstrafiken AB.

Den största delen, 466 miljoner, gällde borgen för beställningar av spårfordon via Transitio. Dessutom har regionen beslutat att trygga pensionerna i Folk tandvården genom en avgiftsbelagd borgensutfästelse. Folk tandvårdens pensionsskuld har ökat med 12 miljoner och uppgick till 68 miljoner. Regionen har även beslutat om en borgensram till Svealandstrafiken AB på 250 miljoner. Vid utgången av 2018 uppgick bolagets upplåning till 69 miljoner, vilket är en ökning med 25 miljoner jämfört med 2017.

De framtida betalningarna för operationell leasing uppgår till 195 miljoner och gäller i huvudsak inhyrda lokaler där avtalstiden är längre än 3 år.

Framtiden och utmaningar

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer i ekonomirapporten som publicerades 17 december att toppen på högkonjunkturen nu har passerats, även om arbetsmarknaden fortsatt är stark. Ekonomin har drivits av en stark internationell tillväxt som tillsammans med en försvagad krona påverkat svensk exportsektor positivt. Det kraftigt ökande bostadsbyggandet har också varit en stark injektion i den svenska ekonomin. Tecknen är många på att en försvagning av ekonomin är i antågande. Den globala tillväxten håller på att växla ned till ett långsammare tempo, och byggandet har gått in i en betydligt långsammare fas. SKL räknar med att BNP kommer att öka med 1,0 procent 2019 och 1,2 procent 2020, nivåer betydligt under genomsnittliga tillväxten de senaste åren. Den viktigaste faktorn för kommunernas och landstingens skatteintäkter, nämligen utvecklingen av arbetade timmar, ser ut att vara svag kommande år.

SKL har länge uppmärksammat de demografiska utmaningarna med en större andel yngre och äldre i befolkningen. Det syns allt tydligare tecken på att en lång period med besvärlig demografisk utveckling, nu har inletts. Behovet av välfärdstjänster förväntas därmed öka i snabbare takt än vad skatteunderlaget gör.

De samhällsekonomiska förutsättningarna är utmanande inför kommande år, vilket ställer ännu högre krav på regionens förmåga att utveckla och effektivisera tjänster och förnya arbetssätt så att nettokostnadsutvecklingstakten kan dämpas till en hållbar nivå. Därtill måste obalanserna i verksamheterna hanteras om regionen även kommande år ska nå resultat som långsiktigt klarar en god ekonomisk hushållning. Detta är en förutsättning för att bland annat klara kommande stora investeringar, inte minst det nya akutsjukhuset i Västerås.

Under våren 2019 avser regionstyrelsen, utöver Västmanlands sjukhus uppstartade åtgärdsprogram, fatta beslut om ytterligare kostnadsreducingar under kommande planperiod 2020-2022.

Fem år i sammandrag

| Nyckeltal/mått | Bokslut 2014 | Bokslut 2015 | Bokslut 2016 | Bokslut 2017 | Bokslut 2018 |
|---|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Folkmängden i länet 31/12 | 261 703 | 264 276 | 267 629 | 271 095 | 273 929 |
| Utdebitering, kr | 10,88 | 10,88 | 10,88 | 10,88 | 10,88 |
| Skatteintäkter och generella statsbidrag, mkr | 6 901,8 | 7 212,1 | 7 627,9 | 7 988,1 | 8 250,6 |
| Skatteintäkter och generella statsbidrag förändring jämfört med föregående år, % | 3,4% | 4,2% | 6,0% | 4,7% | 3,3% |
| Nettokostnader inkl avskrivningar exkl jämförelsestörande poster, förändring jämfört med fg år, % | 6,7% | 4,9% | 4,9% | 4,7% | 3,6% |
| Förändring arbetad tid, exkl jour/beredskap | 2,6% | 1,7% | 2,3% | 2,4% | 2,3% |
| Personalkostnader inkl sociala avgifter exkl jämförelsestörande poster mkr ¹⁾ | 3 791,5 | 3 996,9 | 4 190,2 | 4 367,5 | 4 601,7 |
| därav lönekostnader exkl sociala avgifter, mkr ¹⁾ | 2 445,8 | 2 582,9 | 2 685,7 | 2 795,9 | 2 934,1 |
| Förändring av lönekostnader jämfört med föreg år % | 5,2% | 5,6% | 4,0% | 4,1% | 4,9% |
| Kostnader för inhyrd personal, mkr ¹⁾ | 125,8 | 162,0 | 198,4 | 205,2 | 234,0 |
| Årets resultat, mkr | 83,5 | 173,0 | 168,9 | 161,5 | 215,0 |
| Årets resultat/verksamhetens nettokostnader, % | 1,22% | 2,41% | 2,24% | 2,05% | 2,67% |
| Finansnetto centralt mkr ²⁾ | 22,7 | 110,7 | 74,7 | 64,5 | 137,6 |
| Investeringar | 279,5 | 351,5 | 347,6 | 370,3 | 323,4 |
| Soliditet | 27% | 28% | 30% | 31% | 32% |
| Soliditet inkl pensioner som intjänats före 1998 | -43% | -35% | -29% | -24% | -19% |

¹⁾ Förtroendevalda och omställning har exkluderats

Från 2015 ingår Samtrafik och från 2018 ingår Fagersta. Från 2017 har regional utveckling (från VKL och länsstyrelsen) exkluderats.

²⁾ Beloppet 2014 är justerat för återföring av tidigare nedskrivning av kapitaltillskott till LÖF 5,5 mkr och realisationsvinster 11 mkr

Sammanställd redovisning

Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av regionen och dess ägda företags ekonomiska ställning och resultat. Förutom regionens egen verksamhet omfattas den sammanställda redovisningen av de helägda bolagen Folkandvården Västmanland AB, Västmanlands Lokaltrafik AB och delägda bolaget Svealandstrafiken AB.

Resultatet uppgick till 218 miljoner för 2018, vilket är en förbättring med 35 miljoner jämfört med 2017, då resultat var 182 miljoner. Koncernens omsättning uppgick till 10 miljarder, vilket är 400 miljoner mer än 2017. Regionens resultat uppgick till 215 miljoner. Folkandvårdens resultat efter finansiella poster uppgick till 8 miljoner, vilket är en försämring jämfört med 2017, då resultatet var 13 miljoner. Efter bokslutsdispositioner och skatt redovisade Folkandvården ett resultat på 4,9 miljoner. Västmanlands Lokaltrafik redovisar ett noll resultat efter finansiella poster. Svealandstrafikens resultat efter finansiella poster uppgick till 0,3 miljoner, vilket är 0,3 miljoner sämre än 2017. Efter bokslutsdispositioner och skatt redovisades ett nollresultat.

Finansiell ställning

Soliditeten uppgick till 31,7 procent, vilket var 1 procentenhet bättre än 2017. Balansomslutningen ökade med 330 miljoner till 7 782 miljoner. Ökningen kan bland annat förklaras med ökad avsättning till pensioner och ökade kortfristiga placeringar i pensionsmedelsportföljen i regionen och i Folkandvården.

Lägre investeringar

Den sammanlagda investeringsvolymen uppgick till 337 miljoner, vilket är 37 miljoner mindre än 2017. Regionen stod för 323 miljoner, där 166 miljoner avsåg fastigheter och 171 miljoner avsåg maskiner och inventarier. Folkandvården investerade 2,4 miljoner i inventarier och medicinteknisk utrustning. Svealandstrafiken gjorde nyanskaffningar i vagnparken med 20 miljoner varav 10 miljoner ingår i den sammanställda redovisningen.

Ökat antal medarbetare

Antal anställda uppgick till 7 827, varav 6 968 avser regionen. Detta var en ökning med 151 anställda jämfört med 2017. Regionen ökade med 92 medarbetare, Svealandstrafiken ökade med 33 medarbetare och Folkandvården ökade med 26 medarbetare.

Regionens ekonomiska engagemang

Nedan redovisas de ekonomiska engagemangen i företagen. Det förekom inte någon utdelning eller något ägartillskott/driftbidrag under 2018.

Kostnader, intäkter, fordringar och skulder (Mkr)

| Enhet | Försäljning Köpare | Säljare | Räntor Kostnad | Intäkt | Lån Givare | Mottagare | Borgen Givare | Mottagare |
|-------------------------------|-----------------------|---------|-------------------|--------|---------------|-----------|------------------|-----------|
| Regionen | 336,7 | 28,1 | 0,1 | | | 77,8 | 102,5 | |
| Folktandvården Västmanland AB | 27,9 | 107,0 | | 0,1 | 54,6 | | | 68,0 |
| Västmanlands Lokaltrafik AB | | | | | 23,2 | | | |
| Svealandstrafiken AB | 0,2 | 229,7 | | | | | | 34,5 |



Bolag, nämnder och samverkansorgan

Folktandvården Västmanland AB

Bolaget bedriver allmäntandvård och omvårdnads-tandvård i länets samtliga kommuner. Resultatet efter finansiella poster uppgick till 7,6 miljoner.

Under 2018 har bolaget hjälpt 37 810 personer yngre än 23 år och 33 099 personer 23 år och äldre. Det är 1,7 procent fler undersökningar jämfört med 2017. Antalet besök uppgick totalt till 189 714, vilket är 2 procent färre. 68,8 procent av listade personer under 23 år undersöktes eller behandlades under året. Motsvarande för de vuxna revisionspatienterna är 53,8 procent. Under året fick 1 769 äldre personer munhålsbedömning utförd av tandhygienist i sitt boende.

2 739 personer med rätt till nödvändig tandvård behandlades och 60 personer fick tandvård som led i sjukdomsbehandling.

När det gäller att möta våra unga för att tidigt etablera god munhälsa har bolaget under 2018 gjort flera viktiga insatser. Under året har besök skett i 214 förskoleklasser och 130 klasser i årskurs 6 med informationsmaterial om förebyggande tandvård. I maj 2018 lanserades Rockamunnen tillsammans med Folktandvården i alla regioner i Sverige. Det är ett sätt att via digitala system få unga personer att sköta sina tänder.

| Folktandvården Västmanland AB | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|-------|-------|-------|
| Ägarandel (procent) | 100 | 100 | 100 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 7,6 | 13,0 | 11,3 |
| Balansomslutning (mkr) | 147,9 | 136,2 | 120,0 |
| Soliditet (procent) | 33 | 32 | 28 |
| Medelantal anställda | 309 | 283 | 302 |

Svealandstrafiken AB

Bolaget bedriver linje- och stadstrafik i Västmanlands län på uppdrag av Kollektivtrafikmyndigheten samt genomför viss skolskjutsverksamhet. Den första januari 2018 sålde Region Västmanland hälften av aktierna till Region Örebro län. Bolaget ska från hösten 2019 bedriva den linjetrafik med buss

som utgår från depåerna i Örebro och Odensbacken. Förberedelser inför detta har påbörjats under och året och kommer att fortgå fram till verksamhetsstart hösten 2019.

Under året har stadslinjenätet i Västerås utökats med trafik till Öster Mälarstrand. 7 st elbussar för Flextrafiken har anskaffats och idrifttagningen är i stort färdigställd. Vidare har leveransen av 32 st nya ledbussar för stadstrafiken i Västerås påbörjats i december. Bolaget ligger topp fyra vad gäller kundbemötande i Svensk Kollektivtrafiks mätningar av stadstrafik.

Resultatmålet på 4 miljoner före bokslutsdispositioner och skatt uppnåddes ej. Bolagets redovisar ett resultat på 0,3 miljoner. Avvikelsen mot resultatmålet förklaras till stor del av den ansträngda trafiksituationen i Västmanland som var under årets första fyra månader. En föråldrad vagnpark och brist på verkstadsresurser innebar minskade intäkter på grund av inställda turer samtidigt som verksamheten hade höga kostnader avseende både reservdelar och resurser kopplat till reparationer. Dessutom gick bränslepriset (biogas och HVO) upp med nästan 10 procent under året.

| Svealandstrafiken AB | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|-------|-------|-------|
| Ägarandel (procent) | 50 | 100 | 100 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 0,3 | 0,6 | 14,9 |
| Balansomslutning (mkr) | 381,7 | 380,9 | 393,6 |
| Soliditet (procent) | 29 | 29 | 28 |
| Medelantal anställda | 521 | 505 | 492 |

Västmanlands Lokaltrafik AB (VLAB)

Bolaget bedriver ingen verksamhet utan har förvaltat ingångna avtal. Styrelsen har fått i uppdrag att avveckla bolaget.

| Västmanlands Lokaltrafik AB (VLAB) | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|------|------|-------|
| Ägarandel (procent) | 100 | 100 | 100 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 0 | 0 | 0,1 |
| Balansomslutning (mkr) | 23,8 | 23,8 | 201,7 |
| Soliditet (procent) | 100 | 100 | 12 |
| Medelantal anställda | 0 | 0 | 0 |

Tåg i Bergslagen AB (TiB)

Trafiken i Tåg i Bergslagens trafiksystem utförs av SJ AB. Resandet ökade med omkring 3 procent under 2018 jämfört med föregående år till 2,8 miljoner resor. Utvecklingen påverkades negativt av inställda avgångar och det totala resandet var lägre än budgeterat. Lägre trafikering än budgeterat har bidragit till lägre banavgifter. Resultat efter finansiella poster uppgick till 1,2 miljoner.

| Tåg i Bergslagen AB (TiB) | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|------|------|------|
| Ägarandel (procent) | 25 | 25 | 25 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 1,2 | -0,9 | -0,1 |
| Balansomslutning (mkr) | 65 | 81 | 86 |
| Soliditet (procent) | 9 | 6 | 6 |
| Medelantal anställda | 6 | 5 | 3 |

Almi Företagspartner Mälardalen AB

Almi Mälardalen stödjer företagandet i Västmanlands och Örebro län. Region Västmanland äger tillsammans med Region Örebro län 49 procent av aktierna och Almi Företagspartner AB (staten) äger 51 procent.

Verksamheten erbjuder tjänster inom finansiering och affärsutveckling för innovatörer och företag i startfas med tillväxtpotential. Små- och medelstora etablerade företag med tydlig tillväxt- och utvecklingspotential är ett annat fokusområde och målgrupp. Almi Mälardalen fortsätter att vara ett av landets bäst presterande Almibolag inom såväl finansiering som affärsutveckling.

Bolagets finansieringsverksamhet är ett mycket viktigt komplement på företagsfinansieringsmarknaden där bolaget har ett brett spektrum av möjligheter inom lån, riskkapital samt bidrag och checkar. Under 2018 har 352 lån beviljats på ca 200 mkr totalt, 2 000 behovsanalyser har genomförts och drygt 2 000 leveranser av kunderbidanden har gjorts, samt att ca 1 900 företagare har deltagit på seminarier och kurser i bolagets regi.

Under 2018 har utvecklingen fortsatt i riktning att ännu tydligare fokusera sina insatser till företag med bedömd tillväxtpotential. Bolaget driver även ett socialfundsprojekt med fokus på affärsutveckling i ca 500 utvecklingsinriktade s.k. solo- och mikroföretag (0-10 anställda) samt är en viktig och drivande part i ett ytterligare antal regionalfundsprojekt.

| Almi Företagspartner Mälardalen AB | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|------|------|------|
| Ägarandel (procent) | 24,5 | 24,5 | 24,5 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 1,4 | 2,0 | -1,1 |
| Balansomslutning (mkr) | 21,0 | 21,5 | 19,7 |
| Soliditet (procent) | 75 | 66 | 62 |
| Medelantal anställda | 36 | 35 | 34 |

Västmanlands Tolkservice (VTS) ekonomisk förening

VTS är en samordnande språkservice och tillhandahåller både tolkning och skriftliga översättningar. Region Västmanland och länets kommuner är medlemmar och står för merparten av beställningarna, men även statliga myndigheter och andra samhällsinstanser anlitar VTS.

Verksamheten är avgiftsfinansierad och på uppdragsbasis erbjuds över 300 tolkar inom 100 språk. Genom ett nationellt nätverk av tolkföreningar har VTS tillgång till tolkar inom ännu fler språk.

| Västmanlands Tolkservice (VTS) | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|------|------|------|
| Ägarandel (procent) | 34 | 34 | 34 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 0,2 | 1,9 | 4,3 |
| Balansomslutning (mkr) | 16,4 | 19,4 | 18,7 |
| Soliditet (procent) | 61 | 51 | 56 |
| Medelantal anställda | 13 | 15 | 15 |

Kommunalförbundet Västmanlands Teater

Västmanlands Teater är ett kommunalförbund med Region Västmanland och Västerås stad som huvudmän. Regionen svarar för 51 procent av huvudmanbidraget till verksamheten. Västmanlands Teater ska arrangera, producera och stödja teaterverksamhet i Västmanlands län.

Västmanlands Teater har haft 211 föreställningar totalt som innefattar produktioner, samarbetsproduktioner och gästspel. Antal besökare uppgick till 35 014 personer, varav barn och unga uppgick till 18 485 personer. Totalt under 2018 hade Västmanlands Teater fyra egenproducerade premiärer, Taube today, Blommassakern, Romeo och Julia och Den stora branden.

Året började med extrainsatta föreställningar av Broarna i Madison County som hade premiär 2017, och som gick vidare ut på turné i regionen 2018. I oktober var det premiär av Den stora branden efter nästan två års förankringsarbete, research och

andra förberedelser. Konstnärliga och publika succéer så som Taube today, Romeo och Julia samt Den stora branden har gått för utsålda hus och mottagandet från publiken har varit storartat.

Teatern har omnämnts i media vid 270 tillfällen, och har nära 13 000 följare på teaterns viktigaste marknadsföringskanalen Facebook.

Genom teater- respektive amatörteaterkonsulenternas arbete stödjer Västmanlands Teater både de professionella fria grupperna, amatörteaterföreningarna samt teaterföreningar och andra arrangörer av teater. Genom exempelvis En Kultur För Alla – Teater stödjer teatern verksamhet i länets alla kommuner.

Årets resultat uppgår till 512 tkr och är ett bättre resultat än väntat. Västmanlands Teaterns utsålda och extrainsatta föreställningar har även påverkat caféförsäljningen som har ökat jämfört med föregående år. Västmanlands Teater har en stabil ekonomi och uppfyller huvudmännens mål för verksamheten mycket väl.

| Västmanlands Teater | 2018 | 2017 | 2016 |
|---|------|------|------|
| Ägarandel (procent) | 51 | 51 | 51 |
| Resultat efter finansiella poster (mkr) | 0,5 | -0,1 | 0,4 |
| Balansomslutning (mkr) | 11,0 | 11,1 | 10,3 |
| Soliditet (procent) | 48 | 43 | 46 |
| Medelantal anställda | 35 | 30 | 30 |

Kommunalförbundet Västmanlandsmusiken

Västmanlandsmusiken är ett kommunalförbund med Region Västmanland och Västerås stad som medlemmar. Regionen svarar för 10 procent av huvudmannabidraget till verksamheten och via regionen utbetalas dessutom det statliga anslaget till regional musik, dans och orkesterverksamhet.

Konserterna och föreställningarna har en genre-mässig bredd och en hög konstnärlig nivå. Verksamheten involverar, engagerar och berör alla invånare i regionen och arbetar aktivt för att nå ny publik.

Samverkan med regional kulturskola har utvecklats för att nå fler barn och unga i regionen. Västmanlandsmusiken har organiserat och deltagit i flera festivalarrangemang, ungdomsevenemang och turnéer i regionen. Västerås Sinfonietta har, utöver många fantastiska konserter inom den klassiska musiken, vidareutvecklat konceptet med genreöverskridande konserter, där konserter på Östersjöfestivalen samt den egna säsongöppningens festival är

några goda exempel. Dansområdet fortsätter att utvecklas, Västmanlandsmusiken har under året fått ett statligt projektbidrag för att under tre års tid bedriva residensverksamhet för dansutveckling.

Under året har Västmanlandsmusiken och varje kommun i länet mötts i cirka 3–4 möten. I länet som helhet genomfördes cirka 165 skolproduktioner inom musik och dans i samarbete med kommuner och institutioner och ett stort antal offentliga konserter.

Årets resultat för Västmanlandsmusiken uppgår till 0,4 miljoner. Årets publik uppgår till knappt 125 000 besökare, varav cirka 39 000 barn och unga, vilket är en ökning jämfört med 2017.

Kommunalförbundet har under 2018 uppfyllt huvudmännens mål för verksamheten.

Gemensam hjälpmedelsnämnd

Hjälpmedelsnämnden som är gemensam för Region Västmanland och länets kommuner har beslutanderätt i hjälpmedelsfrågor och ansvar för Hjälpmedelscentrums ekonomi. Under 2018 hade nämnden fyra protokollförda sammanträden.

Under året har nämnden bland annat beslutat om:

- Förskrivningsrätt gällande vissa hjälpmedel för kognition och kommunikation för specialpedagoger.
- Regelverk för ersättningskrav vid försvunna, stulna, borttappade eller skadade hjälpmedel samt i de fall hjälpmedel inte återlämnas av patient.
- Nytt regelverk för peruker. Blir klinikhjälpmedel och lyfts bort från nämnden 2019-01-01.

Gemensam kostnämnd

Region Västmanland är sedan 2010 värdregion för en gemensam kostnämnd för Region Uppsala och Region Västmanland. Nämndens främsta uppgift är produktion och leverans av kvalitativ, god och näringsriktig patientmat till ett konkurrenskraftigt pris till sjukhusen. Under 2017 ombildades nämnden så att även Landstinget Sörmland anslöts. Under ombyggnation av köket i Nyköping kommer lasaretet att få leverans av patientmat från produktionsköket i Västerås. 840 000 matportioner för patienter tillagades under året i Västerås.

Under 2018 har Verksamhets- och ledningsstöd omorganiserats så att verksamheten Kost från och med oktober endast ansvarar för patientmat.

Menyn har sedan 2014 omfattat 45 rätter vilket gett patienterna en stor valfrihet. Under 2018 har en ny metod "fleximat" införts i Västmanland. Leveransmetoden gör att patienterna även kan välja när de vill äta. Maten finns i kylar på avdelningen och värms i mikrovågsugn antingen av servicepersonal eller vårdpersonal. Anhöriga kan också äta på avdelningen och betalar då med swish.

Andelen ekologiska livsmedel uppgick till 44 procent vilket är samma nivå som 2017. Vad gäller Fairtrade nåddes en total andel av 8 procent vilket även det är samma nivå som 2017. Andelen vegetariska rätter har ökat och matsvinnet fortsätter att minska.

Under 2018 togs beslut i Regionfullmäktige i Uppsala om att bygga ett nytt produktionskök på Akademiska sjukhuset. Köket förväntas vara färdigt 2021. Det kommer att innebära ett förändrat uppdrag för produktionsköket i Västerås.

Ambulansdirigeringsnämnd

Ambulansdirigeringsnämnden är en gemensam nämnd med uppgift att dirigera ambulanser. I nämnden samarbetar Region Västmanland med Region Uppsala och Region Sörmland. Verksamheten bedrivs i en informell organisation benämnd Sjukvårdens Larmcentral som består av en ambulansdirigeringsenhet inom varje parts organisation. Genom Sjukvårdens Larmcentral skapas en robust och patientsäker larmkedja som ger möjligheter att knyta samman ambulansdirigeringen med resten av vårdkedjan och att underlätta samordningen med vårdcentraler, kommuner, 1177 Vårdguiden och mobila läkarteam.

Gemensam nämnd för samverkan med Region Sörmland

Region Västmanland ingår sedan 2004 i en gemensam nämnd för samverkan med Region Sörmland. En viktig del i samverkan är styrningen av den gemensamma inköps- och upphandlingsverksamheten. Från och med 2019 ersätts den tidigare DU-nämnden med en särskild inköpsnämnd. Under 2018 genomförde den gemensamma inköpsorganisationen 414 upphandlingar varav 182 enbart för Västmanland och därutöver 33 upphandlingar som var gemensamma för Västmanland och Sörmland.

Totalt möjliggjordes besparingar på cirka 6 miljoner för Region Västmanland.

Gemensam nämnd för varuförsörjning

Den gemensamma nämnden för varuförsörjning är ett samarbete mellan regionerna Dalarna, Sörmland Uppsala, Västmanland, och Örebro. Syftet med samarbetet är att genom gemensamma upphandlingar och varusortiment för förbrukningsvaror effektivisera varuförsörjningen.

Stiftelsen Inventum

Stiftelsens ändamål är att främja och stödja forskning och innovationer inom regionens ansvarsområden. Under verksamhetsåret anställdes en koordinator på deltid för att påbörja arbetet med att sälja in stiftelsens mål och verksamhet. Det pågående arbete som utförts under året har främst varit att skapa rutiner, bygga en kommunikationsplattform, informera om stiftelsen för anställda inom regionen och verksamheter knutna till regionen. Vidare har man påbörjat samarbeten samt knutit kontakter med olika fristående föreningar. Till exempel har ett samarbete med Nyckelfonden i Örebro initierats och varit mycket värdefullt.

Stiftelsen tecknade 2017 ett avtal med Bonigi, vilket är ett företag som utvecklar webbaserade lösningar för Insamlingsstiftelser. Under året har region Västmanlands kommunikations, ekonomi och IT enheter varit aktiva i det förberedande arbetet och start planeras våren 2019.

Under våren beslöt styrelsen att utlysa tre stipendier a´ 25 000 kr och två stipendier beviljades. Styrelseordförande Caroline Drabe delade ut stipendierna vid en välbesökt sammankomst.

Donationsstiftelser

Regionstyrelsen är styrelse i 15 donationsstiftelser. Styrelsen ansvarar för att förvaltningen sker i enlighet med stiftelselagen. Förvaltningen av stiftelserna sker i enlighet med särskilda riktlinjer. Under 2018 uppgick antalet ansökningar till 225 stycken och totalt delades 528 tkr ut i bidrag från stiftelserna. Stiftelsernas egna kapital uppgick till 8,6 miljoner. Information om stiftelserna och om möjligheten att söka medel annonseras ut via Region Västmanlands webbsida samt genom utskick till utvalda grupper.

Driftredovisning

| Belopp i mkr | Region- ersättning/ budget | Intäkter | Kostnader | Netto-intäkter/ kostnader | Resultat/ avvikelse mot budget 2018 | Resultat/ avvikelse mot budget 2017 |
|---|----------------------------------|-----------------|-----------------|------------------------------|---|---|
| Regionstyrelsen som driftnämnd | | | | | | |
| Västmanlands sjukhus ¹⁾ | 4 185,1 | 504,2 | 5 018,7 | -4 514,5 | -329,4 | -162,9 |
| Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet ¹⁾ | 836,0 | 710,7 | 1 551,1 | -840,4 | -4,4 | 7,2 |
| <i>varav</i> | | | | | | |
| Vårdcentraler (regiondrivna) | 6,1 | 488,5 | 494,6 | -6,1 | 0,0 | -0,5 |
| Verksamhets- och ledningsstöd ¹⁾ | 51,0 | 1 039,5 | 1 098,3 | -58,8 | -7,8 | 5,8 |
| <i>varav</i> | | | | | | |
| Regionfastigheter | 19,2 | 483,5 | 511,3 | -27,8 | -8,6 | 5,4 |
| Patientmat ²⁾ | 0,0 | 115,6 | 112,4 | 3,2 | 3,2 | |
| Regionstyrelsen som strategisk styrelse | | | | | | |
| Regionkontoret ¹⁾ | 2 524,1 | 886,1 | 3 350,8 | -2 464,7 | 59,4 | 40,7 |
| <i>varav</i> | | | | | | |
| Vårdval | 1 477,2 | 274,3 | 1 748,7 | -1 474,4 | 2,8 | 2,7 |
| Kollektivtrafiknämnd | 295,0 | 516,7 | 802,7 | -286,0 | 9,0 | -3,5 |
| Gemensam hjälpmedelsnämnd ¹⁾ | 0,2 | 124,7 | 123,3 | 1,4 | 1,6 | 0,0 |
| Politisk verksamhet och patientnämndens kansli | | | | | | |
| Patientnämnden inkl kansli | 5,1 | 0,0 | 4,9 | -4,9 | 0,2 | 0,1 |
| Förtroendevalda och bidrag till politiska partier | 36,1 | 1,7 | 39,8 | -38,1 | -2,0 | 1,5 |
| Regionrevisionen | 4,9 | 0,0 | 4,7 | -4,7 | 0,2 | 0,1 |
| Resultat från verksamheterna | 7 937,5 | 3 783,6 | 11 994,3 | -8 210,7 | -273,2 | -111,0 |
| Regiongemensamma kostnader och intäkter samt finansiering | 8103,5 | 8 856,1 | 430,4 | 8 425,7 | 322,2 | 162,5 |
| Eliminering av interna poster | | -2 520,7 | -2 520,7 | | | |
| Totalt resultat | 166,0 | 10 119,0 | 9 904,0 | 215,0 | 49,0 | 51,5 |

¹⁾ Följande förvaltningar/verksamheter har erhållit extra ersättning från RS anslag

| | |
|---|--------------|
| Västmanlands sjukhus | 50,3 |
| Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet | 29,1 |
| Verksamhets- och ledningsstöd | 9,9 |
| Regionkontoret | 105,8 |
| Hjälpmiddelscentrum | 0,2 |
| Summa | 195,3 |

²⁾ Patientmat ingår i verksamheten Kost under 2017

Investeringsredovisning

Nettoinvesteringar

| Belopp i mkr | Budget 2018 | Bokslut 2018 | Bokslut 2017 |
|---|--------------|--------------|--------------|
| Förvaltning/motsvarande | | | |
| Västmanlands sjukhus | 99,5 | 70,7 | 83,8 |
| Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet | 3,3 | 3,0 | 2,4 |
| Regionkontoret | 31,9 | 36,5 | 40,8 |
| Verksamhets- och ledningsstöd | 335,5 | 173,4 | 205,1 |
| varav fastigheter | 325,0 | 166,2 | 199,9 |
| Gemensam nämnd för hjälpmedel | 40,5 | 39,1 | 35,9 |
| Kollektivtrafiknämnden | 3,0 | 0,7 | 2,3 |
| Regionövergripande oförutsett | 1,3 | | |
| Summa | 515,0 | 323,4 | 370,3 |

Specifikation av fastighetsinvesteringar

| Belopp i mkr | RS/RF-beslut | Prognos totalt | Utfall tom 2017-12-31 | Utfall 2018 | Budget projekt 2018 | Återstående beräknade projektutgifter |
|---|----------------|----------------|-----------------------|--------------|---------------------|---------------------------------------|
| Pågående investeringar | | | | | | |
| Akutsjukhus | 5 740,0 | 5 740,0 | 8,1 | 8,9 | 10,0 | 5 722,9 |
| Västmanlands sjukhus Västerås | | | | | | |
| Verksamhetsspecifik utrustning | 1 000,0 | 1 000,0 | | | | 1 000,0 |
| Ambulansstation | 60,0 | 60,0 | | | | 60,0 |
| Nybyggnad Sala (inkl bassäng) | 405,0 | 460,0 | 9,6 | 25,1 | 20,0 | 425,3 |
| Ombyggnad reservkraftstation, Västerås | 53,4 | 53,4 | | 1,4 | 13,0 | 52,0 |
| Upprustning/ombyggnation hus 01-03 och 08, Västerås | 23,7 | 23,7 | 2,0 | 6,9 | 10,0 | 14,8 |
| Låssystem (skalskydd länet) | 15,0 | 15,0 | 6,3 | 2,5 | 8,0 | 6,2 |
| Underställverk inkl UPS, Västerås | 15,0 | 15,0 | | 0,6 | 8,0 | 14,4 |
| Anpassning nytt journalb Labmedicin, Västerås | 10,6 | 10,6 | 0,5 | 0,3 | 4,5 | 9,8 |
| Trafiksäkerhet, cykel- och gångbanor, Västerås | 5,0 | 5,4 | 0,5 | 4,5 | 5,0 | 0,4 |
| Ombyggnation MR-kamera Röntgen, Köping | 4,4 | 4,4 | 0,1 | | 6,0 | 4,2 |
| Total pågående investeringar | 7 332,1 | 7 387,5 | 27,2 | 50,3 | 84,5 | 7 310,0 |
| Avslutningsarbeten | 50,5 | 37,7 | 30,6 | 2,9 | | 7,3 |
| Planerade projekt | 105,3 | 59,2 | 1,3 | 4,9 | 64,2 | 53,0 |
| Total om/ny/tillbyggnad | 7 487,9 | 7 484,5 | 59,1 | 58,2 | 148,7 | 7 370,3 |
| Övriga investeringar | | | | | | |
| Reinvesteringar, inkl. energieffektiviseringar och brand* | | | | 63,7 | 82,0 | |
| Planerat Underhåll* | | | | 14,4 | 20,5 | |
| Funktionsanpassningar förvaltningar* | | | | 14,8 | 25,0 | |
| Säkerhet (brand mm) | | | | 2,0 | | |
| Oförutsett* | | | | 8,9 | 13,8 | |
| Markköp Utmarksgatan | | | | 1,9 | | |
| Extern investering Apoteket | | 6,2 | 0,7 | 2,3 | | |
| Totala övriga investeringar | | 6,2 | 0,7 | 108,0 | 141,3 | |
| TOTAL INVESTERINGAR | | | | 166,2 | 290,0 | |

*För dessa poster finns endast årlig budget.

Specifikation av övriga investeringar

Belopp i mkr

Västmanlands sjukhus

| | |
|---|------|
| Datorutrustning | 1,8 |
| Medicinteknisk utrustning | 60,0 |
| <i>varav</i> | |
| <i>interventionslab, Röntgen</i> | 7,6 |
| <i>kranskärlsröntgen, Röntgen</i> | 6,3 |
| <i>skelettlab, Röntgen Köping</i> | 6,0 |
| <i>skelettlab, Röntgen Fagersta</i> | 4,1 |
| <i>ultraljudssystem, Kvinnokliniken</i> | 2,3 |
| <i>undersökningsbriksar, Röntgen</i> | 2,3 |
| <i>endoskopisk diskmaskin, Kirurgen</i> | 1,8 |
| <i>operationsutrustning, Urologen</i> | 1,0 |
| <i>laboratorieutrustning (Dako Omnis), Laboratoriemedicin</i> | 1,0 |
| Byggnadsinventarier | 1,7 |
| Finansiella leasingavtal, ambulanser | 5,7 |
| Övriga maskiner och inventarier | 1,4 |
| Tekniska hjälpmedel | 0,1 |

Primärvård, Psykiatri och Habiliteringsverksamhet

| | |
|---------------------------------|-----|
| Medicinteknisk utrustning | 0,8 |
| Övriga maskiner och inventarier | 2,1 |
| Tekniska hjälpmedel | 0,1 |

Regionkontoret

| | |
|---|------|
| Datorutrustning | 32,5 |
| <i>varav</i> | |
| <i>hyrPC och skrivare</i> | 20,0 |
| <i>ersättningsinvestering nätverk</i> | 6,2 |
| <i>servrar inkl tillbehör</i> | 2,5 |
| <i>lokal nätverksutrustning expansion</i> | 2,2 |
| Medicinteknisk utrustning | 0,5 |
| Byggnadsinventarier | 0,2 |
| Konst | 0,2 |
| Övriga maskiner och inventarier | 3,1 |
| <i>varav</i> | |
| <i>hyrkopiatorer, CD</i> | 1,6 |
| <i>basutställning, Läns museet</i> | 1,2 |

Verksamhets- och Ledningsstöd

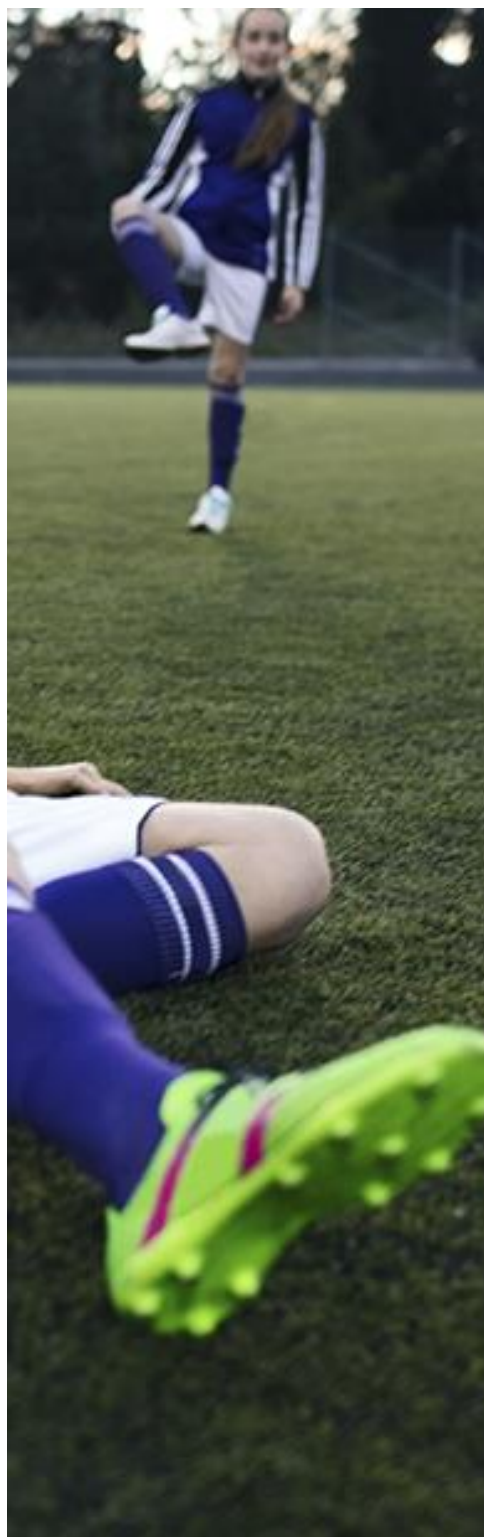
| | |
|--|-----|
| Datorutrustning | 0,3 |
| Övriga maskiner och inventarier | 6,9 |
| <i>varav</i> | |
| <i>kylskåp och mikro till fleximat, Kost</i> | 2,3 |
| <i>kaffemaskiner för uthyrning, Kost</i> | 0,7 |

Gemensam nämnd för hjälpmedel

| | |
|---------------------------------|------|
| Övriga maskiner och inventarier | 0,3 |
| Tekniska hjälpmedel | 38,8 |

Kollektivtrafiknämnden

| | |
|---------------------------------|-----|
| Övriga maskiner och inventarier | 0,7 |
|---------------------------------|-----|



Resultaträkning

| Belopp i mkr | Regionen | | | Koncernen | | |
|-------------------------------------|----------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| | Not | Budget 2018 | Bokslut 2018 | Bokslut 2017 | Bokslut 2018 | Bokslut 2017 |
| Verksamhetens intäkter | 1 | 1 616,9 | 1 626,8 | 1 480,8 | 1 738,6 | 1 580,8 |
| Verksamhetens kostnader | 2 | -9 380,0 | -9 497,4 | -9 089,9 | -9 583,1 | -9 138,3 |
| Avskrivningar | 3 | -285,0 | -302,6 | -282,0 | -323,0 | -311,3 |
| Verksamhetens nettokostnader | | -8 048,1 | -8 173,2 | -7 891,1 | -8 167,4 | -7 868,8 |
| Skatteintäkter | 4 | 6 362,5 | 6 291,1 | 6 147,5 | 6 291,1 | 6 147,5 |
| Generella statsbidrag och utjämning | 5 | 1 863,7 | 1 959,5 | 1 840,6 | 1 959,5 | 1 840,6 |
| Finansiella intäkter | 6 | 101,2 | 241,6 | 145,6 | 241,9 | 148,3 |
| Finansiella kostnader | 7 | -113,3 | -104,0 | -81,1 | -107,5 | -85,3 |
| Årets resultat | 8 | 166,0 | 215,0 | 161,5 | 217,5 | 182,3 |

Kassaflödesanalys

Den löpande verksamheten

| Belopp i mkr | Not | 2018 | 2017 | 2018 | 2017 |
|---|-----|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Årets resultat | | 215,0 | 161,5 | 217,5 | 182,3 |
| Justering för av- och nedskrivningar | | 302,6 | 282,0 | 323,0 | 311,3 |
| Realisationsvinst/realisationsförlust, materiella anläggningstillgångar | | -37,5 | -2,8 | -37,6 | -2,9 |
| Justering för avsättningar | | 292,2 | 256,0 | 261,1 | 259,5 |
| Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster | | 12,5 | 16,2 | 14,9 | 16,3 |
| Medel från verksamheten för förändring av rörelsekapital | | 784,8 | 712,9 | 778,9 | 766,5 |
| Ökning/minskning + kortfristiga fordringar | | -341,1 | -227,2 | -350,4 | -155,6 |
| Ökning/minskning + förråd och varulager | | 3,4 | -2,9 | 1,0 | -2,4 |
| Ökning/minskning + kortfristiga skulder | | 41,5 | -10,8 | 44,7 | -37,1 |
| Kassaflöde från den löpande verksamheten | | 488,6 | 472,0 | 474,2 | 571,4 |

Investeringsverksamheten

| | | | | | |
|--|----|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Investering i immateriella anläggningstillgångar | | | -1,5 | | -1,5 |
| Investering i mark, byggnader och tekniska anläggningar | 9 | -166,2 | -199,9 | -166,2 | -199,9 |
| Försäljning av mark, byggnader och tekniska anläggningar | | | 2,9 | | 2,9 |
| Investering i maskiner och inventarier | | -157,2 | -168,8 | -170,6 | -172,5 |
| Försäljning av maskiner och inventarier | 10 | 1,3 | 2,1 | 1,3 | 2,1 |
| Investering i finansiella anläggningstillgångar | 11 | -0,2 | | -0,2 | |
| Försäljning av finansiella anläggningstillgångar | 12 | 54,4 | 0,1 | 54,4 | 0,1 |
| Kassaflöde från investeringsverksamheten | | -267,9 | -365,1 | -281,3 | -368,8 |

Finansieringsverksamheten

| | | | | | |
|--|----|---------------|-------------|--------------|--------------|
| Nyupptagna lån | 13 | 5,7 | 6,1 | 14,3 | 6,1 |
| Amortering av skuld | 14 | -106,4 | -6,5 | -112,8 | -19,4 |
| Kassaflöde från finansieringsverksamheten | | -100,7 | -0,4 | -98,5 | -13,3 |

Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur

| | | | | | |
|--------------------------------------|--|--|-------|--|-------|
| Utbetalning av bidrag till Citybanan | | | -90,0 | | -90,0 |
|--------------------------------------|--|--|-------|--|-------|

Årets kassaflöde

| | | | | | |
|---------------------------------|--|--------------|-------------|-------------|-------------|
| | | 120,0 | 16,5 | 94,4 | 99,3 |
| Likvida medel från årets början | | 73,2 | 56,7 | 156,0 | 56,7 |
| Likvida medel vid årets slut | | 193,2 | 73,2 | 250,4 | 156,0 |

Balansräkning

| Belopp i mkr | Not | Regionen | | | Koncernen | |
|---|-----|----------------|----------------|-----|----------------|----------------|
| | | 2018 | 2017 | Not | 2018 | 2017 |
| Tillgångar | | | | | | |
| Anläggningstillgångar | | | | | | |
| Immateriella anläggningstillgångar | 15 | 8,1 | 10,4 | 30 | 8,1 | 10,4 |
| Materiella anläggningstillgångar | 16 | | | | | |
| Mark, byggnader och tekniska anläggningar | 17 | 2 187,4 | 2 171,6 | 31 | 2 192,4 | 2 182,0 |
| Maskiner och inventarier | | 521,5 | 517,8 | 32 | 640,5 | 751,2 |
| Finansiella anläggningstillgångar | 18 | 155,7 | 172,6 | | 97,9 | 97,8 |
| Summa anläggningstillgångar | | 2 872,7 | 2 872,4 | | 2 938,9 | 3 041,4 |
| Bidrag till statlig infrastruktur | 19 | 218,7 | 230,2 | | 218,7 | 230,2 |
| Omsättningstillgångar | | | | | | |
| Förråd mm | 20 | 34,9 | 38,3 | | 39,8 | 40,8 |
| Fordringar | 21 | 526,0 | 462,4 | | 539,8 | 477,8 |
| Kortfristiga placeringar | 22 | 3 726,0 | 3 448,5 | | 3 794,1 | 3 505,7 |
| Kassa, bank | 23 | 193,2 | 73,2 | | 250,4 | 156,0 |
| Summa omsättningstillgångar | | 4 480,1 | 4 022,4 | | 4 624,1 | 4 180,3 |
| Summa tillgångar | | 7 571,5 | 7 125,0 | | 7 781,7 | 7 451,9 |
| Eget kapital, avsättningar och skulder | | | | | | |
| Eget kapital | 24 | 2 399,3 | 2 184,3 | | 2 468,9 | 2 288,7 |
| därav årets resultat | | 215,0 | 161,5 | | 217,5 | 182,3 |
| Avsättningar | | | | | | |
| Avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser | 25 | 3 137,7 | 2 845,5 | | 3 245,2 | 2 984,1 |
| Avsättningar för skatter | | | | | 17,9 | 31,8 |
| Summa avsättningar | | 3 089,8 | 2 845,5 | | 3 263,1 | 3 015,9 |
| Skulder | | | | | | |
| Långfristiga skulder | 26 | 316,5 | 418,7 | | 359,3 | 501,6 |
| Kortfristiga skulder | 27 | 1 718,0 | 1 676,5 | | 1 690,4 | 1 645,7 |
| Summa skulder | | 2 034,5 | 2 095,2 | | 2 049,7 | 2 147,3 |
| Summa eget kapital, avsättningar och skulder | | 7 571,5 | 7 125,0 | | 7 781,7 | 7 451,9 |
| Panter och ansvarsförbindelser | | | | | | |
| Ställda panter | | | | | | |
| Ansvarsförbindelser | | | | | | |
| Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna | | | | 33 | 21,9 | 50,8 |
| Pensionsskuld (intjänad före 1998) | 28 | 3 827,1 | 3 945,9 | | 3 827,1 | 3 945,9 |
| Övriga ansvarsförbindelser | 29 | 797,6 | 778,9 | | | 679,6 |

Noter

Anges i Mkr.

| Not 1 Verksamhetens intäkter | 2018 | 2017 |
|-------------------------------------|----------------|----------------|
| Patientavgifter | 124,7 | 131,9 |
| Trafikintäkter | 178,6 | 180,2 |
| Försäljning av hälso- och sjukvård | 188,8 | 164,0 |
| Försäljning av tandvård | 8,8 | 10,4 |
| Försäljning av utbildning | 6,0 | 6,3 |
| Försäljning av medicinska tjänster | 64,9 | 67,2 |
| Försäljning av övriga tjänster | 122,2 | 126,2 |
| Försäljning av material och varor | 114,9 | 108,1 |
| Erhållna bidrag | 768,5 | 640,9 |
| Övriga intäkter | 49,3 | 42,7 |
| Realisationsvinster | 0,2 | 2,9 |
| Summa | 1 626,8 | 1 480,8 |

| Not 2 Verksamhetens kostnader | 2018 | 2017 |
|---|----------------|----------------|
| Löner och ersättningar till personal | 2 982,7 | 2 842,6 |
| Sociala avgifter | 926,7 | 884,4 |
| Pensionskostnader inkl löneskatt | 205,8 | 186,8 |
| Pensionsutbetalningar inkl löneskatt | 296,2 | 279,8 |
| Avgiftsbestämd ålderspension inkl löneskatt | 197,8 | 182,7 |
| Övriga personalkostnader | 48,6 | 44,1 |
| Vårdavgifter för köpt vård | 841,7 | 816,5 |
| Sjukvårdstjänster mm | 808,2 | 784,7 |
| Köp från bemanningsföretag | 233,9 | 205,2 |
| Köp av utbildningsverksamhet | 13,6 | 8,8 |
| Läkemedel | 965,5 | 931,9 |
| Sjukvårdsartiklar mm | 194,2 | 189,6 |
| Material | 308,8 | 300,6 |
| Bidrag och ersättningar | 138,1 | 133,9 |
| Hyror och div övriga lokalkostnader | 165,1 | 153,7 |
| Övriga kostnader | 1 167,9 | 1 138,4 |
| Utrangeringar | 2,8 | 6,2 |
| Summa | 9 497,4 | 9 089,9 |

| Not 3 Avskrivningar | 2018 | 2017 |
|----------------------------|--------------|--------------|
| Fastigheter | 149,4 | 135,7 |
| Inventarier | 149,9 | 141,3 |
| Immateriella tillgångar | 2,3 | 5,0 |
| Nedskrivningar | 1,0 | |
| Summa | 302,6 | 282,0 |

| Not 4 Skatteintäkter | 2018 | 2017 |
|---|----------------|----------------|
| Preliminär månatlig skattebetalning | 6 316,3 | 6 166,0 |
| Preliminär slutavräkning innevarande år | -6,1 | -27,8 |
| Slutavräkningsdifferens föregående år | -19,1 | 9,3 |
| Summa | 6 291,1 | 6 147,5 |

| Not 5 Generella statsbidrag | 2018 | 2017 |
|------------------------------------|----------------|----------------|
| Inkomstutjämningsbidrag | 1 033,5 | 975,9 |
| Kostnadsutjämningsbidrag | 214,1 | 207,1 |
| Regleringsavgift | -82,0 | -106,2 |
| Statsbidrag för flyktingmottagande | 48,3 | 50,1 |
| Övriga generella statsbidrag | 4,6 | |
| Statsbidrag läkemedelsförmåner | 740,9 | 713,7 |
| Summa | 1 959,4 | 1 840,6 |

| Not 6 Finansiella intäkter | 2018 | 2017 |
|---|--------------|--------------|
| Utdelning på aktier och andelar | 29,4 | 27,3 |
| Ränteintäkter | 7,3 | 21,1 |
| Realisationsvinst på försäljning av aktier | 37,3 | |
| Realisationsvinster pensionsmedel | 125,0 | 72,2 |
| Återföring av finansiella omsättningstillgångar | 14,9 | 2,1 |
| Övriga finansiella intäkter | 27,6 | 22,9 |
| Summa | 241,6 | 145,6 |

| Not 7 Finansiella kostnader | 2018 | 2017 |
|---------------------------------------|--------------|-------------|
| Räntekostnader | 2,4 | 5,9 |
| Bankkostnader | 2,6 | 2,5 |
| Ränta på pensionsavsättningen | 90,2 | 69,2 |
| Nedskrivning av omsättningstillgångar | 8,2 | |
| Realisationsförluster | | 0,6 |
| Indexuppräknig Citybanan | | 0,1 |
| Övriga finansiella kostnader | 0,5 | 2,8 |
| Summa | 104,0 | 81,1 |

| Not 8 Årets resultat enligt balanskravet | 2018 | 2017 |
|---|--------------|--------------|
| Årets resultat | 215,0 | 161,5 |
| Avgår realisationsvinster | -0,2 | -2,9 |
| Balanskravsresultat | 214,8 | 158,6 |

| Not 9 Försäljning av mark, byggnader och tekniska anläggningar | 2018 | 2017 |
|---|------|------------|
| Västanberga 1:16 Fagersta | | 2,9 |
| Summa | | 2,9 |

| Not 10 Försäljning av maskiner och inventarier | 2018 | 2017 |
|---|------------|------------|
| Hjälpmedel | 0,9 | 0,8 |
| Fordon | 0,2 | 0,8 |
| Medicinsk teknisk utrustning | 0,2 | 0,5 |
| Summa | 1,3 | 2,1 |

| Not 11 Investering i finansiella anläggningstillgångar | 2018 | 2017 |
|---|------------|------|
| Köp aktier i Oslo-Stockholm 2.55 | 0,1 | |
| Köp aktier i Västerås Science park AB | 0,1 | |
| Summa | 0,2 | |

| Not 12 Försäljning av finansiella anläggningstillgångar | 2018 | 2017 |
|--|-------------|------------|
| Svealandstrafiken AB 50 % av aktierna sålda till Region Örebro län | 54,4 | |
| Överlåtelse av aktieinnehav i Inera AB till SKL | | 0,1 |
| Summa | 54,4 | 0,1 |

| Not 13 Investering i finansiella anläggningstillgångar | 2018 | 2017 |
|---|------------|------------|
| Nytecknad leasing av fordon | 5,7 | 6,1 |
| Summa | 5,7 | 6,1 |

| Not 14 Amortering av skuld | 2018 | 2017 |
|--|--------------|------------|
| Löst del av lån hos Kommuninvest | 100,0 | |
| Nästkommande års amortering av leasing-skuld | 6,5 | 6,5 |
| Summa | 106,5 | 6,5 |

Not 15 Immateriella tillgångar

| | | |
|-----------------------------|------------|-------------|
| Ingående bokfört värde | 10,4 | 13,9 |
| Nettoinvesteringar | | 1,5 |
| Avskrivningar | -2,3 | -5,0 |
| Summa | 8,1 | 10,4 |
| Anskaffningsvärde | 92,7 | 92,7 |
| Ackumulerade avskrivningar | -83,4 | -81,1 |
| Ackumulerade nedskrivningar | -1,2 | -1,2 |
| Bokfört restvärde | 8,1 | 10,4 |

Not 16 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

| | | |
|------------------------------|----------------|----------------|
| Ingående bokfört värde | 2 171,6 | 2 111,1 |
| Nettoinvesteringar | 166,2 | 199,9 |
| Avskrivningar | -149,4 | -135,7 |
| Utrangeringar | | -3,2 |
| Nedskrivningar | -1,0 | |
| Försäljningar, bokfört värde | | -0,5 |
| Summa | 2 187,4 | 2 171,6 |
| Anskaffningsvärde | 4 044,8 | 3 878,7 |
| Ackumulerade avskrivningar | -1 794,3 | -1 645,0 |
| Ackumulerade nedskrivningar | -63,1 | -62,1 |
| Bokfört restvärde | 2 187,4 | 2 171,6 |
| varav | | |
| byggnader | 1 904,7 | 1 873,0 |
| mark | 13,4 | 11,5 |
| markanläggning | 54,0 | 37,6 |
| pågående till- och ombyggnad | 215,3 | 249,5 |

Taxeringsvärdet uppgår till 1,6 mkr. Merparten av regionens fastigheter är skattefria.

| Not 17 Maskiner och inventarier | 2018 | 2017 |
|--|--------------|--------------|
| Ingående bokfört värde | 517,8 | 494,5 |
| Nettoinvesteringar | 157,2 | 168,8 |
| Avskrivningar | -149,9 | -141,3 |
| Utrangeringar | -2,5 | -2,6 |
| Försäljningar, bokfört värde | -1,1 | -1,6 |
| Summa | 521,5 | 517,8 |

| | | |
|---|--------------|--------------|
| Anskaffningsvärde | 1 392,8 | 1 313,9 |
| Ackumulerade avskrivningar | -871,3 | -796,1 |
| Bokfört restvärde | 521,5 | 517,8 |
| varav | | |
| datorutrustning | 71,1 | 71,3 |
| Byggnadsinventarier | 15,9 | 18,9 |
| förbättringsutgifter i annans fastighet | 2,8 | 3,0 |
| medicinsk apparatur | 231,4 | 225,1 |
| bilar och andra transportmedel | 0,6 | 0,8 |
| finansiella leasingavtal fordon *) | 18,1 | 18,2 |
| tekniska hjälpmedel | 89,8 | 79,9 |
| övriga maskiner och inventarier | 86,6 | 92,6 |
| konst | 8,2 | 8,0 |

| | | |
|--------------------------------|------|------|
| *) Totala minimileaseavgifter | 17,6 | 17,9 |
| Nuvärde minimileaseavgifter | 17,4 | 17,6 |
| - därav förfall inom 1 år | 5,7 | 5,7 |
| - därav förfall inom 1-5 år | 11,7 | 11,9 |
| - därav förfall senare än 5 år | | |

Not 18 Finansiella anläggnings tillgångar

| | | |
|--------------------------------|--------------|--------------|
| Aktier och andelar | 145,5 | 162,4 |
| Bostadsrätter | 0,1 | 0,1 |
| Övriga långfristiga fordringar | 10,1 | 10,1 |
| Summa | 155,7 | 172,6 |

| Aktieinnehav | Antal | Nominellt värde i tkr | Andel % | Bokfört värde i tkr |
|---|--------|-----------------------|---------|---------------------|
| Västmanlands Lokaltrafik AB | 22 600 | 22 600 | 100 | 24 251 |
| Folkandvärden Västmanland AB | 20 000 | 2 000 | 100 | 16 500 |
| Svealandstrafiken AB | 3 750 | 3 750 | 50 | 17 100 |
| Tåg i Bergslagen AB | 11 250 | 1 125 | 25 | 1 125 |
| ALMI Företagspartner | | | | |
| Mälardalen AB | 4 900 | 490 | 24,5 | 25 |
| Mälardalstrafik AB | 18 | 90 | 13,0 | 90 |
| Oslo-Stockholm 2.55 AB | 84 | 76 | 16,7 | 76 |
| Västerås Science Park AB | 100 | 100 | 2,7 | 100 |
| AB Transitio | 10 000 | 1 000 | 5 | 1 000 |
| Samtrafiken i Sverige AB | 30 | 60 | 2 | 30 |
| Inera AB | 5 | 5 | 0,2 | 5 |
| Andelsinnehav | | | | |
| Västmanlands Tolkservice ekonomisk förening | 200 | 200 | 34 | 200 |
| Svenskt ambulansflyg | | 262 | 2,7 | 262 |
| Kommuninvest | | 47 106 | 0,9 | 47 106 |
| Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag | | 37 696 | | 37 696 |
| Summa | | 116 560 | | 145 566 |

Not 19 Bidrag till statlig infrastruktur

| | | |
|------------------------|--------------|--------------|
| Ingående bokfört värde | 230,2 | 241,8 |
| Årets upplösning | -11,5 | -11,6 |
| Summa | 218,7 | 230,2 |

Avser medfinansiering av Citybanan. Bidraget upplöses på 25 år.

| Not 20 Förråd | 2018 | 2017 |
|--------------------------------------|-------------|-------------|
| Tekniska hjälpmedel | 21,7 | 21,0 |
| Förbrukningsmaterial i lokala förråd | 7,1 | 7,0 |
| IT-utrustning | 1,9 | 2,4 |
| Övrigt | 4,2 | 7,9 |
| Summa | 34,9 | 38,3 |

Not 21 Fordringar

| | | |
|--|--------------|--------------|
| Kundfordringar | 133,8 | 105,3 |
| Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter | 189,3 | 171,2 |
| <i>varav upplupna skatteintäkter</i> | | 0,1 |
| Diverse kortfristiga fordringar | 202,9 | 185,9 |
| <i>varav statsbidragsfordringar</i> | 148,9 | 140,7 |
| Summa | 526,0 | 462,4 |

Not 22 Kortfristiga placeringar

| | 2018 | | 2017 | |
|-------------------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| | Marknadsvärde | Bokfört värde | Marknadsvärde | Bokfört värde |
| <i>Pensionsmedelsportfölj</i> | | | | |
| Svenska börsaktier | 678,4 | 541,0 | 580,0 | 386,2 |
| Utländska börsaktier | 1 564,0 | 1 300,9 | 1 407,5 | 990,5 |
| Svenska räntebärande värdepapper | 1 523,3 | 1 475,1 | 1 746,3 | 1 655,7 |
| Strukturerade/sammansatta produkter | | | 72,4 | 51,0 |
| Alternativa investeringar | 428,4 | 408,9 | 370,8 | 362,0 |
| Övriga placeringar | | | 3,1 | 3,1 |
| Summa | 4 194,2 | 3 726,0 | 4 180,1 | 3 448,5 |

Vid värdering av pensionsmedelsportföljen tillämpas kollektiv värdering, eftersom syftet med att placera i olika instrument är att uppnå en riskspridning. Delar av portföljen har inte inkluderats i den kollektiva värderingen eftersom de inte handlas på en aktiv marknad (motsvarande 458,2 mkr). I de fall det varit nödvändigt har nedskrivningar gjorts på dessa värdepapper.

Not 23 Kassa, bank

| | | |
|--------------|--------------|-------------|
| Kassa | 0,2 | 0,2 |
| Bank | 193,0 | 73,0 |
| Summa | 193,2 | 73,2 |

Not 24 Eget kapital

| | | |
|--------------------------------|----------------|----------------|
| Ingående eget kapital | 2 184,3 | 2 022,8 |
| Årets resultat | 215,0 | 161,5 |
| Summa | 2 399,3 | 2 184,3 |
| <i>varav fond för Salberga</i> | 9,1 | 9,5 |
| <i>varav forskningsfonden</i> | 61,9 | 52,9 |

Not 25 Pensioner och liknande förpliktelser

| | | |
|--|----------------|----------------|
| Ingående avsättning | 2 845,5 | 2 589,6 |
| Pensionsutbetalningar | -57,1 | -49,5 |
| Nyintjänad pension | 219,9 | 196,5 |
| Ränte- och basbeloppsuppräknig | 72,6 | 55,6 |
| Övrig post | -0,2 | 3,3 |
| Förändring av löneskatt | 57,0 | 50,0 |
| Utgående avsättning | 3 137,7 | 2 845,5 |
| <i>varav</i> | | |
| <i>pensioner</i> | 2 525,1 | 2 286,8 |
| <i>särskild avtalspension</i> | | 3,1 |
| <i>särskild löneskatt</i> | 612,6 | 555,6 |
| I posten särskild avtalspension ingår avsättningar för 2 visstidspensioner, varav 1 är förtroendevald. | | |
| Aktualiseringsgrad | 98% | 98% |

| Not 26 Långfristiga skulder | 2018 | 2017 |
|-----------------------------|--------------|--------------|
| Kommuninvest | 300,0 | 400,0 |
| Investeringsbidrag | 5,2 | 6,6 |
| Leasingskulder | 11,3 | 12,1 |
| Summa | 316,5 | 418,7 |

Not 27 Kortfristiga skulder

| | | |
|--|----------------|----------------|
| Leverantörsskulder | 581,8 | 513,1 |
| Personalens källskatt, avgifter mm | 75,3 | 72,9 |
| Semesterlöne- och övertidsskuld | 347,5 | 340,2 |
| Övriga kortfristiga skulder | 222,2 | 259,6 |
| Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter | 491,2 | 490,7 |
| <i>varav</i> | | |
| <i>sociala avgifter</i> | 75,2 | 73,3 |
| <i>avgiftsbestämmd ålderspension</i> | 132,5 | 138,6 |
| <i>förutbetalda skatteintäkter</i> | 53,0 | 44,7 |
| Summa | 1 718,0 | 1 676,5 |

Not 28 Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar

| | | |
|---|----------------|----------------|
| Ingående ansvarsförbindelse | 3 162,4 | 3 242,7 |
| Aktualisering | -2,2 | -2,3 |
| Ränteuppräknig | 33,1 | 33,7 |
| Basbeloppsuppräknig | 50,1 | 58,2 |
| Årets utbetalningar | -167,7 | -167,5 |
| Övrig post | -60,3 | -31,4 |
| Regionens andel i skatteväxlad verksamhet ¹⁾ | 50,0 | 29,0 |
| Summa pensionsförpliktelser | 3 065,4 | 3 162,4 |
| Löneskatt | 743,7 | 767,2 |
| Visstidsförordnanden ²⁾ | 18,0 | 16,3 |
| Utgående ansvarsförbindelse | 3 827,1 | 3 945,9 |

¹⁾ Genom att flera kommuner i länet har flyttat över till KPA:s nya pensionsadministrativa system har KPA kunnat uppskatta regionens andel av skatteväxlad verksamhet (Ädel).

²⁾ Beloppet utgör en övre gräns i händelse av att samtliga visstidsavtal skulle falla ut från och med den tidpunkt då nuvarande individuella avtal löper ut. I regionen finns f n 12 förtroendevalda som har visstidsförordnanden.

| Not 29 Övriga ansvarsförbindelser | 2018 | 2017 |
|--|--------------|--------------|
| Borgen och andra förpliktelse gentemot regionens företag ³⁾ | 602,5 | 578,0 |
| Operationell leasing ⁴⁾ | 195,1 | 200,9 |
| Summa | 797,6 | 778,9 |

³⁾ Region Västmanland har ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för AB Transitio avseende finansiering av spårfordon uppgående till maximalt 8 miljarder (LF 2000-10-09 § 147). Detta borgensåtagande är i ett underavtal begränsat till den del regionen och Tåg i Bergslagen AB beställt genom Transitio. 2018-12-31 var beloppet 465,5 mkr. Regionfullmäktige har 2010-06-22 § 69 beslutat att trygga pensionerna i Folkandvården Västmanland AB genom en avgiftsbelagd borgensutfästelse. Pensionskulden i bolaget uppgår till 68 mkr 2018-12-31. Regionen har lämnat borgen för Svealandstrafiken AB:s upplåning (LF 2013-02-20, § 13). Borgensramen är 250 mkr. Vid årsskiftet var 69 mkr av ramen utnyttjad.

⁴⁾ Ej uppsägningsbara operationella leasingavtal överstigande 3 år

| | | |
|------------------------------|-------|------|
| - med förfall inom 1 år | 29,0 | 33,9 |
| - med förfall inom 1-5 år | 101,2 | 94,9 |
| - med förfall senare än 5 år | 64,9 | 72,1 |

Region Västmanland har i augusti 2003 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Västmanlands ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelse till 404 804 mkr och totala tillgångar till 406 323 mkr. Regionens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 724,9 mkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 699,3 mkr.

Som försäkringstagare i Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag har regionen ett åtagande att täcka eventuella förluster. Åtagandet kan uppgå till 10 gånger premien. För 2018 uppgick premien till 36,2 mkr.

Not 30 Immateriella tillgångar

| | | |
|-----------------------------|------------|-------------|
| Ingående bokfört värde | 10,4 | 13,9 |
| Nettoinvesteringar | | 1,5 |
| Avskrivningar | -2,3 | -5,0 |
| Summa | 8,1 | 10,4 |
| Anskaffningsvärde | 92,7 | 92,7 |
| Ackumulerade avskrivningar | -83,4 | -81,1 |
| Ackumulerade nedskrivningar | -1,2 | -1,2 |
| Bokfört restvärde | 8,1 | 10,4 |

Not 31 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

| | 2018 | 2017 |
|--|----------------|----------------|
| Ingående bokfört värde | 2 181,9 | 2 121,7 |
| Justering för försäljning av Svealandstrafiken | -5,1 | |
| Nettoinvesteringar | 166,2 | 199,9 |
| Avskrivningar | -149,6 | -136,0 |
| Nedskrivningar/Utrangeringar | -1,0 | -3,2 |
| Försäljningar, bokfört värde | | -0,5 |
| Summa | 2 192,4 | 2 181,9 |
| Anskaffningsvärde | 4 050,8 | 3 890,5 |
| Ackumulerade avskrivningar | -1 795,3 | -1 646,5 |
| Ackumulerade nedskrivningar | -63,1 | -62,1 |
| Bokfört restvärde | 2 192,4 | 2 181,9 |

Not 32 Maskiner och inventarier

| | | |
|--|--------------|--------------|
| Ingående bokfört värde | 751,2 | 759,9 |
| Justering för försäljning av Svealandstrafiken | -107,5 | |
| Nettoinvesteringar | 170,6 | 172,5 |
| Avskrivningar | -170,2 | -177,0 |
| Utrangeringar | -2,5 | -2,6 |
| Försäljningar, bokfört värde | -1,1 | -1,6 |
| Summa | 640,5 | 751,2 |
| Anskaffningsvärde | 1 701,6 | 1 889,0 |
| Ackumulerade avskrivningar | -1 061,1 | -1 137,8 |
| Bokfört restvärde | 640,5 | 751,2 |

Not 33 Ställda panter

| | | |
|--|------|------|
| Tillgångar belastade med äganderättsförbehåll (bussar) | 21,9 | 50,8 |
|--|------|------|

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning (1997:614), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och god redovisningssed.

Att lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning följs innebär bland annat att:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras Region Västmanland och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har tagits upp till de belopp de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har tagits upp till anskaffningsvärde där inget annat anges.
- Kortfristiga placeringar som inte handlas på en aktiv marknad har värderats post för post till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde, det vill säga enligt lägsta värdets princip. Vid värdering av pensionsmedelsportföljen tillämpas kollektiv värdering, eftersom syftet med att placera i olika instrument är att uppnå riskspridning.

I de fall regionen gör avsteg från ovanstående redovisas detta nedan, dels avsedd redovisningspost, dels avsedd resultatpåverkan samt kommentarer.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster är resultatet av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Posterna konteras enligt L-bas i redovisningen, men i resultatuppföljningen särredovisas posterna på egen rad eller i not för att tydliggöra att så skett samt för att en korrekt jämförelse ska kunna ske.

Periodisering

Periodisering används för att ge en rättvisande bild av regionens resultat och finansiella ställning för den aktuella perioden. Det innebär att utgifter kostnadsförts det år då förbrukning skett och inkomster intäktsförts det år som intäkten genererats. Konsekvensprincipen, väsentlighetsprincipen och försiktighetsprincipen, vilka i viss mån modifierar huvudprincipen, tillämpas i förekommande fall. Eventuella avvikelser kommenteras under respektive rubrik.

tighetsprincipen, vilka i viss mån modifierar huvudprincipen, tillämpas i förekommande fall. Eventuella avvikelser kommenteras under respektive rubrik.

Intäkter

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR 4.2.

Statsbidrag

Specialdestinerade/riktade statsbidrag redovisas i resultaträkningen tillsammans med övriga verksamhetsanknutna intäkter. Periodisering sker i normalfallet utifrån rekommendation RKR 18.1.

Kostnader

Avskrivningar

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. För tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs emellertid inga avskrivningar. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk.

Den normala avskrivningstiden för olika typer av anläggningstillgångar är följande:

- Byggnader (komponentavskrivning) 10–60 år
- Maskiner och inventarier 5–10 år
- IT-utrustning 3–5 år
- Medicinteknisk utrustning 5–10 år
- Bilar och andra transportmedel 5–7 år

För smärre ombyggnationer/funktionsanpassningar bestäms avskrivningstiden från fall till fall (LS § 268/1993). Komponentavskrivning i enlighet med RKR 11.4 tillämpas från och med 2015.

Lönekostnader

Lönekostnader för timanställda, kostnad för overtid samt jour och beredskap avseende december månad bokförs huvudsakligen i januari nästkommande år. Detta beror främst på svårigheter med att få fram uppgifter för en tillförlitlig beräkning av beloppet. Då variationerna mellan åren inte bedöms vara stora bör detta inte påverka resultatet nämnvärt.

Hyres- och leasingavtal

Operationell leasing avser endast leasing/hyresavtal med en avtalstid överstigande tre år. Detta innebär att det i huvudsak är inhyrda lokaler som redovisas som operationell leasing. Dessa är upptagna till nominellt värde med känd indexuppräkning. Finansiella leasingavtal avser fordon (ambulanser och lastfordon) med en avtalstid som överstiger tre år. Regionen har inte fastställt någon beloppsgräns.

Lånekostnader

Huvudmetoden tillämpas, vilket innebär att inga lånekostnader ingår i anskaffningsvärdet.

Anläggningstillgångar

Immateriella tillgångar

En immateriell anläggningstillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form. Vid redovisning av immateriella tillgångar följs RKR 12.1.

Balansposten avser förvärvade licenser för programvaror och externa utgifter för utvecklande av IT-system, till exempel Cosmic. Avskrivningstiden varierar mellan 3–5 år. Nyttjandeperioden omprövas i slutet av varje räkenskapsår.

Materiella tillgångar

En materiell anläggningstillgång är en fysisk tillgång avsedd för stadigvarande bruk. Vid redovisning av materiella tillgångar följs RKR 11.4.

En anskaffning som i övrigt uppfyller kriterierna för investering, ska bokföras som investering endast under förutsättning att utgiften uppgår till minst ett halvt basbelopp och att nyttjandeperioden är minst tre år.

Beloppsgränsen gäller ej anskaffningar av hjälpmedel, där allt förutom så kallade nivå-trehjälpmiddel definieras som anläggningstillgångar.

Anläggningstillgångarna är i balansräkningen värderade till anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade avskrivningar.

Finansiella anläggningstillgångar

Enligt rekommendation nummer 20 från Rådet för kommunal redovisning ska finansiella tillgångar klassificeras som anläggningstillgångar då syftet med innehavet är att tillgången ska innehas eller brukas stadigvarande.

Medel som kontinuerligt är föremål för köp och försäljning, och som är tillgängliga för att möta löpande

utbetalningar, ska klassificeras som omsättningstillgångar.

Bidrag till statlig infrastruktur

Regionen har tillsammans med länets kommuner ingått ett avtal om medfinansiering av Citybanan. Upplösningen sker enligt övergångsreglerna det vill säga när den första utbetalningen gjordes, vilket var 2013.

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas som huvudprincip till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Med det verkliga värdet avses försäljningsvärde efter avdrag för beräknad försäljningskostnad. Sammansatta finansiella instrument redovisas utan uppdelning på komponenter.

Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar

Fordringar värderas till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Lager och förråd

Lager och förråd värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen.

Skulder och avsättningar

Personalskulder

Regionens skuld till personalen för semester, övertid, jour och beredskap (årets löneläge) inklusive upplupna arbetsgivaravgifter redovisas som kortfristiga skulder.

Pensionsskuld/avsättning

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i regionen är beräknade enligt RIPS17. En förpliktelse att betala ut pensionsförmåner som intjänats före 1998 ska inte tas upp som skuld eller avsättning. Dessa pensioner redovisas som kostnader i resultaträkningen vid utbetalning.

I pensionsskulden ingår ålderspension och livränta för berörda förtroendevalda enligt särskild beräkning av KPA. Där ingår också skuld som beräknas enligt de nya bestämmelserna kring OPF-KL.

Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar enligt

RKR 2.2. Avtal som inte lösts ut redovisas som ansvarsförbindelse.

För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske.

Sammanställd redovisning

Enligt bestämmelserna i den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen även omfatta den verksamhet som bedrivs i bolagsform. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en sammanfattande och rättvisande bild av regionens totala ekonomiska ställning och resultat oavsett om verksamheten bedrivs i förvaltnings- eller företagsform. Den sammanställda redovisningen följer RKR 8.2

Enligt rekommendationen ska konsolidering ske av koncernföretag där regionen har ett betydande inflytande, vilket definieras som ett röstinnehav överstigande 20 procent. Där framgår också att koncernföretag vars verksamhet är av obetydlig omfattning kan undantas från den sammanställda redovisningen

Utifrån rekommendationens definition av obetydlig omfattning har följande koncernföretag undantagits från den sammanställda redovisningen:

- Almi Företagspartner Mälardalen AB
- Kommunalförbundet Västmanlands Teater
- Tåg i Bergslagen AB
- Västmanlands Tolkservice, ekonomisk förening

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Regionens bokförda värden på aktier i dotterbolag har eliminerats mot dotterbolagens egna kapital. Tillgångar och skulder, samt intäkter och kostnader för dotterbolagen har upptagits i den sammanställda redovisningen till så stor del som motsvarar ägd andel. Därefter har interna mellanhanden eliminerats såsom fordringar och skulder samt köp och försäljning. Inga omräkningar av bolagens balansräkningar har gjorts på grund av exempelvis andra avskrivningstider. Vid olika periodisering mellan koncernföretagen har regionens periodisering tillämpats. Bolagens årsredovisningar har inte varit fastställda vid konsolideringen.

Regionkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår av figur på sidan 6.



Revisionsberättelse 2018 för Region Västmanland

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i regionens företag.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och regionens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer att årsredovisningen allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Regionen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen uppnås i bokslut 2018.

Måluppfyllelsen för 2018 bedöms i årsredovisningen vara oförändrad för fem av de tio verksamhetsmässiga målen. Fyra bedöms ha en utveckling i önskad riktning och ett mål har en utveckling i oönskad riktning. Den sammantagna bedömningen, inklusive måluppfyllelsen för de finansiella målen är att regionen uppfyller kraven på god ekonomisk hushållning.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Årsredovisningen är upprättad enligt god redovisningssed.

Årets resultat är positivt och uppgår till 215 mnkr (161,5 mnkr föregående år). Resultatet medför därför en positiv avvikelse mot budget om 49 mnkr. Avvikelsen i förhållande till budget förklaras till delar av högre statsbidrag, överskott i anslaget till regionstyrelsens förfogande samt positivt finansnetto. Västmanlands sjukhus redovisar dock ett underskott, uppgående till -329 mnkr att jämföra med -163 mnkr förra året. Revisorerna är kritiska till denna utveckling och ser med oro på att det växande underskottet. Det är av vikt att regionstyrelsen vidtar ytterligare effektiviseringsåtgärder och säkerställer att dessa ger avsedd effekt.

Ansvarsfrihet

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder i Region Västmanland i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen till största delen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelser och nämnder samt enskilda ledamöter i dessa organ.

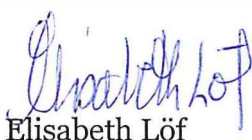
Vi tillstyrker att regionens årsredovisning för 2018 godkänns.

Till revisionsberättelsen hör bilagan Revisorernas redogörelse för 2018 års granskningar.

Västerås den 5 april 2019



Hans Strandlund



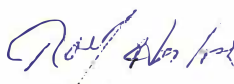
Elisabeth Löf



Hans Petersson




Helmut Hoffmann



Rolf Hahre



Barbro Hillring



Michael PB Johansson



Göran Sonesson



Håkan Wretljung

Det här är Region Västmanland

Västmanlands län omfattar tio kommuner. Till ytan är det ett av Sveriges mindre län med 273 929 invånare. 28 vårdcentraler finns spridda över länet. Sjukhus finns i Västerås (länssjukhus med tillgång till akutsjukhusets alla resurser) samt i Sala, Köping och Fagersta.

Region Västmanland är en politiskt styrd organisation med ledamöter som utses genom allmänna val. Regionfullmäktige, den högsta beslutande nivån i regionen, har 77 ledamöter som representerar hela länet. I Region Västmanland styr sedan valet 2018 Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna. Regionstyrelsen är regionens "regering" som leder och samordnar all verksamhet i region.

Vill du veta vad som händer?

Välkommen att lyssna på regionfullmäktiges sammanträden. Tid och plats annonseras i lokalmedia och via regionens webbplats. Sammanträdena kan även följas via webb-TV på regionvastmanland.se. Protokollen från Regionfullmäktige och Regionstyrelsen kan beställas från Regionhuset eller läsas på regionens hemsida, regionvastmanland.se.

Om du vill veta vilken politiker som ansvarar för ett visst område, läs mer på hemsidan regionvastmanland.se. Där finns även namn och e-postadresser. För att ställa en fråga till en politiker: ring 021-17 30 00 e-posta till region@regionvastmanland.se eller skriv till Region Västmanland, 721 89 Västerås.

